

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Teisėjų tarybai

2016-05-20

Nr. 4R-1374-(1.17)

DĖL TEISĖJŲ TARYBOS NUTARIMO „DĖL TEISMŲ PROCESINIŲ SPRENDIMŲ KOKYBĖS STANDARTŲ PATVIRTINIMO“

Nacionalinė teismų administracija (toliau – Administracija) teikia svarstyti Teisėjų tarybos 2015 m. kovo 27 d. posėdyje sudarytos darbo grupės parengtą Teisėjų tarybos nutarimo „Dėl Teismų procesinių sprendimų kokybės standartų patvirtinimo“ projektą (toliau – Projektas).

Projektas parengtas atsižvelgiant į Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) 2014 m. gruodžio 12 d. Strasbūre (Prancūzija) 66-ame GRECO plenariniame posėdyje priimtos ketvirtojo vertinimo etapo Lietuvos Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencijos ataskaitoje pateiktą rekomendaciją toliau dėti pastangas užtikrinant tinkamą mokymą gerinant profesinius teismo sprendimo rengimo įgūdžius. Teismų procesinių sprendimų kokybės standartų projekte (toliau – Standartai) pateikiamos rekomendacijos, susijusios su teismo sprendimo, jo motyvų, argumentavimo aiškumu, suprantamumu, skaidrumu, sprendimo struktūra ir žodine išraiška.

Pažymėtina, kad rengdama Standartus Teisėjų tarybos sudaryta darbo grupė atsižvelgė į Lietuvos Respublikos teismų, Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros, Lietuvos advokatūros, Lietuvos mokslo ir studijų institucijų atsakymus į darbo grupės parengtą klausimyną dėl teismų procesinių sprendimų turinio ir formos problemų bei siūlymų joms spręsti, atliktos internetinės visuomenės apklausos apie teismo sprendimo kalbos kultūros, formos, stiliaus kokybę rezultatus, kai kurių užsienio šalių praktiką, 2015 m. spalio 22 d. Vilniuje vykusios konferencijos „Aiškus ir suprantamas teismo sprendimas: tikrovė ir siekiamybė“ medžiagą, Teisėjų tarybos 2003 m. spalio 10 d., 2004 m. sausio 16 d. ir 2012 m. gruodžio 21 d. nutarimais patvirtintus baudžiamojo proceso ir civilinio proceso dokumentų (blankų) pavyzdžius, šiuo metu galiojančias atskirų teismų arba skyrių procesinių sprendimų rengimo metodikas (aprašus).

Vykdamas Teisėjų tarybos 2016 m. vasario 26 d. pavedimą, Projektas buvo pateiktas derinti Lietuvos Respublikos teismams. Gavus teismų, Teisėjų tarybos Teisės aktų projektų vertinimo ir Teismų administravimo komitetų narių pastabas ir pasiūlymus, Projektas buvo atitinkamai patobulintas (pridedama derinimo pažyma).

Papildomai atkreiptinas dėmesys, kad Teisėjų tarybos sudaryta darbo grupė, teikdama svarstyti Standartus, siūlė spręsti Teisėjų tarybos nutarimų, kuriais patvirtinti civilinio ir baudžiamojo proceso dokumentų (blankų) pavyzdžiai, galiojimo klausimą. Darbo grupė nurodė, kad Standartų priede nurodyti rekomenduojami teismų procesinių sprendimų blankų pavyzdžiai iš dalies skiriasi nuo Teisėjų tarybos 2003 m. spalio 10 d. nutarimu Nr. 150 „Dėl Civilinio proceso dokumentų (blankų) pavyzdžių aprobavimo“, 2004 m. sausio 16 d. nutarimu Nr. 176 „Dėl baudžiamojo proceso dokumentų (blankų) pavyzdžių aprobavimo“, 2012 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 13P-214-(7.1.2) „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 94, 342, 344, 362, 365, 365(2) straipsnių ir priedo pakeitimo ir papildymo ir kodekso papildymo 17(3), 365(3), 365(4) straipsniais įstatymui įgyvendinti reikalingų teismo nutarčių blankų tvirtinimo“ patvirtintų civilinio ir baudžiamojo proceso dokumentų (blankų) pavyzdžių. Taip pat pažymėjo, kad, apibendrinus Lietuvos teismų atsakymus į darbo grupės parengtame klausimyne dėl teismų procesinių sprendimų turinio ir formos problemų bei siūlymų joms spręsti užduotą klausimą apie

šiuo metu galiojančių proceso dokumentų (blankų) pavyzdžių naudojimą ir atlikus skirtingų Lietuvos teismų priimamų procesinių sprendimų formos analizę, matyti, kad Teisėjų tarybos patvirtintais dokumentų (blankų) pavyzdžiais praktikoje naudojamas gana retai.

Administracija, įvertinusi šį darbo grupės siūlymą, nurodytų dokumentų (blankų) naudojimą Lietuvos teismų informacinėje sistemoje LITEKO (bylos proceso įvykio kortelėje), siūlytų aukščiau nurodytus Teisėjų tarybos nutarimus ir jais patvirtintus proceso dokumentų (blankų) pavyzdžius palikti galioti, kiek jie nekeičiami vėlesniu Teisėjų tarybos nutarimu. Administracija pažymi, kad Teisėjų tarybos patvirtintus dokumentų (blankų) pavyzdžius numatyta peržiūrėti iki 2016 m. pabaigos. Tuomet bus sprendžiamas klausimas dėl aukščiau minėtų nutarimų galiojimo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Administracija siūlo:

1. Pritarti pateiktam Projektui;
2. Atsižvelgiant į tai, kad Teisėjų taryba 2015 m. gegužės 29 d. posėdyje, kuriame pritarrė 2015 m. kovo 27 d. sudarytos darbo grupės pasiūlymams dėl priemonių plano dėl teismų sprendimų rengimo įgūdžių gerinimo ir sudarė Projektą rengusią darbo grupę, pratęsti Standartus rengusios darbo grupės veiklą ir pavesti jai ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo Standartų patvirtinimo parengti ir pateikti Teisėjų tarybai metodinės medžiagos dėl būdų ir priemonių Standartų taikymui įvertinti bei teisės aktų, apibrėžiančių Standartų taikymo įvertinimą, projektus.

Įvertinusi Standartų – metodinių rekomendacijų, t.y. vidinės teismų sistemos priemonės sprendimų kokybei gerinti pobūdį, Teisės aktų registre Teisėjų tarybos nutarimo „Dėl Teismų procesinių sprendimų kokybės standartų patvirtinimo“ Administracija siūlo neskelbti.

PRIDEDAMA:

1. Teisėjų tarybos nutarimo „Dėl Teismų procesinių sprendimų kokybės standartų patvirtinimo“ projektas, 25 lapai;
2. Teisėjų tarybos nutarimo „Dėl Teismų procesinių sprendimų kokybės standartų patvirtinimo“ projekto lyginamasis variantas, 27 lapai;
3. Teismų procesinių sprendimų kokybės standartų projekto derinimo lentelė, 31 lapas;
4. Protokolinio sprendimo projektas, 1 lapas.

Direktorė

Reda Molienė

TEISĖJŲ TARYBA
NUTARIMAS
DĖL TEISMŲ PROCESINIŲ SPRENDIMŲ KOKYBĖS
STANDARTŲ PATVIRTINIMO

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 120 straipsnio 27 punktu, atsižvelgdama į tai, kad iš Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo kyla teisinio aiškumo reikalavimas, kuris reiškia, kad teismo sprendimai turi būti tinkamai motyvuoti ir aiškūs, teismų nepriklausomumas, nešališkumas, sąžiningumas ir profesionalumas yra pagrindiniai teisėjų veiklos principai, įvertindama tai, kad tik motyvuotais teismo sprendimais yra tinkamai įvykdomas teisingumas, skaidrumas ir viešumas yra vieni pagrindinių teisėjų elgesio principų, teismų sprendimų viešumas reiškia ir teismų sprendimų motyvų aiškumą ir suprantamumą, siekdama užtikrinti kokybišką teisingumo vykdymą, gerinti teismo sprendimo rengimo įgūdžius, Teisėjų taryba n u t a r i a :

Patvirtinti Teismų procesinių sprendimų kokybės standartus (pridedama).

Pirmininkas

Sekretorius

TEISMŲ PROCESINIŲ SPRENDIMŲ KOKYBĖS STANDARTAI

Šie Teismų procesinių sprendimų kokybės standartai (toliau – Standartai) pirmiausiai yra skirti baigiamiesiems teismo aktams (toliau tekste jie vadinami teismo sprendimais), nepriklausomai nuo bylos pobūdžio. Jie yra rekomendacinio pobūdžio ir nepakeičia įstatymuose ar nusistovėjusioje teismų praktikoje teismo sprendimams nustatytų reikalavimų. Kitiems teismų procesiniams sprendimams jie taikytini tiek, kiek tinkama. Standartuose nustatytos rekomendacijos, susijusios su teismų sprendimų forma, turiniu ir struktūra, detaliau atskleidžiamos šių Standartų priede.

1. Teismo sprendimas turi būti teisingas ir teisėtas:

1.1. Teismo sprendimas pagrindžiamas teismo nustatytomis teisiškai reikšmingomis faktinėmis bylos aplinkybėmis (toliau – faktinės aplinkybės) ir teise.

1.2. Perskaičius teismo sprendimą, turi būti aišku, kokias faktines aplinkybes nustatė teismas.

1.3. Teismo sprendime nurodoma, kokiais teisės šaltiniais remiantis jis priimtas. Teismo sprendime tiksliai nurodomas įstatymo ar kito teisės akto straipsnis, straipsnio dalis, punktas ar kita teisės akto struktūrinė dalis, kuria remiantis teismas priėmė sprendimą.

1.4. Spręsdamas bylą teismas išsiaiškina taikomų įstatymų ir kitų teisės aktų galiojimą bylai aktualiems teisiniams santykiams. Kilus ginčui, teismas aiškiai nurodo, kokia teisės normos redakcija vadovaujasi ir kodėl taiko tam tikrą normos redakciją.

1.5. Teismo sprendimo teisėtumas nepriklauso nuo to, kiek teisės šaltinių teismas nurodo. Nėra būtina kiekviename teismo sprendime remtis, minėti ar cituoti Lietuvos Respublikos Konstituciją, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ar kitą aukštesnės galios teisės aktą, kuris yra tinkamai įgyvendintas įstatymais ar kitais teisės aktais. Paprastai pakanka nurodyti teisės normą (-as), kuria (-iomis) yra įgyvendinamas aukštesnio lygmens teisinis reguliavimas.

1.6. Teismas vadovaujasi teismų praktika atitinkamų kategorijų bylose, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos teismų įstatyme. Tačiau rėmimasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, Lietuvos ar tarptautinių teismų praktika, taip pat jos citavimas nėra savitiksliis dalykas. Teismų praktika turi padėti teisingai išspręsti bylą ir pagrįsti teismo sprendimą, todėl teismo sprendime jos pateikiama tik tiek, kiek to reikia. Kai teismas remiasi teismine praktika, būtina nurodyti teismo pavadinimą, konkrečią atitinkamo procesinio sprendimo datą ir bylos numerį.

1.7. Nukrypimas nuo vyraujančios teismų praktikos galimas tik tada, kai tai yra neišvengiamai, objektyviai būtina, konstituciškai pagrindžiama ir pateisinama. Kiekvienas nukrypimas turi būti deramai (aiškiai ir racionaliai) motyvuojamas, nurodant praktiką, nuo kurios nukrypstama, ir nukrypimą pagrindžiančius argumentus. Kai teismo precedentas, kuriuo remiasi teismas, tam tikru aspektu (-ais) skiriasi nuo nagrinėjamos bylos, teismas pagrindžia, kodėl vadovaujasi šiuo precedentu.

1.8. Teismas, aiškindamas ir taikydamas teisę, atsižvelgia į teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus. Kai teismo sprendime *tiesiogiai* remiamasi teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais, nurodoma, kokį turinį jiems suteikia teismas konkrečioje situacijoje (pvz., sumažindamas pirmosios instancijos teismo priteistą neturtinės žalos už sveikatai padarytą žalą dydį, apeliacinės instancijos teismas ne tik nurodo, kad remiasi teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais, bet ir pateikia *savo* vertinimą, ko, teismo manymu, šie principai reikalauja konkrečioje situacijoje: „priteisus iš ligoninės milijoninę sumą, nukentėtų daugelio kitų ligonių interesai, jiems nebūtų iki galo suteikiamos reikiamos paslaugos, nukentėtų bendra sveikatingumo

veikla rajone. Taip pat atsižvelgtina ir į visos visuomenės pragyvenimo lygį. Didžioji dalis Lietuvos gyventojų vieno milijono negalėtų uždirbti per visą savo amžių.“).

1.9. Teismas nurodo teisinį pagrindą, kai *tiesiogiai* taiko privalomosios teisinės galios neturinčius teisės aktus (angl. *soft law*): Europos sutarčių teisės principus, Europos deliktų teisės principus, Bendrųjų principų sistemos projektą, UNIDROIT tarptautinių komercinių sutarčių principus ar kt. Kai nėra teisinio pagrindo, negriežtosios teisės priemonėmis teismas gali remtis tik kaip papildomais teisinio argumentavimo šaltiniais.

1.10. Teismas gali remtis teisės doktrina kaip papildomu teisinio argumentavimo šaltiniu. Kai teismas remiasi teisės doktrina, nurodomas jos šaltinis.

1.11. Kai teismas remiasi privalomosios teisinės galios neturinčiais teisės aktais arba teisės doktrina, sprendime nurodomos ir teismui žinomos priešingo turinio negriežtosios teisės priemonės ar teisės doktrina, jei tokių yra, bei motyvai, pagrindžiantys atitinkamą teismo pasirinkimą.

2. Teismo sprendimas turi būti įtikinamas:

2.1. Teismo sprendimas turėtų įtikinti suinteresuotus asmenis, kad jis yra teisingas ir teisėtas.

2.2. Teismo sprendimo motyvai neturi apsiriboti bendro pobūdžio samprotavimais ar teiginiais. Pernelyg bendro pobūdžio formuluotės (tokios kaip „šie argumentai yra nepagrįsti ir prieštarauja bylos medžiagai“ ar pan.), kurios vartojamos atsakant į konkrečius bylai reikšmingus argumentus ir galėtų būti įterpiamos į bet kokią sprendimą, nepateikiant jokių papildomų detalių ar būtent konkrečiam sprendimui būdingų motyvų, nėra tinkamas motyvavimas.

2.3. Spręsdamas faktinių aplinkybių nustatymo klausimus teismas nurodo, kodėl tam tikrus įrodymus atmeta. Nepakanka tik nurodyti, kad remiamasi kitais įrodymais.

2.4. Spręsdamas teisinio ginčo santykių kvalifikavimo ir teisės taikymo klausimus teismas nurodo, kodėl tam tikrus ginčo šalių argumentus atmeta.

2.5. Teismo sprendimas turi didžiausią tikimybę neįtikinti tų, kuriems jis yra nepalankus, todėl teismo sprendimo motyvuojamojoje dalyje skiriamas pakankamas dėmesys bylą pralaimėjusios šalies argumentų įvertinimui. Iš teismo sprendimo turi būti aišku, kodėl bylą pralaimėjusios šalies argumentų ar pozicijos palaikymas prieštarautų teisės normoms ar byloje esantiems įrodymams.

2.6. Teismas, motyvuodamas priimtą sprendimą, gali pritarti vienam ar keliems sprendime jau užfiksuotiems proceso dalyvio argumentams ir jų dar kartą nekartoti, tačiau iš teismo sprendimo turi būti matoma, kad teismas atliko savarankišką vertinimą.

2.7. Teismo sprendime teisėjas neturėtų moralizuoti, mėginti primesti savo asmeninių etinių, moralinių, religinių, kitokių įsitikinimų ar pasaulėžiūros. Teismo sprendimas turėtų būti santūrus ir nešališkas, be sarkazmo ar į proceso dalyvius nukreipto humoro, dogmatiško postringavimo, pompastikos ar retorinių klausimų.

3. Teismo sprendimas turi būti skaidrus:

3.1. Teismo sprendime nurodomos visos teismo nustatytos faktinės aplinkybės, kurios turėjo reikšmę atitinkamam sprendimui priimti, ir išdėstomi visi motyvai, kuriais remiantis teismas priėmė sprendimą, net jei tai yra ir ne išimtinai teisinio pobūdžio argumentai (pvz., ekonominiai, socialiniai ar kt.).

3.2. Teismo nustatytos faktinės aplinkybės nurodomos atskiroje sprendimo dalyje, chronologine seka. Šios aplinkybės teismo sprendime aiškiai atskiriamos nuo jas pagrindžiančių įrodymų ar byloje dalyvaujančių asmenų versijų, t. y. teismas, nustatęs faktinę aplinkybę, aiškiai įvardija ją kaip *paties teismo* nustatytą (pvz., „2015 m. lapkričio 23 d. 18.30 val. ieškovas atvyko pas atsakovą pasirašyti sutarties“; „vanduo į ieškovo butą pateko iš atsakovo buto“), o ne pateikia kartu su ją pagrindžiančiu įrodymu (pvz., „ekspertizės akte nurodyta, kad vanduo į ieškovo butą pateko iš atsakovo buto“) ar byloje dalyvaujančio asmens versija (pvz., „kaip nurodė ieškovas, 2015 m. lapkričio 23 d. 18.30 val. jis atvyko pas atsakovą pasirašyti sutarties“). Jei dėl konkrečios

faktinės aplinkybės byloje vyksta ginčas ir (arba) byloje esantys įrodymai yra prieštaringi, teismas, remdamasis įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklėmis, įrodymų leistinumu, sąsajumu ir pakankamumu, pateikia savo vertinimą, kodėl ginčijamą faktinę aplinkybę laiko nustatyta ar nenustatyta.

3.3. Teismo sprendimo motyvai turi būti glausti, aiškūs, logiški, nedviprasmiški, konkretūs, objektyvūs ir ne tendencingi.

3.4. Teismo sprendimas gali būti grindžiamas tokiu bylos aspektu, kurio bylos dalyviai akivaizdžiai nepastebėjo, laikė nereikšmingu, dėl kurio sutarė, arba dėl kurio teismas turi įgaliojimus spręsti *ex officio*, paprastai tik jei teismas informavo proceso dalyvius apie šį aspektą ir suteikė galimybę dėl jo pasisakyti.

3.5. Jei teismas rimtai svarstė keletą alternatyvių sprendimo variantų, jie atskleidžiami teismo sprendimo motyvuose, aptariamų jų „už“ ir „prieš“.

3.6. Kai proceso dalyvis pateikia argumentus dėl įstatymo ar kito teisės akto galimo prieštaravimo aukštesnės galios teisės aktui, teismas savo išvadas dėl šių argumentų išdėsto sprendimo motyvuose.

3.7. Teisės aktų, teismų praktikos, teisės doktrinos ar kitų teisės ar jos aiškinimo šaltinių nurodymas ir (ar) citavimas teismo sprendime turi būti susijęs su bylos esme. Jei šis ryšys nėra aiškus, jis pagrindžiamas ir paaiškinamas teismo sprendimo motyvuose. Iš teismo sprendimo turi būti aišku, kodėl teismas remiasi konkrečia teismų praktika ir kaip ją panaudoja byloje.

4. Teismo sprendimas turi būti nuoseklus, o jo motyvai – pakankami:

4.1. Teismo sprendimo *nuoseklumas* reiškia, kad egzistuoja loginis ryšys tarp atskirų sprendimo dalių, pastraipų. Teismo sprendime faktinės aplinkybės nustatomos ir teisinės problemos išsprendžiamos atskirai, protinga seka.

4.2. Sprendimas tampa aiškesnis, jei pirmiausiai yra aiškiai ir koncentruotai atskiriama ir įvardijama, kurie proceso dalyvių argumentai yra pagrindiniai, o paskui nuosekliai, nevengiant atsakyti į sudėtingus klausimus ir pernelyg plačiai neaptariant paprastų klausimų, visi jie įvertinami.

4.3. Teismo sprendimo motyvai negali prieštarauti vienas kitam.

4.4. Teismo sprendimo motyvų *pakankamumas* pirmiausia reiškia, kad turi būti aiškiai atsakyta į esminius bylos klausimus.

4.5. Iš teismo sprendimo motyvų turi būti aišku, kokie bylos aspektai buvo ginčijami, o kokie ne, todėl sprendimo motyvai paprastai rengiami atsižvelgiant į atitinkamas problemas.

4.6. Teismo sprendime turi būti tiek argumentų, kad jų pakaktų jam pagrįsti. Mažiau argumentų pakanka pagrįsti teismo sprendimui byloje, kurioje atsakovas, pažeidėjas ar kaltinamasis pripažįsta ieškinį (skundą), padarytą pažeidimą, nusikaltimą ir savo kaltę.

4.7. Iš teismo sprendimo motyvų turi būti matoma, kad teismas turi poziciją dėl visų priimtų įrodymų ir dėl visų byloje kylančių klausimų. Tačiau tai nereiškia, kad kiekvienu aspektu pasisakoma išsamiai ir plačiai. Teismo pareiga pateikti savo sprendimų motyvus negali būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną argumentą. Kartais gali pakakti ir itin glaustos motyvacijos. Išsami motyvacija yra nebūtina, kai atsakoma į argumentus, kurie yra akivaizdžiai nereikšmingi, nepagrįsti, pateikiami piktnaudžiaujant arba yra nepriimtini dėl kitų priežasčių, atsižvelgiant į aiškias įstatymo nuostatas ar susiformavusią teismų praktiką dėl analogiško pobūdžio argumentų.

4.8. Teismo sprendime nereikia pateikti bylai neaktualios informacijos, ypač asmens duomenų, kurių naudojimas nėra būtinas konkrečiai bylai išspręsti (pvz., sklypų kadastriniai numeriai ir adresai, transporto priemonių numeriai, modelis, spalva ar pan.), kartoti anksčiau sprendime pateiktos informacijos (pvz., tos pačios sutarties pavadinimo, datos ar pan.).

5. Teismo sprendimas turi būti aiškus ir suprantamas:

5.1. Teismo sprendimas rašomas lengvai suprantama, įprasta bendrine lietuvių kalba. Mokslo, technikos, meno ar kita specifinė terminija vartojama kiek įmanoma rečiau arba ji

paaishkinama. Teismo sprendime reikėtų vengti vartoti ne lietuvių kalbos žodžius, lotyniškus terminus ir posakius (jei jie vartojami, – turi būti išversti).

5.2. Jei teismas remiasi užsienio kalba surašytu teisės norminiu aktu ar teisės aiškinimo šaltiniu, teismo sprendime paprastai pateikiamas atitinkamos nuostatos ar jos dalies vertimas į lietuvių kalbą. Vertimas turi būti tinkamas ir kokybiškas. Tekstas užsienio kalba paprastai į teismo sprendimo turinį neperrašomas.

5.3. Jei teismo sprendimo motyvai yra ilgi, teismas užrašo aiškias apibendrinamąsias išvadas dėl kiekvienos išspręstos pagrindinės problemos, esant galimybei, pateikia anksčiau sprendimo tekste išsamiai išdėstytų argumentų reziumė.

5.4. Teismo sprendime turi būti vengiama perteklinio, su bylos esme nesusijusio teisės aktu citavimo (pvz., pateikiamas visas straipsnis ar jo dalis, nors bylai aktuali tik viena dalis ar dalies punktas).

5.5. Teismo motyvai turi būti aiškiai atskiriami nuo šalių paaishkinimų, vertinimų, samprotavimų ar byloje esančių įrodymų turinio.

5.6. Paminėjęs ar pacitavęs tam tikrą įrodymą ar kitą informaciją, teismas paprastai atskleidžia, kokią reikšmę ar prasmę jis suteikia jai (pvz., nurodoma, kad teismas laiko, jog tam tikro asmens parodymo citata įrodo konkrečią faktinę aplinkybę). Iš sprendimo motyvų turi būti aišku, kodėl tam tikra informacija buvo minima ar cituojama. Formalus įrodymų ir (ar) jų turinio, teisės aktų nuostatų ar struktūrinių dalių numerių išvardijimas nėra pakankamas. Iš sprendimo motyvų turi būti matomas teismo atliktas teisinis vertinimas, įrodymų analizė ir įvertinimas (pvz., jų pakankamumas, įtikinamumas, reikšmė bylos baigčiai).

5.7. Nesant svarbių priežasčių, į teismo sprendimą neperrašomi procesiniai dokumentai, teismo posėdžio protokole ar kaltinamajame akte užfiksuoti liudytojų ir kitų asmenų parodymai ar kita bylos medžiaga. Cituojama tik tai, kas turi esminę reikšmę bylai, ir tik tiek, kiek reikia bylai išspręsti ir sprendimui pagrįsti.

5.8. Teismo sprendime gali būti paveikslėlių, nuotraukų ar kitos vaizdinės (grafinės) informacijos, jei ji yra tiesiogiai susijusi su byla ir gali padėti padaryti sprendimą aiškesnį, suprantamesnį ir skaidresnį.

5.9. Grafikai ir lentelės gali būti naudojami kaip priemonė aiškiai ir suprantamai pateikti sudėtingą informaciją.

5.10. Jei teismo sprendimui priimti reikalingi tam tikri skaičiavimai, pateikiami išsamūs skaičiavimai, taikytos formulės, konkretūs aritmetiniai veiksmai ar pan. (pvz., $1\,750 \text{ Eur} \times 20 \text{ proc.} / 100 \text{ proc.} = 350 \text{ Eur}$).

5.11. Teismo sprendimo rezoliucinė dalis turi būti suformuluota aiškiai. Kai sprendimas gali būti vykdomas priverstinai, rezoliucinė jo dalis suformuluojama taip, kad būtų aišku, kaip turės būti įvykdytas sprendimas. Teismas turi priimti tokį sprendimą, kurį būtų galima realiai įvykdyti. Teismo nurodymas, išdėstytas teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje, neturi sudaryti galimybių skirtingai aiškinti teismo sprendimo turinį, kaip konkrečiai ir kokia apimtimi jis turėtų būti vykdomas.

5.12. Teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje turi būti išspręsti visi pareikšti reikalavimai.

5.13. Priimant sprendimą, kuriuo proceso dalyvis įpareigojamas atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, būtina nurodyti konkrečius veiksmus.

5.14. Teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje turi būti aiškiai nurodomas jo apskundimo terminas ir tvarka ar įsiteisėjimas nuo priėmimo dienos.

6. Teismo sprendimas turi turėti aiškią struktūrą ir formą, būti lingvistiškai ir teisiškai korektiškas:

6.1. Teismo sprendimas surašomas be kalbos ar rašybos klaidų, nuosekliai, vienu stiliumi.

6.2. Teismo sprendimas yra suprantamesnis, jei turi aiškią struktūrą. Įstatymo reikalaujamos ar teismo pasirinktos (tais atvejais, kai teismas įstatymo reikalaujamą sprendimo struktūrinę dalį papildomai suskirsto į atskiras dalis) struktūrinės dalys turi būti aiškiai atskirtos.

6.3. Iš teismo sprendimo turi matytis bylos esmė, teismo nustatytos faktinės aplinkybės, teismo argumentai dėl byloje keliamų klausimų ir teismo sprendimas.

6.4. Jei sprendime analizuojama ne viena svarbi problema, patartina jas aptarti atskirai, pvz., išskiriant atskirą struktūrinę dalį, suteikiant jai pavadinimą, kuris atspindėtų nagrinėjamo klausimo esmę. Dalies pavadinimas gali būti formuluojamas kaip klausimas (pvz., „Ar A. B. veiksmai gali būti kvalifikuojami kaip vagystė?“, „Ar buvo sudaryta vartojimo pirkimo–pardavimo sutartis?“), į kurią atsakoma toje dalyje, arba kitu būdu, aiškiai ir glaustai apibūdinančiu atitinkamos dalies turinį (pvz., „Dėl nuteistojo kaltės formos ir jo veikos kvalifikavimo“, „Dėl vekselio paskirties ir laiduotojos suklydimo“).

6.5. Jei teismo sprendimas yra ilgas, po įžanginės dalies gali būti pateikiamas teismo sprendimo turinys ir (ar) santrauka.

6.6. Apeliacinės ir kasacinės instancijos teismo sprendimų (aprašomosios ir motyvuojamosios dalies) pastraipos numeruojamos. Kiekviena sprendimo pastraipa turėtų nusakyti savarankišką (naują) mintį (idėją) ar kitą susijusią informaciją.

6.7. Atskira sprendimo motyvuojamosios dalies pastraipa paprastai neturėtų susidėti iš vieno ar kelių sakinių. Tačiau sprendimų pastraipos taip pat neturėtų būti pernelyg ilgos (paprastai ne daugiau kaip 0,5 psl.).

7. Teismo sprendimas atitinkamos instancijos teisme turi atspindėti šios instancijos teismo ypatumus:

7.1. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismo sprendimai pirmiausia turi būti aiškūs ir suprantami bylos šalims, todėl juos rengiant atsižvelgiama į tai, kas yra bylos šalys, į jų galimybes suprasti konkrečių teismo sprendimo motyvų turinį, ar joms teikiama profesionali teisinė pagalba ir pan. Rengiant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ar Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimą, atsižvelgiama į tai, kad šie teismai formuoja vienodą bendrosios kompetencijos ir administracinių teismų praktiką, todėl kiekvienoje byloje turėtų būti siekiama išdėstyti aktualią teismų praktikai teisės taikymo ar aiškinimo nagrinėjamoje byloje taisyklę.

7.2. Pirmosios instancijos teismo sprendimo aprašomojoje dalyje koncentruotai turi būti išdėstoma šalių reikalavimų ir atsikirtimų santrauka.

7.3. Pirmosios instancijos teisme svarbiausia aiškiai nustatyti ir įvardyti teismo nustatytas faktines aplinkybes. Pagrindinis dėmesys turėtų būti teikiamas įrodymams, jų apibendrinimui, sugrupavimui, vertinimui. Pateikiamas teismo nustatytų faktinių aplinkybių teisinis vertinimas (santykių kvalifikavimas) nurodant teisės normas, kurios, teismo manymu, taikytinos pagal nustatytas faktines aplinkybes, ir pagrindžiamas šių normų taikymas.

7.4. Pirmosios instancijos teismas, pateikdamas teisinį situacijos vertinimą, neturi sau kelti tikslo kuo išsamiau aprašyti kasacinio teismo praktiką, teisės doktriną.

7.5. Apeliacinės instancijos teismas, panaikindamas pirmosios instancijos teismo sprendimą ir priimdamas priešingą sprendimą (baudžiamosiose bylose – panaikindamas pirmosios instancijos teismo išteisinamąjį nuosprendį ir priimdamas naują nuosprendį), surašo jį pagal pagrindinius reikalavimus, keliamus pirmosios instancijos teismo sprendimui, nes tokiu būdu byla yra išsprędžiama iš naujo.

7.6. Kuo aukštesnė teismo instancija, tuo svarbesnis tampa teisės aiškinimas, plėtojimas. Apeliacinės instancijos teismo sprendimu spręsti teisės klausimai ir jų sprendimai bei argumentai turi būti aiškiai matomi, lengvai atskiriami nuo kitos informacijos.

7.7. Jei apeliacinėje instancijoje sprendžiami tik teisės klausimai, faktinės aplinkybės nurodomos tik tiek, kiek reikalingos teisės klausimui tinkamai išnagrinėti.

7.8. Aukštesnės instancijos teismas, grąžindamas bylą pirmosios ar apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, aiškiai nurodo priežastis ir trūkumus, dėl kurių byla grąžinama.

REKOMENDACIJOS DĖL TEISMŲ SPRENDIMŲ FORMOS, TURINIO IR STRUKTŪROS

I SKYRIUS TEISMO SPRENDIMO ĮFORMINIMAS IR STRUKTŪRA

1. Teismo sprendimo tekstas turi būti rašomas *Times New Roman* 12 dydžio šriftu, paliekamos tokio pločio paraštės: kairioji – 30 mm, dešinioji – 10 mm, viršutinė – 20 mm, apatinė – 20 mm. Tarpas tarp eilučių viengubas, tekstas išlygiuojamas abipusės lygiuotės būdu.

2. Pirmoji pastraipos eilutė nuo krašto atitraukiama ne mažiau nei 1,25 cm, bet ne daugiau nei 1,75 cm. Visame tekste pirmoji pastraipos eilutė nuo krašto turi būti atitraukiama tokiu pačiu nurodytu intervalu pasirinktu atstumu.

3. Teismo sprendimo lapai pradedami numeruoti nuo antrojo lapo, lapo numeris nurodomas lapo viršaus centre, lapo numeris turi būti rašomas *Times New Roman* 12 dydžio šriftu be taškų ir brūkšnelių.

4. Pirmojo lapo viršutiniame dešiniajame kampe stulpeliu, tekstą išlygiuojant kampiniu vėliaviniu būdu, atskirose eilutėse rašoma: bylos numeris, teismo proceso numeris, procesinio sprendimo kategorija (-os). Jeigu teismo sprendime yra pagal įstatymus viešai neskelbtinų duomenų, tai pažymima įrašant skliaustuose raidę „N“ po procesinio sprendimo kategorijos nuoroda iš naujos eilutės. Kai teismo sprendimas turi būti viešai skelbiamas internete, po procesinio sprendimo kategorijos nuoroda iš naujos eilutės nuasmenintoje sprendimo versijoje skliaustuose rašoma raidė „S“.

5. Teismo sprendimo kategorijos nuoroda pradedama žodžiais „Procesinio sprendimo kategorija“ (dvitaškio nereikia). Jeigu nurodomos kelios teismo sprendimo kategorijos, rašoma „Procesinio sprendimo kategorijos“ (dedamas dvitaškis). Jeigu nurodomos kelios kategorijos, jos atskiriamos kabliataškiu ir rašomos eilute vėliaviniu būdu didėjimo tvarka. Po teismo sprendimo kategorijos nuorodos taškas nerašomas.

6. Lietuvos valstybės herbas dedamas išilginiu centruotu būdu atskiroje eilutėje žemiau 5 punkte nurodytų rekvizitų paliekant tarp jų vienos eilutės tarpą.

7. Žemiau herbo (palikus vienos eilutės tarpą) paryškintai išilginiu centruotu būdu 14 dydžio (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo procesiniame sprendime – 16 dydžio) didžiosiomis išretintomis raidėmis atskirose eilutėse rašomi teismo pavadinimas ir teismo sprendimo pavadinimas, tarp jų paliekamas vienos eilutės tarpas. Kai priimamas preliminarus, dalinis, tarpinis, papildomas sprendimas ar sprendimas už akių, atitinkamai prieš žodį „sprendimas“ ar po jo (sprendimo už akių atveju) tuo pačiu formatu įrašomas žodis, apibūdinantis sprendimą (preliminarus, dalinis, tarpinis, papildomas, už akių). Priėmus sprendimą grupės ieškinio byloje, papildoma informacija prie žodžio „sprendimas“ nenurodoma.

8. Žodžiai „Lietuvos Respublikos vardu“ rašomi baigiamuosiuose teismo aktuose žemiau teismo sprendimo pavadinimo atskiroje eilutėje, nepaliekant tarpo, 12 dydžio didžiosiomis raidėmis išilginiu centruotu būdu.

9. Baigiamuosiuose teismo aktuose teismo sprendimo antraštės (dokumento teksto esmę glaustai apibūdinanti informacija) nerašomos. Kai procesiniame sprendime antraštė rašoma, jos vieta žemiau procesinio dokumento pavadinimo atskiroje eilutėje, ji rašoma neparyškintai, nepaliekant tarpo, 12 dydžio didžiosiomis raidėmis ir išdėstoma išilginiu centruotu būdu.

10. Žemiau 7–9 punktuose nurodytų rekvizitų, palikus vienos eilutės tarpą, rašomi teismo sprendimo priėmimo data ir sprendimo priėmimo vieta išilginiu centruotu būdu atskirose eilutėse. Data rašoma mišriuju būdu, t. y. metai ir diena rašomi skaitmenimis su trumpiniais „m.“ ir „d.“,

mėnuo rašomas žodžiu be trumpinio „mėn.“. Teismo sprendimo priėmimo vieta rašoma po dokumento data, nepaliekant vienos eilutės tarpo.

Pavyzdžiui,

(Teisena) byla Nr.
Teisminio proceso Nr.
Procesinio sprendimo kategorijos: 1.1.4.2;
1.1.4.3; 1.3.9.4; 3.4.3.9

VILNIAUS MIESTO APYLINKĖS TEISMAS

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2015 m. spalio 25 d.
Vilnius

11. Įžanginė teismo sprendimo dalis rašoma po sprendimo priėmimo data bei vieta iš naujos eilutės, praleidus vieną tuščią eilutę. Teismo sprendimo įžanginėje dalyje, išskyrus baudžiamąsias bylas, negali būti sutrumpinimų ir santrumpų.

12. Teisėjai, teismo posėdžių sekretorius (-ė), byloje dalyvaujantys asmenys teismo sprendimo įžanginėje ir rezoliucinėje dalyse įvardijami nurodant nesutrumpintą vardą ir pavardę, juridinio asmens teisinę formą ir pavadinimą. Proceso šalių giminės derinamos tarpusavyje (pvz., pareiškėja Vardenė Pavardenė; atsakovas Vardenis Pavardenis; ieškovė uždaroji akcinė bendrovė „Bendrovė“).

13. Įžanginėje ir rezoliucinėje dalyje teisėjų kolegijos nariai rašomi abėcėlės tvarka pagal pavardes, jeigu teisėjo pavardė dviguba – pagal pirmąją pavardę. Jei teisėjas (-a) yra kolegijos pirmininkas (-ė) ir (ar) jos pranešėjas (-a), įžanginėje dalyje tai turi būti nurodoma iš karto po jo (jos) pavardės ir išskirta skliaustuose. Teismo posėdžių sekretorius (-ė) ir proceso dalyviai įžanginėje dalyje kiekvienas nurodomi iš naujos eilutės neatitraukiant nuo krašto. Proceso dalyvio atstovas nurodomas kartu su atstovaujamoju, neperkeliant į naują eilutę. Svarbu nurodyti, kokios sudėties teismas (pvz., išplėstinė teisėjų kolegija, plenarinė sesija) nagrinėjo bylą ir kokia tvarka buvo nagrinėjama byla – rašytinio ar žodinio proceso tvarka; jei byla nagrinėjama apeliacine ar kasacine tvarka, tai irgi reikia nurodyti. Įžanginę dalį rekomenduojama formatuoti pagal pateikiamus pavyzdžius, įžanginės dalies turinį užpildyti pagal procesinių įstatymų reikalavimus:

Pirmosios instancijos teisme (civilinė byla):

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjas Vardaitis Pavardaitis,
sekretoriaujant <...>,
dalyvaujant ieškovei Vardenytei Pavardenytei, jos atstovui <...>,
atsakovės atstovui <...>,
trečiojo asmens <...> atstovui <...>,

viešame teismo posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės Vardenytės Pavardenytės ieškinį atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Lietuvos Respublikos

teisingumo ministerijos, dėl žalos atlyginimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, ieškovės pusėje – akcinė bendrovė „Akcija“, atsakovės pusėje – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

Teismas

n u s t a t ė :

Pirmosios instancijos teisme (baudžiamoji byla):

Panevėžio miesto apylinkės teismo teisėjas <...>, sekretoriaujant <...>, dalyvaujant prokurorui <...>, kaltinamajam <...>, jo gynėjui advokatui <...>, nukentėjusiajam <...>.

viešame teismo posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą, kurioje <...>, gimęs [gimimo data ir vieta], asmens kodas <...>, Lietuvos Respublikos pilietis, [tautybė], gyvenantis <...>, 12 klasių išsilavinimo, nevedęs, [duomenys apie teistumą ir kitokie duomenys apie kaltinamąjį, turintys reikšmės bylai], kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, numatytą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178 straipsnio 1 dalyje.

Teismas

n u s t a t ė :

Pirmosios instancijos teisme (administracinė byla):

Klaipėdos apygardos administracinio teismo teisėjas <...> sekretoriaujant <...>, dalyvaujant pareiškėjai <...>, jos atstovui <...>, atsakovės atstovui <...>, trečiojo suinteresuoto asmens atstovui <...>.

viešame teismo posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos <...> skundą atsakovei Klaipėdos miesto savivaldybės administracijai, trečiajam suinteresuotam asmeniui Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentui dėl tarnybinės nuobaudos panaikinimo.

Teismas

n u s t a t ė :

Apeliacinės instancijos teisme (civilinė byla):

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas), sekretoriaujant <...>, dalyvaujant ieškovės atstovui <...>, atsakovui Vardui Pavardui, jo atstovui <...>, trečiojo asmens <...> atstovui <...>.

viešame teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Bendrovė“** apeliacinį skundą dėl Kauno miesto apylinkės teismo 2015 m. gegužės 11 d. sprendimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Bendrovė“ ieškinį atsakovui Vardui Pavardui dėl žalos atlyginimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, ieškovės pusėje – akcinė bendrovė „Akcija“, atsakovo pusėje – <...>.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

arba

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Bendrovė“** apeliacinį skundą dėl Kauno miesto apylinkės teismo 2015 m. gegužės 11 d. sprendimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Bendrovė“ ieškinį atsakovui Vardui Pavardui dėl žalos atlyginimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, ieškovės pusėje – akcinė bendrovė „Akcija“, atsakovo pusėje – <...>.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Apeliacinės instancijos teisme (baudžiamoji byla):

Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

sekretoriaujant <....>,

dalyvaujant prokurorui <...>,

nuteistajam <...>, jo gynėjui advokatui <....>,

viešame teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą pagal **nuteistojo Vardo Pavardo** apeliacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2015 m. birželio 23 d. nuosprendžio, kuriuo **Vardas Pavardas** pripažintas kaltu pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 184 straipsnio 2 dalį ir nuteistas trejų metų šešių mėnesių laisvės atėmimo bausme.

Vadovaujantis BK 75 straipsnio 1, 2 dalimis, paskirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymas atidėtas dvejams metams, nuteistasis Vardas Pavardas įpareigotas neišvykti už gyvenamosios vietos miesto (rajono) ribų be nuteistojo priežiūrą vykdančios institucijos leidimo ir įpareigotas per vienus metus atlyginti nusikaltimu padarytą žalą.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

sekretoriaujant <...>,

dalyvaujant pareiškėjos atstovui <...>,

atsakovės atstovui <...>,

trečiajam suinteresuotam asmeniui Vardui Pavardui, jo atstovui <...>,

viešame teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal **pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“** apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2013 m. balandžio 15 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“ skundą atsakovei Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, trečiajam suinteresuotam asmeniui Vardui Pavardui dėl sprendimų panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

arba

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų <...>, teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal **pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“** apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2013 m. balandžio 15 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“ skundą atsakovei Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, trečiajam suinteresuotam asmeniui Vardui Pavardui dėl sprendimų panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Kasacinės instancijos teisme (civilinė byla):

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

sekretoriaujant Vardenei Pavardenienei,

dalyvaujant ieškovui Vardauskui Pavardauskui, jo atstovui Vardeniui Pavardeniui,

atsakovui Vardeniui Pavardeniui, jo atstovui Vardeniui Pavardeniui,

viešame teismo posėdyje kasacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovo / atsakovo / pareiškėjo / suinteresuoto asmens Vardausko Pavardausko** kasacinį skundą dėl [kokio teismo sprendimo] peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal [išdėstomos ginčo šalys ir dėl kokio reikalavimo kyla ginčas].

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

arba

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovo / atsakovo / pareiškėjo / suinteresuoto asmens Vardausko Pavardausko** kasacinį skundą dėl [kokio teismo sprendimo] peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal [išdėstomos ginčo šalys ir dėl kokio reikalavimo kyla ginčas].

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Kasacinės instancijos teisme (baudžiamoji byla):

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

sekretoriaujant <...>,

dalyvaujant prokurorui <....>,

nuteistajam <...>, jo gynėjui advokatui <....>,

viešame teismo posėdyje kasacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą pagal **nuteistojo Vardo Pavardo** ir jo **gynėjo advokato Vardučio Pavardučio** kasacinį skundą dėl [kokio teismo, kokio baigiamojo akto], kuriuo **Vardas Pavardas** [išdėstoma to akto rezoliucinė dalis].

Taip pat skundžiama (-as) [nurodoma kokio] teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 20xx m. xxxx xx d. nutartis (nuosprendis), kuria (-iuo) [išdėstoma apeliacinės instancijos teismo baigiamojo akto rezoliucinė dalis].

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

arba

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą pagal **nuteistojo Vardo Pavardo** ir jo **gynėjo advokato Vardučio Pavardučio** kasacinį skundą dėl [kokio teismo, kokio baigiamojo akto], kuriuo **Vardas Pavardas** [išdėstoma to akto rezoliucinė dalis].

Taip pat skundžiama (-as) [nurodoma kokio] teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 20xx m. xxxx xx d. nutartis (nuosprendis), kuria (-iuo) [išdėstoma apeliacinės instancijos teismo baigiamojo akto rezoliucinė dalis].

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

14. Baudžiamosiose bylose:

14.1. įžanginė sprendimo dalis baigiama žodžiu „n u s t a t ė :“, rašomu iš naujos eilutės, paliekant eilutės tarpą iš viršaus ir apačios, neatitraukus nuo kairės paraštės krašto, išretintai, paliekant tarp raidžių ir dvitaškio tarpus;

14.2. aprašomoji ir rezoliucinė dalys atskiriamos žodžiu „n u t a r i a :“ arba „n u s p r e n d ž i a :“, rašomu iš naujos eilutės, paliekant eilutės tarpą iš viršaus ir apačios, neatitraukus nuo kairės paraštės krašto, išretintai, paliekant tarp raidžių ir dvitaškio tarpus.

Pavyzdžiui,

Teisėjų kolegija (Teismas)

n u s t a t ė :

<...>

Teisėjų kolegija (Teismas), vadovaudamasis Baudžiamojo proceso kodekso <...>,

n u s p r e n d ž i a :

15. Civilinėse, administracinėse, administracinių nusižengimų bylose teismo sprendimo aprašomoji dalis pradedama žodžiu „nustatė“, rašomu iš naujos eilutės, paliekant eilutės tarpą iš viršaus ir apačios, išretintai, paliekant tarp raidžių ir dvitaškio tarpus. Motyvuojamoji teismo sprendimo dalis skiriama nuo aprašomosios dalies žodžiu „konstatuoja“, rašomu iš naujos eilutės, paliekant eilutės tarpą iš viršaus ir apačios, išretintai, paliekant tarp raidžių ir dvitaškio tarpus. Teismo sprendimo rezoliucinė dalis pradedama žodžiu „nutaria“ (nutarties, nutarimo) arba „nusprendžia“ (sprendimo), rašomu iš naujos eilutės, paliekant eilutės tarpą iš viršaus ir apačios, išretintai, paliekant tarp raidžių ir dvitaškio tarpus. Žodžiai „nustatė“, „konstatuoja“ ir „nutaria“ („nusprendžia“) rašomi neatitrauktai nuo kairės paraštės krašto.

Pavyzdžiui,

Išplėstinė teisėjų kolegija (Teismas)

n u s t a t ė :

<...>

Išplėstinė teisėjų kolegija (Teismas)

k o n s t a t u o j a :

16. Jei pirmosios instancijos teismo sprendimo aprašomoji dalis baudžiamojoje byloje, motyvuojamoji dalis civilinėje, administracinėje byloje ar administracinio nusižengimo byloje yra ilga, rekomenduojama ją struktūruoti atitinkamai atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 305 straipsnio, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 270 straipsnio 4 dalies, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 87 straipsnio 4 dalies ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 636 straipsnio 4 dalies reikalavimus (pvz., „I. Nusikalstamos veikos aplinkybės“, „II. Įrodymai ir jų vertinimo motyvai“, „III.

Nusikalstamos veikos kvalifikavimo motyvai“, „IV. Bausmės skyrimo motyvai“ arba „I. Ieškovo reikalavimai ir jo, taip pat trečiųjų asmenų, dalyvaujančių ieškovo pusėje, argumentai“, „II. Atsakovo ir trečiųjų asmenų, dalyvaujančių atsakovo pusėje, argumentai“).

17. Rekomenduojama aprašomojoje apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalyje atskirti, pavyzdžiui, ginčo esmės aprašymą („I. Ginčo esmė“); pirmosios instancijos teismo sprendimo esmės aprašymą („II. Pirmosios instancijos teismo sprendimo (nutarties, nutarimo) esmė“); apeliacinio (atskirojo) skundo ir atsiliepimo į apeliacinį (atskirąjį) skundą argumentus („III. Apeliacinio skundo ir atsiliepimo į jį argumentai“). Prieš teismo sprendimo papildomas struktūrinės dalis žyminčias antraštes ir po jų turi būti praleidžiama po vieną tuščią eilutę. Papildomas teismo sprendimo struktūrinės dalis žyminčios antraštės rašomos neatitraukus nuo krašto ir lygiuojamos lapo centre. Teismo sprendimo tekstas turi būti išdėstytas taip, kad antraštės būtų tame pačiame puslapyje kartu su žymimos dalies teksto pradžia, t. y. žymimos dalies tekstas neprasidėtų naujame puslapyje atskirai nuo šią dalį žyminčios antraštės.

18. Kai teismo sprendimo aprašomoji dalis yra struktūruota ir atskirta romėniškais skaitmenimis ar antraštėmis, rekomenduotina motyvuojamajai sprendimo daliai atitinkamai taip pat suteikti romėnišką numerį, einantį toliau po aprašomosios dalies numeracijos, arba antraštę (pvz., civilinėje, administracinėje ir administracinio nusižengimo byloje, nagrinėjamoje apeliacine tvarka, – „IV. Apeliacinės instancijos teismo nustatytos bylos aplinkybės, teisiniai argumentai ir išvados“). Jeigu teismo sprendimo motyvuojamojoje dalyje atskirai plačiau analizuojami keli klausimai, motyvuojamoji sprendimo dalis gali būti struktūriškai suskirstyta į dalis, kurios turėtų pavadinimus pagal sprendžiamus klausimus ir (arba) romėniškus numerius, tęsiant pradėtą numeraciją.

Pavyzdžiui,

V. Dėl Mokesčių administravimo įstatymo 159 straipsnio 2 dalies aiškinimo

<...>

VI. Dėl teisės į PVM atskaitą reikšmės, atsiradimo sąlygų, atsiradimo momento

<...>

19. Kai teismo sprendimo aprašomosios ir motyvuojamosios dalies pastraipos numeruojamos, sunumeruotos pastraipos neatitraukiamos nuo krašto, pastraipos atskiriamos 6 pt dydžio tarpu po kiekvienos numeriu pažymėtos pastraipos. Teismų sprendimų pastraipas rekomenduojama numeruoti pagal pavyzdį:

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

201x m. d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio (kolegijos pirmininkas), Vardeniausko Pavardeniausko ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovo / atsakovo / pareiškėjo / suinteresuoto asmens Vardausko Pavardausko** kasacinį skundą dėl [kokio teismo sprendimo] peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal [išdėstomos ginčo šalys ir dėl kokio reikalavimo kyla ginčas].

[vienos eilutės tarpas]

Teisėjų kolegija

[vienos eilutės tarpas]

n u s t a t ė:

[vienos eilutės tarpas]

I. Ginčo esmė

[vienos eilutės tarpas]

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl [nurodoma materialiosios ir (ar) proceso teisės normų taikymo problema] aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė teismo [glaustai išdėstomas ieškinio dalykas ir pagrindas (pagrindas gali būti atskiroje pastraipoje)].
- 3.

[vienos eilutės tarpas]

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

[vienos eilutės tarpas]

4. Vilniaus (Kauno ar kt.) apylinkės (apygardos) teismas 20xx m. xxx xx d. nutartimi ieškinį [išdėstoma teismo sprendimo rezoliucinė dalis].
5. Teismas nurodė, kad [glaustai išdėstomi teismo motyvai].
6. Vilniaus (Kauno ar kt.) apygardos (Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus) teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovo / atsakovo / pareiškėjo / suinteresuoto asmens apeliacinį / atskirąjį skundą, 20xx m. xxx xx d. nutartimi [išdėstoma apeliacinės instancijos teismo nutarties rezoliucinė dalis].

7. Kolegija nurodė, kad *[glaustai išdėstomi apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvai dėl bylos esmės]*.

[vienos eilutės tarpas]

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

[vienos eilutės tarpas]

8. Kasaciniu skundu ieškovas / atsakovas / pareiškėjas / suinteresuotas asmuo prašo *[nurodoma, ko prašoma skundu]*. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais *[išdėstoma kasacinio skundo esmė, argumentai, pavadinimai argumentams ar jų grupėms nerašomi]*:

8.1.

8.2.

8.3.

9. Ieškovas / atsakovas / pareiškėjas / suinteresuotas asmuo atsiliepimu į kasacinį skundą prašo *[nurodoma, ko prašoma atsiliepimu]*. Atsiliepime nurodomi šie argumentai *[išdėstomi esminiai atsiliepimo argumentai; jeigu nurodoma tik viena argumentų grupė, jie nenumerojami]*:

9.1.

9.2.

9.3.

[vienos eilutės tarpas]

Teisėjų kolegija

[vienos eilutės tarpas]

k o n s t a t u o j a :

[vienos eilutės tarpas]

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

[vienos eilutės tarpas]

Dėl [trumpai nurodoma, kokių teisės klausimų bus pasisakoma]

[vienos eilutės tarpas]

10. *[Išdėstomos motyvuotos teisėjų kolegijos išvados nurodytu teisės taikymo klausimu]*

11.

12.

13. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad (Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais ir vadovaudamasi CPK 361 straipsnio 4 dalies 2 punktu, formuluoja tokią [teisės aiškinimo / taikymo] taisyklę) *[išdėstoma teisėjų kolegijos išvada (suformuluota taisyklė) išnagrinėtu teisės taikymo klausimu]*.

[vienos eilutės tarpas]

Dėl bylinėjimosi išlaidų

[vienos eilutės tarpas]

14. *[išdėstoma, kaip paskirstomos bylinėjimosi išlaidos]*

[vienos eilutės tarpas]

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies [*priklausomai nuo priimamo sprendimo nurodomas atitinkamas punktas*] punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

[*vienos eilutės tarpas*]

n u t a r i a :

[*vienos eilutės tarpas*]

[*išdėstomas vadovaujantis CPK 359 straipsnio atitinkamu punktu priimtas teismo sprendimas; kiekviena procesinio sprendimo dalis rašoma iš naujos eilutės*]

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Vardaitis Pavardaitis

Vardeniauskas Pavardeniauskas

Vardenytis Pavardenytis

20. Po rezoliucine dalimi iš naujos eilutės, praleidus dvi tuščias eilutes, nurodomi teisėjo (teisėjų kolegijos narių) parašo (parašų) rekvizitai, kurie pradedami žodžiu „Teisėjas“ („Teisėjai“). Žodis „Teisėjas“ („Teisėjai“) rašomas neatitraukta nuo kairės lapo pusės. Teisėjų kolegijos narių rekvizitai rašomi stulpeliu, teisėjų vardus ir pavardes lygiuojant pagal pirmojo teisėjo vardo įsivaizduojamą kairiąją kraštinę, o ne prie dešiniojo lapo krašto. Tarp teisėjų kolegijos narių vardų ir pavardžių paliekamos dvi tuščios eilutės.

Pavyzdžiui,

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 45 straipsnio 2 dalimi ir 140 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“ apeliacinį skundą atmesti.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2013 m. vasario 26 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Priteisti trečiajam suinteresuotam asmeniui individualiai įmonei „Y“ iš pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“ 1 210 Eur (vieną tūkstantį du šimtus dešimt eurų) bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai

Antanina Antanaitienė

Jonas Jonaitis

Petras Petraitis

Pastaba. Teismo sprendimo tekstas turi būti išdėstomas taip, kad į atskirą lapą nebūtų perkeliami vien parašo rekvizitai.

II SKYRIUS TEISMO SPRENDIMO TURINYS

21. Teismo sprendimai rašomi laikantis bendrinės lietuvių kalbos normų ir teisės terminijos, be nereikalingų arba netaisyklingų žodžių, jų junginių, pastabų ir dviprasmybių – taisyklinga, administraciniam stiliui būdinga kalba. Tekstas turi būti tikslus, aiškus, logiškas, o jame išdėstyta informacija teisinga, argumentuota, neprieštaringa, nesikartojanti.

22. Teismo sprendimas turėtų būti rašomas trumpais ir nesudėtingais sakiniais.

23. Nevartotina užgauli, įžeidžianti, banali, buitinė, globėjiška ar perdėtai sudėtinga teisinė kalba.

24. Lotyniški posakiai tekste rašomi pasviruoju šriftu. Pirmą kartą pavartojus lotynišką posakį (tokį kaip *inter alia*, *mutatis mutandis*, *ultima ratio* ir pan.), šalia skliaustuose turi būti pateiktas šio posakio vertimas į lietuvių kalbą.

25. Tekstas užsienio kalba, kai tai būtina, rašomas po jo vertimo į lietuvių kalbą, skliaustuose, pasviruoju šriftu. Prieš tekstą užsienio kalba nurodoma ta užsienio kalba, kuria jis parašytas.

Pavyzdžiui,

Atsižvelgiant į šį reglamentą, asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiami tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę (anglų kalba – *subject to this Regulation, persons domiciled in a Member State shall, whatever their nationality, be sued in the courts of that Member State*).

26. Šio priedo 21–25 punktai tiek, kiek įmanoma, taikomi ir cituojant. Pavyzdžiui, išskyrus atvejus, kai tai neišvengiamai būtina, teismas neturėtų cituoti keiksmažodžių, užgaulaus, įžeidžiančio, įžūlaus ar kito kalbos ar moralės reikalavimų akivaizdžiai neatitinkančio teksto.

27. Pasvirąjį, paryškintą šriftą, pabraukimus teismo sprendimo tekste patartina vartoti tik tais atvejais, kai būtina, saikingai, nuosekliai, neperkraunant teksto įvairiais teksto dalių ryškinimo būdais.

28. Pirmą kartą minint teisės aktų, taip pat įstaigų, kurių pavadinimai ilgi, sudaryti iš kelių žodžių, pavadinimus turėtų būti nurodomas visas pavadinimas (pagal poreikį nurodoma ir institucija, priėmusi teisės aktą, ypač kai tai įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas), o skliaustuose gali būti nurodoma ir vėliau tekste vartojama pavadinimo santrumpa (pvz., Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (toliau – BK) arba (toliau – ir BK), Valstybinė lietuvių kalbos komisija (toliau – VLKK) arba (toliau – ir Komisija); arba Nusikalstamos veikos imitavimo modelis (toliau – ir NVIM); arba Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) ir pan.) arba sutrumpintas pavadinimas (pvz., pirmą kartą tekste rašoma „Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas“, o toliau tekste rašomas trumpesnis variantas – „Advokatūros įstatymas“).

29. Teismo sprendime patartina vartoti tik paaiškintas santrumpas, pvz., Centrinės kredito unijos įstatymas (toliau – ir CKUĮ), nevartoti nesuprantamų, nepaaiškintų specifinių sąvokų, simbolių.

30. Rekomenduotina teismo sprendimo tekste datą rašyti mišriuoju būdu, t. y. metai ir diena rašomi skaitmenimis su trumpiniais „m.“ ir „d.“, mėnuo rašomas žodžiu be trumpinio „mėn.“. Datos visame sprendimo tekste turi būti rašomos vienu pasirinktu būdu.

Pavyzdžiui,

1997 m. balandžio 3 d. (ne 1997 m. balandžio mėn. 03 d.).

31. Eilutės pabaigoje negali likti tik asmens vardo raidė (vardas), skaičius atskirai nuo jį apibūdinančių sutrumpinimų (pvz., įstatymo straipsnio (dalies, punkto), datos skaičius) ar sutrumpinimai, kurie yra neatsiejamai susiję su vėlesniu tekstu (pvz., „Nr.“ rašoma vienoje eilutėje, o pats numeris, tarkime, „387“ – kitoje eilutėje).

32. Tūkstantinius skaitmenis rekomenduojama grupuoti naudojant tarpą (pvz., 12 150 000,99 Lt). Dideli skaičiai, pradedant tūkstančiu, gali būti žymimi skaitmenimis ir žodžiais arba jų sutrumpinimais (pvz., „10 tūkstančių“ arba „10 tūkst.“; „5 milijonai“ arba „5 mln.“).

33. Pateikdamas nuorodas į teisės akto struktūrines dalis (straipsnius, dalis, punktus ir kt.), teismas atsižvelgia į Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme ir Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijose, patvirtintose Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298, nurodytus terminus (straipsnio dalis negali būti vadinama punktu, o punktai dalimis ir pan.).

34. Teisės aktų straipsniai, dalys, punktai ir papunkčiai rašomi nesutrumpintai, pvz., BK 63 straipsnio 1 dalis, 5 dalies 1 punktas.

35. Teismo sprendimo įžanginėje ir rezoliucinėje dalyse kitų kalbų vardai ir pavardės rašomi su lietuviškomis galūnėmis, tačiau skliaustuose papildomai nurodoma asmenvardžio forma iš asmens dokumento. Toliau vardas ir pavardė tekste linksnijuojami pagal lietuvių kalbos taisykles.

Pavyzdžiui,

Abdulas Abdulazizas (Abdul Abdulaziz); Janas Petrovičius (Jan Petrovič).

36. Teisės normos redakcija nurodoma taip: Lietuvos Respublikos darbo kodekso 288 straipsnio 3 dalis (2014 m. gruodžio 16 d. įstatymo redakcija). Jei skliaustuose redakcija nenurodoma, tai laikoma, kad nurodyta teismo sprendimo priėmimo metu aktuali (galiojanti) įstatymo redakcija.

37. Teisės akto pakeitimas pakeičia pirminį (keičiamą) teisės aktą, todėl, siekiant pateikti nuorodą į pakeitimu įtvirtintą naują teisės normos redakciją, daroma nuoroda ne į teisės akto pakeitimą, bet į pakeistą pirminį teisės aktą (pvz., ne „vadovaujantis Civilinio proceso kodekso pakeitimo įstatymo XX straipsniu“, bet „vadovaujantis Civilinio proceso kodekso YY straipsniu (2015 m. lapkričio 12 d. įstatymo Nr. XII-2011 redakcija)“).

38. Kai teismo sprendime cituojamas ilgas tekstas, jį reikėtų rašyti atskiroje pastraipoje, kabutėse. Tokia pastraipa turėtų būti labiau atitraukta nuo krašto (pvz., papildomu 1 cm atstumu). Būtina išlaikyti tą patį šriftą ir jo dydį, nereikėtų vartoti kursyvo.

Pavyzdžiui,

15. Teisės doktrinoje teigiama:

„Šių laikų teisininkai į ginčo dėl nedidelių sumų teisminės gynybos poreikį bando žvelgti per proceso ekonomijos principą. <...>.“

39. Praleistoms citatos vietoms žymėti vartojamas daugtaškis kampiniuose skliaustuose (abipus daugtaškio tarpai nerašomi). Citata išskiriama lietuviškomis kabutėmis: „ – citatos pradžioje, “ – citatos pabaigoje (ne “ ir “). Kai cituojant praleidžiama visa pastraipa, daugtaškis kampiniuose skliaustuose rašomas tarp dviejų eilučių.

Pavyzdžiui,

Visuotinai pripažįstama, kad „finansinis poveikis biudžetui <...> būtų labai didelis“.

arba

Reikalavimai apeliaciniam skundai įtvirtinti ABTĮ 130 straipsnyje, kurio 2 dalis numato, kad „skunde nurodoma:

1) teismo, kuriam adresuojamas skundas, pavadinimas;

<...>

7) apelianto prašymas (apelacinio skundo dalykas);

<...>“.

Pastaba. Teismo sprendimo tekste vengtina vartoti laužtinius skliaustus („[“ ir „]“), išskyrus atvejus, kai į citatą įterpiami papildomi žodžiai, suteikiantys citatai aiškumo (pvz., „<...> [TIPK] leidimas gali būti išduodamas ar atnaujinamas, jei atliktos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūros (atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas), kai vadovaujantis [Lietuvos Respublikos] planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu <...>“). Tačiau, kai citatoje keičiama tik viena raidė (pvz., iš didžiosios į mažąją ir atvirkščiai), rašyti ją laužtiniuose skliaustuose nebūtina.

40. Teismo sprendimo tekste su skaitmenimis vartojamas ne simbolis „%“, o žodis „procentas“ arba trumpinys „proc.“. Sprendimo tekste gali būti vartojami ir įprasti sutrumpinimai (pvz., „Lt“, „ct“ ir kt.). Tarp dviejų sutrumpintų žodžių privalo būti tarpas: t. y., š. m., ne t.y., š.m. Negalima žodžių junginių sutrumpinimų skirti pasviruoju brūkšniu: a. k., ne a/k.

41. Nurodant puslapį, trumpinys „p.“ rašomas mažąja raide prieš puslapio numerį, kadangi po skaičiaus parašyto trumpinio „p.“ reikšmė yra ne „puslapis“, o „punktas“.

42. Teismo sprendimo tekste darant nuorodą į bylos medžiagą nurodomi bylos lapai, vartojant sutrumpinimą „b. l.“. Jeigu bylą sudaro keli tomai, prieš bylos lapus arabiškais skaitmenimis nurodomas bylos tomas trumpiniu „t.“. Jeigu toje pačioje nuorodoje daroma nuoroda į ne paeiliui einančius bylos lapus iš to paties bylos tomo, jie atskiriami kableliais, o jeigu iš skirtingų tomų, – jie atskiriami kabliataškiais.

Pavyzdžiui,

Iš byloje esančios medžiagos (1 t., b. l. 9–10, 54–80, 102; 3 t., b. l. 5–7) matyti, kad <...>.

Pastaba. Jeigu daroma nuoroda į prie nagrinėjamos bylos pridėtą kitos bylos medžiagą, būtina papildomai nurodyti šios bylos numerį ar kitus medžiagą, į kurią daroma nuoroda, identifikuojančius duomenis.

Pavyzdžiui,

Minėtoje byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl <...> (administracinė byla Nr. I-579-201-12, b. l. 54).

43. Teismo sprendimo tekste nuorodą į teismo posėdžio garso įrašą rekomenduojama įforminti pagal šį pavyzdį:

Teismo posėdžio metu apklaustas liudytojas patvirtino, kad <...> (2015 m. gegužės 11 d. teismo posėdžio garo įrašas: 16 min. 42 sek. – 17 min. 22 sek.).

Pastaba. Jei remiamasi teismo posėdžio garso įrašu, kuris buvo padarytas ne nagrinėjamoje byloje, bet kitoje byloje, papildomai nurodomas bylos numeris, kurioje buvo padarytas garso įrašas:

<...> (2015 m. gegužės 11 d. teismo posėdžio civilinėje byloje 2-705-705/2014 garo įrašas: 16 min. 42 sek. – 17 min. 22 sek.).

44. Ypatingos reikšmės dokumentų visi pavadinimo žodžiai rašomi didžiosiomis raidėmis.

Pavyzdžiui,

Lietuvos Statutas, Lietuvos Nepriklausomybės Aktas, Lietuvos Respublikos Konstitucija.

45. Nelietuviškos (tarptautinės) santrumpos, sudarytos iš lotyniškų raidžių, lietuviškuose tekstuose rašytinos taip, kaip rašomos originalo kalboje.

Pavyzdžiui,

NATO (North Atlantic Treaty Organization), UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), ICAO (International Civil Aviation Organization), ISO (International Organization for Standardization).

46. Nelotyniško pagrindo rašmenis vartojančių kalbų santrumpos perrašomos lietuviškais rašmenimis.

Pavyzdžiui,

ITAR-TASS (Rusijos informacijos agentūra), GOST (standarto pavadinimas).

47. Jei pavadinimai kitomis kalbomis plačiai vartojami išversti į lietuvių kalbą, raidinės santrumpos daromos iš jų lietuviško varianto.

Pavyzdžiui,

JTO (Jungtinių Tautų Organizacija), NVS (Nepriklausomų Valstybių Sandrauga), ES (Europos Sąjunga).

III SKYRIUS NUORODOS

48. Nurodant Europos Sąjungos teisės aktą tekste pirmą kartą, turi būti eilės tvarka nurodoma:

- 48.1. teisės akto priėmimo data;
- 48.2. teisės aktą priėmusios institucijos ar institucijų pavadinimai;
- 48.3. teisės akto rūšis;
- 48.4. teisės akto numeris;
- 48.5. pilnas teisės akto pavadinimas.

Pavyzdžiui,

1995 m. spalio 6 d. Tarybos direktyva 95/50/EB dėl pavojingų krovinių vežimo keliais vienodų tikrinimo procedūrų.

49. Jei teismo sprendimo tekste nuoroda į tą patį Europos Sąjungos teisės aktą daroma kelis kartus, paminėjus jį pirmą kartą, galima nurodyti, jog toliau jo pavadinimas bus trumpinamas.

Pavyzdžiui,

2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai įvertinimo (toliau – ir Direktyva 2001/42/EB).

Pastaba. Nurodant pilną Europos Sąjungos teisės akto pavadinimą:

- a) institucijų pavadinimai turi būti rašomi didžiąja raide (pvz., Taryba, Parlamentas ir pan.);
- b) teisės akto pavadinimo pirmasis žodis rašomas didžiąja raide (pvz., Tarybos direktyva 2000/101/EB, Reglamentas (EB) Nr. 3283/94).

Nurodant sutrumpintą Europos Sąjungos teisės akto pavadinimą, pirmasis žodis rašomas didžiąja raide (pvz., Direktyva 2000/101/EB arba Šeštoji direktyva, Reglamentas (EB) Nr. 3283/94).

Išsamiau žr. „Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovo“ C.7 p. (http://ec.europa.eu/translation/lithuanian/guidelines/documents/interinstitutional_translation_guide_lt.pdf).

50. Tuo atveju, kai yra taikomas Europos Sąjungos teisės aktas, kuris yra pakeistas ar papildytas, ir naujos jo nuostatos taip pat yra taikomos, reikėtų nurodyti visus to Europos Sąjungos teisės akto pakeitimus ar papildymus. Tačiau vienu metu taikant Europos Sąjungos teisės aktą ir visus jo pakeitimus, galima nurodyti tik pirmąjį (pagrindinį) Europos Sąjungos teisės aktą, po jo skliaustuose paskutinį jį keitusį ir (ar) papildžiusį Europos Sąjungos teisės aktą.

Pavyzdžiui,

<...> (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2002 m. lapkričio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/64/EB).

51. Darant nuorodą į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo priimtus sprendimus, pirmą kartą reikėtų nurodyti:

- 51.1. teismo pavadinimą;
- 51.2. cituojamo sprendimo priėmimo datą;
- 51.3. bylos pavadinimą (bylos šalys) (bylos pavadinimas rašomas pasviruoju šriftu);
- 51.4. bylos numerį.

Pavyzdžiui,

Europos Sąjungos Bendrojo teismo 2005 m. sausio 18 d. sprendimas byloje *Prancūzijos Respublika prieš Europos Bendrijų Komisiją*, T-93/02.

52. Tuo atveju, kai nuoroda į teismo sprendimo tekste jau minėtą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą daroma antrą kartą, pakanka nurodyti, pvz., „Minėtame Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendime byloje *Prancūzija prieš Komisiją* <...>“.

53. Darant nuorodą į Europos Žmogaus Teisių Teismo priimtus sprendimus, pirmą kartą reikėtų nurodyti:

53.1. teismo pavadinimą;

53.2. cituojamo sprendimo priėmimo datą;

53.3. bylos pavadinimą (bylos šalys) (bylos pavadinimas rašomas pasviruoju šriftu);

53.4. peticijos (pareiškimo) numerį.

Pavyzdžiui,

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2013 m. vasario 12 d. sprendimas byloje *Yefimenko prieš Rusiją* (pareiškimo Nr. 152/04).

54. Darant nuorodą į nacionalinio teismo priimtą procesinį sprendimą turėtų būti nurodomas visas sprendimą priėmusio teismo pavadinimas, procesinio dokumento rūšis ir data bei bylos numeris (darant nuorodą į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo priimtą procesinį sprendimą, pakanka nurodyti teismo pavadinimą ir procesinio sprendimo priėmimo datą). Papildomai gali būti pateikiama nuoroda ir į leidinį, kuriame buvo publikuotas nurodomas teismo procesinis sprendimas.

Pavyzdžiui,

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-525-916/2015; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-498-746/2015; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. rugpjūčio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2564-520/2015; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas.

55. Pateikiant bibliografinę nuorodą į knygą ar brošiūrą, rašoma jos autoriaus pavardė ir po kablelio – vardas arba inicialas, po taško kursyvu išryškinamas knygos ar brošiūros pavadinimas, po taško nurodoma išleidimo vieta (miestas), po dvitaškio – leidėjas ar leidykla (jei ji yra žinoma), po kablelio nurodomi išleidimo metai.

Pavyzdžiui,

Bagdanskis, Tomas. *Materialinė atsakomybė darbo teisėje*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2008.

56. Esant dviem ar trimis knygos ar brošiūros autoriams, būtina nurodyti juos visus, po kiekvieno asmenvardžio dedant kabliataškį, o prieš paskutinį asmenvardį prirašant jungtuką „ir“.

Pavyzdžiui,

Dapšys, A.; Misiūnas, J.; ir Čaplinkas, A. *Bausmės individualizavimo teisinės problemos. Baudžiamojo įstatymo normų ir jų taikymo teismų praktikoje sisteminė analizė*. Vilnius: Teisės institutas, 2008.

57. Esant daugiau kaip trimis knygos ar brošiūros autoriams, nurodomas tik pirmasis, po kablelio kursyvu prirašant „ir kiti.“.

Pavyzdžiui,

Andrulis, V., *ir kiti. Lietuvos teisės istorija*. Vilnius: Justitia, 2002.

58. Esant kolektyviniam knygos ar brošiūros autoriui (institucijai), mažosiomis raidėmis rašomas to kolektyvo (institucijos) oficialus pavadinimas.

Pavyzdžiui,

Lietuvių kalbos institutas. *Lietuvių kalbos žodynas* [interaktyvus].
<<http://www.lkz.lt/startas.htm>>.

59. Pateikiant bibliografinę nuorodą į straipsnį, paskelbtą žurnale ar kitame periodiniame ar tęstiniame leidinyje, po straipsnio pavadinimo dedamas taškas, po kurio kursyvu rašomas to žurnalo ar leidinio pavadinimas, po kablelio nurodomi išleidimo metai, po kablelio – tomas arba numeris, po kablelio – puslapiai.

Pavyzdžiui,

Fedosiuk, O. Baudžiamoji atsakomybė kaip kraštutinė priemonė (*ultima ratio*): teorija ir realybė. *Jurisprudencija*, 2012, t. 19, Nr. 2, p. 715–738.

60. Pateikiant bibliografinę nuorodą į straipsnį, paskelbtą vienkartiname leidinyje (rinkinyje, konferencijos medžiagoje ir pan.), po straipsnio pavadinimo dedamas taškas ir prirašomas prielinksnis „Iš“, po kurio kursyvu išryškinamas leidinio pavadinimas, po taško nurodomi sudarytojai, jei yra žinomi, po taško – išleidimo vieta (miestas), po dvitaškio – leidėjas ar leidykla (jei ji yra žinoma), po kablelio nurodomi išleidimo metai, po kablelio – puslapiai.

Pavyzdžiui,

Kūris, E. Atskiroji nuomonė Konstituciniame Teisme. Pirmosios patirtys. Iš Nepriklausomos Lietuvos teisė: praeitis, dabartis ir ateitis: recenzuotų mokslinių straipsnių rinkinys Liber Amicorum profesorui Jonui Prapiesčiui. Vilnius: Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Alumni draugija, 2012, p. 163–182.

61. Pateikiant bibliografinę nuorodą į disertaciją ar jos santrauką, po pavadinimo dedamas dvitaškis, daroma nuoroda į šaltinio rūšį (daktaro disertacija, santrauka ir pan.), dedamas taškas, nurodoma mokslo sritis ir kryptis, dedamas taškas, nurodoma išleidimo vieta (miestas), po dvitaškio – leidėjas ar leidykla (jei ji yra žinoma), po kablelio nurodomi išleidimo metai.

Pavyzdžiui,

Griškevič, L. *Autentiškos teismų sistemos sukūrimas Lietuvoje*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2013.

62. Pateikiant bibliografinę nuorodą į elektroninį šaltinį (pirminį ar antrinį), būtina laikytis anksčiau išdėstytų bendrų taisyklių, papildomai po pavadinimo nurodoma mažąja raide laužtiniuose skliaustuose laikmenos rūšis – [interaktyvus], [CD-ROM] ir pan., o internetiniams šaltiniams po išleidimo vietos, leidyklos ir išleidimo metų (jei šie yra žinomi), dedamas taškas ir pateikiamas suskliaustas „<...>“ tikslus šaltinio adresas.

Pavyzdžiui,

Sakalauskas, Gintautas. *Lygtinio paleidimo sistema ir korupcijos rizika* [interaktyvus]. Vilnius: Teisės institutas, 2010. <<http://teise.org/data/1lygtinio-paleidimo.pdf>>.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. *Pranešimas spaudai Nr. 122/12* [interaktyvus]. <http://europa.eu/rapid/press-release_CJE-12-122_lt.htm?locale=FR>.

63. Pateikiant bibliografinę nuorodą į institucijos dokumentą, mažosiomis raidėmis rašomas institucijos pavadinimas (prireikus – ir padalinys), dedamas taškas ir kursyvu pateikiama dokumento rūšis ir numeris (prireikus – ir kiti duomenys, reikalingi dokumentui identifikuoti).

Pavyzdžiui,

Nacionalinė teismų administracija. *Nuomonė Nr. 6 (2004) dėl teisingo teismo proceso per įmanomai trumpiausią laiką ir teisėjo vaidmens teismo procese atsižvelgiant į alternatyvius ginčų sprendimo būdus* [interaktyvus]. <<http://www.teismai.lt/lt/tarpt-bendr/tarpt-org-dok/ccje-dokumentai/>>.

64. Nuorodos į šaltinius, paskelbtus užsienio kalbomis lotynišku raidynu, teikiamos originalo kalba, laikantis anksčiau išdėstytų taisyklių. Bibliografinės nuorodos į šaltinius, paskelbtus kitais raidynais (graikų, kinų), transliteruojamos (lotyninamos), išskyrus kirilicą.

Pavyzdžiui,

Zajdało, J. *Fascynujące ścieżki filozofii prawa*. Warszawa, 2008.

Von Bogdandy, A. Pluralism, direct effect, and the ultimate say: On the relationship between international and domestic law. *International Journal of Constitutional Law*, 2008, Vol. 6, Number 3 & 4, p. 397-413.

Жалинский, А. *Современное немецкое уголовное право*. Москва: Проспект, 2004.

65. Nuorodos rašomos teismo procesinio sprendimo tekste. Išnašos teismo procesiniame sprendime nevartojamos.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

66. Kai teisės aktai nustato teismo sprendimų formas, šios rekomendacijos taikomos tiek, kiek neprieštarauja teisės aktu patvirtintai dokumento formai.

TEISĖJŲ TARYBA

**NUTARIMAS
DĖL TEISMŲ PROCESINIŲ SPRENDIMŲ KOKYBĖS
STANDARTŲ PATVIRTINIMO**

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 120 straipsnio 27 punktu, atsižvelgdama į tai, kad iš Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo kyla teisinio aiškumo reikalavimas, kuris reiškia, kad teismo sprendimai turi būti tinkamai motyvuoti ir aiškūs, teismų nepriklausomumas, nešališkumas, sąžiningumas ir profesionalumas yra pagrindiniai teisėjų veiklos principai, įvertindama tai, kad tik motyvuotais teismo sprendimais yra tinkamai įvykdomas teisingumas, skaidrumas ir viešumas yra vieni pagrindinių teisėjų elgesio principų, teismų sprendimų viešumas reiškia ir teismų sprendimų motyvų aiškumą ir suprantamumą, siekdama užtikrinti kokybišką teisingumo vykdymą, gerinti teismo sprendimo rengimo įgūdžius, Teisėjų taryba **n u t a r i a**:

Patvirtinti Teismų procesinių sprendimų kokybės standartus (pridedama).

Pirmininkas

Sekretorius

TEISMŲ PROCESINIŲ SPRENDIMŲ KOKYBĖS STANDARTAI

Šie Teismų procesinių sprendimų kokybės standartai (toliau – Standartai) pirmiausiai yra skirti baigiamiesiems teismo aktams (toliau tekste jie vadinami teismo sprendimais), nepriklausomai nuo bylos pobūdžio, ~~jei kitaip nenustatyta pačiuose Standartuose ar įstatymuose. Jie yra rekomendacinio pobūdžio ir nepakeičia įstatymuose ar nusistovėjusioje teismų praktikoje teismo sprendimams nustatytų reikalavimų.~~ Kitiems teismų procesiniams sprendimams jie taikytini tiek, kiek tinkama. ~~Standartai yra rekomendacinio pobūdžio, išskyrus tuos reikalavimus, kurie išplaukia iš įstatymų ar suformuotos teismų praktikos.~~ Standartuose nustatytos rekomendacijos, susijusios su teismų sprendimų forma, turiniu ir struktūra, detaliau atskleidžiamos šių Standartų priede.

1. Teismo sprendimas turi būti teisingas ir teisėtas:

~~1.1. Teismo sprendimo teisingumas ir teisėtumas turi būti matomas iš priimto teismo sprendimo.~~

~~1.2.1.1.~~ Teismo sprendimas pagrindžiamas teismo nustatytomis teisiškai reikšmingomis faktinėmis bylos aplinkybėmis (toliau – faktinės aplinkybės) ir teise.

~~1.3.1.2.~~ Perskaičius teismo sprendimą, turi būti aišku, kokias faktines aplinkybes nustatė teismas.

~~1.4.1.3.~~ Teismo sprendime nurodoma, kokiais teisės šaltiniais remiantis jis priimtas. Teismo sprendime tiksliai nurodomas įstatymo ar kito teisės akto straipsnis, straipsnio dalis, punktas ar kita teisės akto struktūrinė dalis, kuria remiantis teismas priėmė sprendimą.

~~1.5.1.4.~~ Spręsdamas bylą teismas išsiaiškina taikomų įstatymų ir kitų teisės aktų galiojimą bylai aktualiems teisiniams santykiams. Kilus ginčui, teismas aiškiai nurodo, kokia teisės normos redakcija vadovaujasi ir kodėl taiko tam tikrą normos redakciją.

~~1.6.1.5.~~ Teismo sprendimo teisėtumas nepriklauso nuo to, kiek teisės šaltinių teismas nurodo. Nėra būtina kiekviename teismo sprendime remtis, minėti ar cituoti Lietuvos Respublikos Konstituciją, Žmogaus teisių ~~ar~~ ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ar kitą aukštesnės galios teisės aktą, kuris yra tinkamai įgyvendintas įstatymais ar kitais teisės aktais. Paprastai pakanka nurodyti teisės normą (-as), kuria (-iomis) yra įgyvendinamas aukštesnio lygmens teisinis reguliavimas.

~~1.7.1.6.~~ Teismas vadovaujasi teismų praktika atitinkamų kategorijų bylose, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos teismų įstatyme. Tačiau rėmimasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, Lietuvos ar tarptautinių teismų praktika, taip pat jos citavimas nėra savitiksliis dalykas. Teismų praktika turi padėti teisingai išspręsti bylą ir pagrįsti teismo sprendimą, todėl teismo sprendime jos pateikiama tik tiek, kiek to reikia. **Kai teismas remiasi teismine praktika, būtina nurodyti teismo pavadinimą, konkrečią atitinkamo procesinio sprendimo datą ir bylos numerį.**

~~1.8.1.7.~~ Nukrypimas nuo vyraujančios teismų praktikos galimas tik tada, kai tai yra neišvengiamai, objektyviai būtina, konstituciškai pagrindžiama ir pateisinama. Kiekvienas nukrypimas turi būti deramai (aiškiai ir racionaliai) motyvuojamas, nurodant praktiką, nuo kurios nukrypstama, ir nukrypimą pagrindžiančius argumentus. Kai teismo precedentas, kuriuo remiasi teismas, tam tikru aspektu (-ais) skiriasi nuo nagrinėjamos bylos, teismas pagrindžia, kodėl vadovaujasi šiuo precedentu.

~~1.9.1.8.~~ Teismas, aiškindamas ir taikydamas teisę, atsižvelgia į teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus. Kai teismo sprendime *tiesiogiai* remiamasi teisingumo,

protingumo ir sąžiningumo principais, nurodoma, kokį turinį jiems suteikia teismas konkrečioje situacijoje (pvz., sumažindamas pirmosios instancijos teismo priteistą neturtinės žalos už sveikatai padarytą žalą dydį, apeliacinės instancijos teismas ne tik nurodo, kad remiasi teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais, bet ir pateikia *savo* vertinimą, ko, teismo manymu, šie principai reikalauja konkrečioje situacijoje: „Priteisus iš ligoninės milijoninę sumą, nukentėtų daugelio kitų ligonių interesai, jiems nebūtų iki galo suteikiamos reikiamos paslaugos, nukentėtų bendra sveikatingumo veikla rajone. Taip pat atsižvelgtina ir į visos visuomenės pragyvenimo lygį. Didžioji dalis Lietuvos gyventojų vieno milijono negalėtų uždirbti per visą savo amžių.“).

~~1.10.1.9.~~ Teismas nurodo teisinį pagrindą, kai *tiesiogiai* taiko ~~vaadinamosios~~ **negriežtosios teisės priemones** **privalomosios teisinės galios neturinčius teisės aktus** (angl. *soft law*): Europos sutarčių teisės principus, Europos deliktų teisės principus, Bendrųjų principų sistemos projektą, UNIDROIT tarptautinių komercinių sutarčių principus ar kt. Kai nėra teisinio pagrindo, negriežtosios teisės priemonėmis teismas gali remtis tik kaip papildomais teisinio argumentavimo šaltiniais.

~~1.11.1.10.~~ Teismas gali remtis teisės doktrina kaip papildomu teisinio argumentavimo šaltiniu. Kai teismas remiasi teisės doktrina, nurodomas jos šaltinis.

~~1.12.1.11.~~ Kai teismas remiasi ~~negriežtosios teisės priemonėmis~~ **privalomosios teisinės galios neturinčiais teisės aktais** arba teisės doktrina, sprendime nurodomos ir teismui žinomos priešingo turinio negriežtosios teisės priemonės ar teisės doktrina, jei tokių yra, bei motyvai, pagrindžiantys atitinkamą teismo pasirinkimą.

2. Teismo sprendimas turi būti įtikinamas:

2.1. Teismo sprendimas ~~turi~~ **turėtų** įtikinti suinteresuotus asmenis, kad jis yra teisingas ir teisėtas.

2.2. Teismo sprendimo motyvai neturi apsiriboti bendro pobūdžio samprotavimais ar teiginiais. Pernelyg bendro pobūdžio formuluotės (tokios kaip „šie argumentai yra nepagrįsti ir prieštarauja bylos medžiagai“ ar pan.), kurios vartojamos atsakant į konkrečius bylai reikšmingus argumentus ir galėtų būti įterpiamos į bet kokį sprendimą, nepateikiant jokių papildomų detalių ar būtent konkrečiam sprendimui būdingų motyvų, nėra tinkamas motyvavimas.

2.3. Spręsdamas faktinių aplinkybių nustatymo klausimus teismas nurodo, kodėl tam tikrus įrodymus atmeta. Nepakanka tik nurodyti, kad remiamasi kitais įrodymais.

2.4. Spręsdamas teisinio ginčo santykių kvalifikavimo ir teisės taikymo klausimus teismas nurodo, kodėl tam tikrus ginčo šalių argumentus atmeta.

2.5. Teismo sprendimas turi didžiausią tikimybę neįtikinti tų, kuriems jis yra nepalankus, todėl teismo sprendimo motyvuojamojoje dalyje skiriamas pakankamas dėmesys bylą pralaimėjusios šalies argumentų įvertinimui. Iš teismo sprendimo turi būti aišku, kodėl bylą pralaimėjusios šalies argumentų ar pozicijos palaikymas prieštarautų teisės normoms ar byloje esantiems įrodymams.

2.6. Teismas, motyvuodamas priimtą sprendimą, gali pritarti vienam ar keliems sprendime jau užfiksuotiems proceso dalyvio argumentams ir jų dar kartą nekartoti, tačiau iš teismo sprendimo turi būti matoma, kad teismas atliko savarankišką vertinimą.

2.7. Teismo sprendime teisėjas neturėtų moralizuoti, mėginti primesti savo **asmeninių** etinių, moralinių, religinių, kitokių įsitikinimų ar pasaulėžiūros. Teismo sprendimas turėtų būti santūrus ir nešališkas, be sarkazmo ar į proceso dalyvius nukreipto humoro, dogmatiško postringavimo, pompastikos ar retorinių klausimų.

3. Teismo sprendimas turi būti skaidrus:

3.1. Teismo sprendime nurodomos visos teismo nustatytos faktinės aplinkybės, kurios turėjo reikšmę atitinkamam sprendimui **priimti**, ir išdėstomi visi motyvai, kuriais remiantis teismas

priėmė sprendimą, net jei tai yra ir ne išimtinai teisinio pobūdžio argumentai (pvz., ekonominiai, socialiniai ar kt.).

3.2. Teismo nustatytos faktinės aplinkybės nurodomos atskiroje sprendimo dalyje, chronologine seka. Šios aplinkybės teismo sprendime aiškiai atskiriamos nuo jas pagrindžiančių įrodymų ar byloje dalyvaujančių asmenų versijų, t. y. teismas, nustatęs faktinę aplinkybę, aiškiai įvardija ją kaip *paties teismo* nustatytą (pvz., „2015 m. lapkričio 23 d. 18.30 val. ieškovas atvyko pas atsakovą pasirašyti sutarties“; „vanduo į ieškovo butą pateko iš atsakovo buto“), o ne pateikia kartu su ją pagrindžiančiu įrodymu (pvz., „ekspertizės akte nurodyta, kad vanduo į ieškovo butą pateko iš atsakovo buto“) ar byloje dalyvaujančio asmens versija (pvz., „kaip nurodė ieškovas, 2015 m. lapkričio 23 d. 18.30 val. jis atvyko pas atsakovą pasirašyti sutarties“). Jei dėl konkrečios faktinės aplinkybės byloje vyksta ginčas ir (arba) byloje esantys įrodymai yra prieštaringi, teismas, remdamasis įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklėmis, įrodymų leistinumu, sąsajumu ir pakankamumu, pateikia savo vertinimą, kodėl ginčijamą faktinę aplinkybę laiko nustatyta ar nenustatyta.

3.3. Teismo sprendimo motyvai turi būti glausti, aiškūs, logiški, nedviprasmiški, konkretūs, objektyvūs ir ne tendencingi.

3.4. **Teismo sprendimas gali būti grindžiamas tokiu bylos aspektu, kurio bylos dalyviai akivaizdžiai nepastebėjo, laikė nereikšmingu, dėl kurio sutarė, arba dėl kurio teismas turi įgaliojimus spręsti *ex officio*, paprastai tik jei teismas informavo proceso dalyvius apie šį aspektą ir suteikė galimybę dėl jo pasisakyti.**

3.5. Jei teismas rimtai svarstė keletą alternatyvių sprendimo variantų, jie atskleidžiami teismo sprendimo motyvuose, aptariamais jų „už“ ir „prieš“.

3.6. Kai proceso dalyvis pateikia argumentus dėl įstatymo ar kito teisės akto galimo prieštaravimo aukštesnės galios teisės aktui, teismas savo išvadas dėl šių argumentų išdėsto sprendimo motyvuose.

3.7. Teisės aktų, teismų praktikos, teisės doktrinos ar kitų teisės ar jos aiškinimo šaltinių nurodymas ir (ar) citavimas teismo sprendime turi būti susijęs su bylos esme. Jei šis ryšys nėra aiškus, jis pagrindžiamas ir paaiškinamas teismo sprendimo motyvuose. Iš teismo sprendimo turi būti aišku, kodėl teismas remiasi konkrečia teismų praktika ir kaip ją panaudoja byloje.

4. Teismo sprendimas turi būti nuoseklus, o jo motyvai – pakankami:

4.1. Teismo sprendimo *nuoseklumas* reiškia, kad egzistuoja loginis ryšys tarp atskirų sprendimo dalių, pastraipų. Teismo sprendime faktinės aplinkybės nustatomos ir teisinės problemos išsprendžiamos atskirai, protinga seka.

4.2. Sprendimas tampa aiškesnis, jei pirmiausiai yra aiškiai ir koncentruotai atskiriama ir įvardijama, kurie proceso dalyvių argumentai yra pagrindiniai, o paskui nuosekliai, nevengiant atsakyti į sudėtingus klausimus ir pernelyg plačiai neapdarant paprastų klausimų, visi jie įvertinami.

4.3. Teismo sprendimo motyvai negali prieštarauti vienas kitam.

4.4. Teismo sprendimo motyvų *pakankamumas* pirmiausia reiškia, kad turi būti aiškiai atsakyta į esminius bylos klausimus.

4.5. Iš teismo sprendimo motyvų turi būti aišku, kokie bylos aspektai buvo ginčijami, o kokie ne, todėl sprendimo motyvai paprastai rengiami atsižvelgiant į atitinkamas problemas.

4.6. Teismo sprendime turi būti tiek argumentų, kad jų pakaktų jam pagrįsti. Mažiau argumentų pakanka pagrįsti teismo sprendimui byloje, kurioje atsakovas, pažeidėjas ar kaltinamasis pripažįsta ieškinį (skundą), padarytą pažeidimą, nusikaltimą ir savo kaltę.

4.7. Iš teismo sprendimo motyvų turi būti matoma, kad teismas turi poziciją dėl visų priimtų įrodymų ir dėl visų byloje kylančių klausimų. Tačiau tai nereiškia, kad kiekvienu aspektu pasisakoma išsamiai ir plačiai. Teismo pareiga pateikti savo sprendimų motyvus negali būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną argumentą. Kartais gali pakakti ir itin glaustos motyvacijos. Išsami motyvacija yra nebūtina, kai atsakoma į argumentus, kurie yra

akivaizdžiai nereikšmingi, nepagrįsti, pateikiami piktnaudžiaujant arba yra nepriimtini dėl kitų priežasčių, atsižvelgiant į aiškias įstatymo nuostatas ar susiformavusią teismų praktiką dėl analogiško pobūdžio argumentų.

4.8. Teismo sprendime nereikia pateikti bylai neaktualios informacijos, ypač asmens duomenų, ~~kurių~~ **kurių naudojimas nėra būtini būtinas** konkrečiai bylai išspręsti (pvz., sklypų kadastriniai numeriai ir adresai, transporto priemonių numeriai, modelis, spalva ar pan.), kartoti anksčiau sprendime pateiktos informacijos (pvz., tos pačios sutarties pavadinimo, datos ar pan.).

5. Teismo sprendimas turi būti aiškus ir suprantamas:

5.1. Teismo sprendimas rašomas lengvai suprantama, įprasta bendrine lietuvių kalba. Mokslo, technikos, meno ar kita specifinė terminija vartojama kiek įmanoma rečiau arba ji paaiškinama. Teismo sprendime reikėtų vengti vartoti ne lietuvių kalbos žodžius, lotyniškus terminus ir posakius (jei jie vartojami, – turi būti išversti).

5.2. Jei teismas remiasi užsienio kalba surašytu teisės norminiu aktu ar teisės aiškinimo šaltiniu, teismo sprendime paprastai pateikiamas atitinkamos nuostatos ar jos dalies vertimas į lietuvių kalbą. Vertimas turi būti tinkamas ir kokybiškas. Tekstas užsienio kalba paprastai į teismo sprendimo turinį neperrašomas.

5.3. Jei teismo sprendimo motyvai yra ilgi, teismas užrašo aiškias apibendrinamąsias išvadas dėl kiekvienos išspręstos pagrindinės problemos, esant galimybei, pateikia anksčiau sprendimo tekste išsamiai išdėstytų argumentų reziumė.

5.4. Teismo sprendime turi būti vengiama perteklinio, su bylos esme nesusijusio teisės aktų citavimo (pvz., pateikiamas visas straipsnis ar jo dalis, nors bylai aktuali tik viena dalis ar dalies punktas).

5.5. Teismo motyvai turi būti aiškiai atskiriami nuo šalių paaiškinimų, vertinimų, samprotavimų ar byloje esančių įrodymų turinio.

5.6. Paminėjęs ar pacitavęs tam tikrą įrodymą ar kitą informaciją, teismas paprastai atskleidžia, kokią reikšmę ar prasmę jis suteikia jai (pvz., nurodoma, kad teismas laiko, jog tam tikro asmens parodymo citata įrodo konkrečią faktinę aplinkybę). Iš sprendimo motyvų turi būti aišku, kodėl tam tikra informacija buvo minima ar cituojama. Formalus įrodymų ir (ar) jų turinio, teisės aktų nuostatų ar struktūrinių dalių numerių išvardijimas nėra pakankamas. Iš sprendimo motyvų turi būti matomas teismo atliktas teisinis vertinimas, įrodymų analizė ir įvertinimas (pvz., jų pakankamumas, įtikinamumas, reikšmė bylos baigčiai).

5.7. Nesant svarbių priežasčių, į teismo sprendimą neperrašomi procesiniai dokumentai, teismo posėdžio protokole ar kaltinamajame akte užfiksuoti liudytojų ir kitų asmenų parodymai ar kita bylos medžiaga. Cituojama tik tai, kas turi esminę reikšmę bylai, ir tik tiek, kiek reikia bylai išspręsti ir sprendimui pagrįsti.

5.8. Teismo sprendime gali būti paveikslėlių, nuotraukų ar kitos vaizdinės (grafinės) informacijos, jei ji yra tiesiogiai susijusi su byla ir gali padėti padaryti sprendimą aiškesnį, suprantamesnį ir skaidresnį.

5.9. Grafikai ir lentelės gali būti naudojami kaip priemonė aiškiai ir suprantamai pateikti sudėtingą informaciją.

5.10. Jei teismo sprendimui priimti reikalingi tam tikri skaičiavimai, pateikiami išsamūs skaičiavimai, taikytos formulės, konkretūs aritmetiniai veiksmai ar pan. (pvz., 1 750 Eur X 20 proc. / 100 proc. = 350 Eur).

5.11. **Teismo sprendimo rezoliucinė dalis turi būti suformuluota aiškiai. Kai sprendimas gali būti vykdomas priverstinai, rezoliucinė jo dalis suformuluojama taip, kad būtų aišku, kaip turės būti įvykdytas sprendimas. Teismas turi priimti tokį sprendimą, kurį būtų galima realiai įvykdyti. Teismo nurodymas, išdėstytas teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje, neturi sudaryti galimybių skirtingai aiškinti teismo sprendimo turinį, kaip konkrečiai ir kokia apimtimi jis turėtų būti vykdomas.**

5.12. Teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje turi būti išspręsti visi pareikšti reikalavimai.

5.13. Priimant sprendimą, kuriuo proceso dalyvis įpareigojamas atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, būtina nurodyti konkrečius veiksmus.

5.14. Teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje turi būti aiškiai nurodomas jo apskundimo terminas ir tvarka ar įsiteisėjimas nuo priėmimo dienos.

6. Teismo sprendimas turi turėti aiškią struktūrą ir formą, būti lingvistiškai, tipografiškai ir teisiškai korektiškas:

6.1. Teismo sprendimas surašomas be kalbos ar tipografijos rašybos klaidų, nuosekliai, vienu stiliumi.

6.2. Teismo sprendimas yra suprantamesnis, jei turi aiškią struktūrą. Įstatymo reikalaujamos ar teismo pasirinktos (tais atvejais, kai teismas įstatymo reikalaujamą sprendimo struktūrinę dalį papildomai suskirsto į atskiras dalis) struktūrinės dalys turi būti aiškiai atskirtos.

6.3. Iš teismo sprendimo turi matytis bylos esmė, teismo nustatytos faktinės aplinkybės, teismo argumentai dėl byloje keliamų klausimų ir teismo sprendimas.

6.4. Jei sprendime analizuojama ne viena svarbi problema, patartina jas aptarti atskirai, pvz., išskiriant atskirą struktūrinę dalį, suteikiant jai pavadinimą, kuris atspindėtų nagrinėjamo klausimo esmę. Dalies pavadinimas gali būti formuluojamas kaip klausimas (pvz., „Ar A. B. veiksmai gali būti kvalifikuojami kaip vagystė?“, „Ar buvo sudaryta vartojimo pirkimo–pardavimo sutartis?“), į kurią atsakoma toje dalyje, arba kitu būdu, aiškiai ir glaustai apibūdinančiu atitinkamos dalies turinį (pvz., „Dėl nuteistojo kaltės formos ir jo veikos kvalifikavimo“, „Dėl vekselio paskirties ir laiduotojos suklydimo“).

6.5. Jei teismo sprendimas yra ilgas, po įžanginės dalies gali būti pateikiamas teismo sprendimo turinys ir (ar) santrauka.

6.6. Apeliacinės ir kasacinės instancijos Teismo sprendimų (aprašomosios ir motyvuojamosios dalies) pastraipos numeruojamos. Kiekviena sprendimo pastraipa turėtų nusakyti savarankišką (naują) mintį (idėją) ar kitą susijusią informaciją.

6.7. Atskira sprendimo motyvuojamosios dalies pastraipa paprastai neturėtų susidėti iš vieno ar kelių sakinių. Tačiau sprendimų pastraipos taip pat neturėtų būti pernelyg ilgos (paprastai ne daugiau kaip 0,5 psl.).

7. Teismo sprendimas atitinkamos instancijos teisme turi atspindėti šios instancijos teismo ypatumus:

7.1. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismo sprendimai pirmiausia turi būti aiškūs ir suprantami bylos šalims, todėl juos rengiant atsižvelgiama į tai, kas yra bylos šalys, į jų galimybes suprasti konkrečių teismo sprendimo motyvų turinį, ar joms teikiama profesionali teisinė pagalba ir pan. Rengiant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ar Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimą, atsižvelgiama į tai, kad šie teismai formuoja vienodą bendrosios kompetencijos ir administracinių teismų praktiką, todėl kiekvienoje byloje turėtų būti siekiama išdėstyti aktualią teismų praktikai teisės taikymo ar aiškinimo nagrinėjamoje byloje taisyklę.

7.2. Pirmosios instancijos teismo sprendimo aprašomojoje dalyje koncentruotai turi būti išdėstoma šalių reikalavimų ir atsikirtimų santrauka.

7.3. Pirmosios instancijos teisme svarbiausia aiškiai nustatyti ir įvardyti teismo nustatytas faktines aplinkybes. Pagrindinis dėmesys turėtų būti teikiamas įrodymams, jų apibendrinimui, sugrupavimui, vertinimui. Pateikiamas teismo nustatytų faktinių aplinkybių teisinis vertinimas (santykių kvalifikavimas) nurodant teisės normas, kurios, teismo manymu, taikytinos pagal nustatytas faktines aplinkybes, ir pagrindžiamas šių normų taikymas.

7.4. Pirmosios instancijos teismas, pateikdamas teisinį situacijos vertinimą, neturi sau kelti tikslo kuo išsamiau aprašyti kasacinio teismo praktiką, teisės doktriną.

~~7.5. Pirmosios instancijos teismo sprendimai turi būti tokie, kad byloje dalyvaujantys asmenys (proceso dalyviai) turėtų galimybę veiksmingai pasinaudoti apeliacijos teise.~~

~~7.6.7.5.~~ Apeliacinės instancijos teismas, panaikindamas pirmosios instancijos teismo sprendimą ir priimdamas priešingą sprendimą (baudžiamosiose bylose – panaikindamas pirmosios instancijos teismo išteisinamąjį nuosprendį ir priimdamas naują nuosprendį), surašo jį pagal pagrindinius reikalavimus, keliamus pirmosios instancijos teismo sprendimui, nes tokiu būdu byla yra išsprendžiama iš naujo.

~~7.7.7.6.~~ Kuo aukštesnė teismo instancija, tuo svarbesnis tampa teisės aiškinimas, plėtojimas. Apeliacinės instancijos teismo sprendimu spręsti teisės klausimai ir jų sprendimai bei argumentai turi būti aiškiai matomi, lengvai atskiriami nuo kitos informacijos.

~~7.8.7.7.~~ Jei apeliacinėje instancijoje sprendžiami tik teisės klausimai, faktinės aplinkybės nurodomos tik tiek, kiek reikalingos teisės klausimui tinkamai išnagrinėti.

~~7.9.7.8.~~ Aukštesnės instancijos teismas, grąžindamas bylą pirmosios ar apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, aiškiai nurodo priežastis ir trūkumus, dėl kurių byla grąžinama.

REKOMENDACIJOS DĖL TEISMŲ SPRENDIMŲ FORMOS, TURINIO IR STRUKTŪROS

I SKYRIUS TEISMO SPRENDIMO ĮFORMINIMAS IR STRUKTŪRA

1. Teismo sprendimo tekstas turi būti rašomas *Times New Roman* 12 dydžio šriftu, paliekamos tokio pločio paraštės: kairioji – 30 mm, dešinioji – 10 mm, viršutinė – 20 mm, apatinė – 20 mm. Tarpas tarp eilučių viengubas, tekstas išlygiuojamas abipusės lygiuotės būdu.

2. Pirmoji pastraipos eilutė nuo krašto atitraukiama ne mažiau nei 1,25 cm, bet ne daugiau nei 1,75 cm. Visame tekste pirmoji pastraipos eilutė nuo krašto turi būti atitraukiama tokiu pačiu nurodytu intervalu pasirinktu atstumu.

3. Teismo sprendimo lapai pradedami numeruoti nuo antrojo lapo, lapo numeris nurodomas lapo viršaus centre, lapo numeris turi būti rašomas *Times New Roman* 12 dydžio šriftu be taškų ir brūkšnelių.

4. Pirmojo lapo viršutiniame dešiniajame kampe stulpeliu, tekstą išlygiuojant kampiniu vėliaviniu būdu, atskirose eilutėse rašoma: bylos numeris, teismo proceso numeris, procesinio sprendimo kategorija (-os). Jeigu teismo sprendime yra pagal įstatymus viešai neskelbtinų duomenų, tai pažymima įrašant skliaustuose raidę „N“ po procesinio sprendimo kategorijos nuoroda iš naujos eilutės. Kai teismo sprendimas turi būti viešai skelbiamas internete, po procesinio sprendimo kategorijos nuoroda iš naujos eilutės nuasmenintoje sprendimo versijoje skliaustuose rašoma raidė „S“.

5. Teismo sprendimo kategorijos nuoroda pradedama žodžiais „Procesinio sprendimo kategorija“ (dvitaškio nereikia). Jeigu nurodomos kelios teismo sprendimo kategorijos, rašoma „Procesinio sprendimo kategorijos“ (dedamas dvitaškis). Jeigu nurodomos kelios kategorijos, jos atskiriamos kabliataškiu ir rašomos **eilute vėliaviniu būdu** didėjimo tvarka. Po teismo sprendimo kategorijos nuorodos taškas nerašomas.

6. Lietuvos valstybės herbas dedamas išilginiu centruotu būdu atskiroje eilutėje žemiau 5 punkte nurodytų rekvizitų paliekant tarp jų vienos eilutės tarpą.

7. Žemiau herbo (palikus vienos eilutės tarpą) paryškintai išilginiu centruotu būdu 14 dydžio (**Lietuvos Aukščiausiojo Teismo procesiniame sprendime – 16 dydžio**) didžiosiomis **išretintomis** raidėmis atskirose eilutėse rašomi teismo pavadinimas ir teismo sprendimo pavadinimas (~~išretintomis raidėmis~~), tarp jų paliekamas vienos eilutės tarpas. Kai priimamas preliminarus, dalinis, tarpinis, papildomas sprendimas ar sprendimas už akių, atitinkamai prieš žodį „sprendimas“ ar po jo (sprendimo už akių atveju) tuo pačiu formatu įrašomas žodis, apibūdinantis sprendimą (preliminarus, dalinis, tarpinis, papildomas, už akių). Priėmus sprendimą grupės ieškinio byloje, papildoma informacija prie žodžio „sprendimas“ nenurodoma.

8. Žodžiai „Lietuvos Respublikos vardu“ rašomi baigiamuosiuose teismo aktuose žemiau teismo sprendimo pavadinimo atskiroje eilutėje, nepaliekant tarpo, 12 dydžio didžiosiomis raidėmis išilginiu centruotu būdu.

9. Baigiamuosiuose teismo aktuose teismo sprendimo antraštės (**dokumento teksto esmę glaustai apibūdinanti informacija**) nerašomos. Kai procesiniame sprendime antraštė rašoma, jos vieta žemiau procesinio dokumento pavadinimo atskiroje eilutėje, ji rašoma neparyškintai, nepaliekant tarpo, 12 dydžio didžiosiomis raidėmis ir išdėstoma išilginiu centruotu būdu.

10. Žemiau 7–9 punktuose nurodytų rekvizitų, palikus vienos eilutės tarpą, rašomi teismo sprendimo priėmimo data ir sprendimo priėmimo vieta išilginiu centruotu būdu atskirose eilutėse.

Data rašoma mišriuoju būdu, t. y. metai ir diena rašomi skaitmenimis su trumpiniais „m.“ ir „d.“, mėnuo rašomas žodžiu be trumpinio „mėn.“. Teismo sprendimo priėmimo vieta rašoma po dokumento data, nepaliekant vienos eilutės tarpo.

Pavyzdžiui,

(Teisena) Bbyla Nr.
Teisminio proceso Nr.
Procesinio sprendimo kategorijos: 1.1.4.2;
1.1.4.3; 1.3.9.4; 3.4.3.9

VILNIAUS MIESTO APYLINKĖS TEISMAS

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2015 m. spalio 25 d.
Vilnius

11. Įžanginė teismo sprendimo dalis rašoma po sprendimo priėmimo data bei vieta iš naujos eilutės, praleidus vieną tuščią eilutę. Teismo sprendimo įžanginėje dalyje, išskyrus baudžiamąsias bylas, negali būti sutrumpinimų ir santrumpų.

12. Teisėjai, teismo posėdžių sekretorius (-ė), byloje dalyvaujantys asmenys teismo sprendimo įžanginėje ir rezoliucinėje dalyse įvardijami nurodant nesutrumpintą vardą ir pavardę, juridinio asmens teisinę formą ir pavadinimą. Proceso šalių giminės derinamos tarpusavyje (pvz., pareiškėja Vardenė Pavardenė; atsakovas Vardenis Pavardenis; ieškovė uždaroji akcinė bendrovė „Bendrovė“).

13. Įžanginėje ir rezoliucinėje dalyje teisėjų kolegijos nariai rašomi abėcėlės tvarka pagal pavardes, jeigu teisėjo pavardė dviguba – pagal pirmąją pavardę. Jei teisėjas (-a) yra kolegijos pirmininkas (-ė) ir (ar) jos pranešėjas (-a), įžanginėje dalyje tai turi būti nurodoma iš karto po jo (jos) pavardės ir išskirta skliaustuose. Teismo posėdžių sekretorius (-ė) ir proceso dalyviai įžanginėje dalyje kiekvienas nurodomi iš naujos eilutės neatitraukiant nuo krašto. **Proceso dalyvio atstovas nurodomas kartu su atstovaujamuoju, neperkeliant į naują eilutę.** Svarbu nurodyti, kokios sudėties teismas (pvz., išplėstinė teisėjų kolegija, plenarinė sesija) nagrinėjo bylą ir kokia tvarka buvo nagrinėjama byla – rašytinio ar žodinio proceso tvarka; jei byla nagrinėjama apeliacine ar kasacine tvarka, tai irgi reikia nurodyti. Įžanginę dalį rekomenduojama formatuoti pagal pateikiamus pavyzdžius, įžanginės dalies turinį užpildyti pagal procesinių įstatymų reikalavimus:

Pirmosios instancijos teisme (civilinė byla):

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjas Vardaitis Pavardaitis,
sekretoriaujant <...>,
dalyvaujant ieškovei Vardenytei Pavardenytei, jos atstovui <...>.

atsakovės atstovui <...>,
trečiojo asmens <...> atstovui <...>,

viešame teismo posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės Vardenytės Pavardenytės ieškinį atsakovei Lietuvos valstybei, atstovaujamai Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, dėl žalos atlyginimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, ieškovės pusėje – akcinė bendrovė „Akcija“, atsakovės pusėje – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

Teismas

n u s t a t ė :

Pirmosios instancijos teisme (baudžiamoji byla):

Panevėžio miesto apylinkės teismo teisėjas <...>,
sekretoriaujant <...>,
dalyvaujant prokurorui <...>,
kaltinamajam <...>, jo gynėjui advokatui <...>,
nukentėjusiajam <...>,

viešame teismo posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą, kurioje <...>, gimęs [gimimo data ir vieta], asmens kodas <...>, Lietuvos Respublikos pilietis, [tautybė], gyvenantis <...>, 12 klasių išsilavinimo, nevedęs, [duomenys apie teistumą ir kitokie duomenys apie kaltinamąjį, turintys reikšmės bylai], kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, numatytą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178 straipsnio 1 dalyje.

Teismas

n u s t a t ė :

Pirmosios instancijos teisme (administracinė byla):

Klaipėdos apygardos administracinio teismo teisėjas <...>
sekretoriaujant <...>,
dalyvaujant pareiškėjai <...>, jos atstovui <...>,
atsakovės atstovui <...>,
trečiojo suinteresuoto asmens atstovui <...>,

viešame teismo posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos <...> skundą atsakovei Klaipėdos miesto savivaldybės administracijai, trečiajam suinteresuotam asmeniui Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentui dėl tarnybinės nuobaudos panaikinimo.

Teismas

n u s t a t ė :

Apeliacinės instancijos teisme (civilinė byla):

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas), sekretoriaujant <...>, dalyvaujant ieškovės atstovui <...>, atsakovui Vardui Pavardui, jo atstovui <...>, trečiojo asmens <...> atstovui <...>,

viešame teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Bendrovė“** apeliacinį skundą dėl Kauno miesto apylinkės teismo 2015 m. gegužės 11 d. sprendimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Bendrovė“ ieškinį atsakovui Vardui Pavardui dėl žalos atlyginimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, ieškovės pusėje – akcinė bendrovė „Akcija“, atsakovo pusėje – <...>.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

arba

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Bendrovė“** apeliacinį skundą dėl Kauno miesto apylinkės teismo 2015 m. gegužės 11 d. sprendimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Bendrovė“ ieškinį atsakovui Vardui Pavardui dėl žalos atlyginimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, ieškovės pusėje – akcinė bendrovė „Akcija“, atsakovo pusėje – <...>.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Apeliacinės instancijos teisme (baudžiamoji byla):

Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

sekretoriaujant <....>,

dalyvaujant prokurorui <...>,

nuteistajam <...>, jo gynėjui advokatui <....>,

viešame teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą pagal **nuteistojo Vardo Pavardo** apeliacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2015 m. birželio 23 d. nuosprendžio, kuriuo **Vardas Pavardas** pripažintas kaltu pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 184 straipsnio 2 dalį ir nuteistas trejų metų šešių mėnesių laisvės atėmimo bausme.

Vadovaujantis BK 75 straipsnio 1, 2 dalimis, paskirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymas atidėtas dvejams metams, nuteistasis Vardas Pavardas įpareigotas neišvykti už gyvenamosios

vietos miesto (rajono) ribų be nuteistojo priežiūrą vykdančios institucijos leidimo ir įpareigotas per vienus metus atlyginti nusikaltimu padarytą žalą.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Lietuvos vyriausiąjame administraciniame teisme apeliacine tvarka:

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),
sekretoriaujant <...>,
dalyvaujant pareiškėjos atstovui <...>,
atsakovės atstovui <...>,
trečiajam suinteresuotam asmeniui Vardui Pavardui, jo atstovui <...>,

viešame teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“ apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2013 m. balandžio 15 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“ skundą atsakovei Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, trečiajam suinteresuotam asmeniui Vardui Pavardui dėl sprendimų panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

arba

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų <...>,
teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“ apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2013 m. balandžio 15 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“ skundą atsakovei Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, trečiajam suinteresuotam asmeniui Vardui Pavardui dėl sprendimų panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Kasacinės instancijos teisme (civilinė byla):

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),
sekretoriaujant Vardenei Pavardenienei,
dalyvaujant ieškovui Vardauskui Pavardauskui, jo atstovui Vardeniui Pavardeniui,

atsakovui Vardeniui Pavardeniui, jo atstovui Vardeniui Pavardeniui,
viešame teismo posėdyje kasacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo / atsakovo / pareiškėjo / suinteresuoto asmens Vardausko Pavardausko kasacinį skundą dėl [kokio teismo sprendimo] peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal [išdėstomos ginčo šalys ir dėl kokio reikalavimo kyla ginčas].

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

arba

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo / atsakovo / pareiškėjo / suinteresuoto asmens Vardausko Pavardausko kasacinį skundą dėl [kokio teismo sprendimo] peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal [išdėstomos ginčo šalys ir dėl kokio reikalavimo kyla ginčas].

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Kasacinės instancijos teisme (baudžiamoji byla):

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

sekretoriaujant <...>,

dalyvaujant prokurorui <...>,

nuteistajam <...>, jo gynėjui advokatui <...>,

viešame teismo posėdyje kasacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą pagal nuteistojo Vardo Pavardo ir jo gynėjo advokato Vardučio Pavardučio kasacinį skundą dėl [kokio teismo, kokio baigiamojo akto], kuriuo Vardas Pavardas [išdėstoma to akto rezoliucinė dalis].

Taip pat skundžiama (-as) [nurodoma kokio] teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 20xx m. xxxx xx d. nutartis (nuosprendis), kuria (-iuo) [išdėstoma apeliacinės instancijos teismo baigiamojo akto rezoliucinė dalis].

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

arba

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio, Vardeniausko Pavardeniausko (kolegijos pirmininkas) ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą pagal nuteistojo Vardo Pavardo ir jo gynėjo advokato Vardučio Pavardučio kasacinį skundą dėl [kokio teismo, kokio baigiamojo akto], kuriuo Vardas Pavardas [išdėstoma to akto rezoliucinė dalis].

Taip pat skundžiama (-as) [nurodoma kokio] teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 20xx m. xxxx xx d. nutartis (nuosprendis), kuria (-iuo) [išdėstoma apeliacinės instancijos teismo baigiamojo akto rezoliucinė dalis].

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

14. Baudžiamosiose bylose:

14.1. įžanginė sprendimo dalis baigiama žodžiu „n u s t a t ė :“, rašomu iš naujos eilutės, paliekant eilutės tarpą iš viršaus ir apačios, neatitraukus nuo kairės paraštės krašto, išretintai, paliekant tarp raidžių ir dvitaškio tarpus;

14.2. aprašomoji ir rezoliucinė dalys atskiriamos žodžiu „n u t a r i a :“ arba „n u s p r e n d ž i a :“, rašomu iš naujos eilutės, paliekant eilutės tarpą iš viršaus ir apačios, neatitraukus nuo kairės paraštės krašto, išretintai, paliekant tarp raidžių ir dvitaškio tarpus.

Pavyzdžiui,

Teisėjų kolegija (Teismas)

n u s t a t ė :

<...>

Teisėjų kolegija (Teismas), vadovaudamasi(s) Baudžiamojo proceso kodekso <...>,

n u s p r e n d ž i a :

15. Civilinėse, administracinėse, administracinių nusižengimų bylose teismo sprendimo aprašomoji dalis pradedama žodžiu „nustatė“, rašomu iš naujos eilutės, paliekant eilutės tarpą iš viršaus ir apačios, išretintai, paliekant tarp raidžių ir dvitaškio tarpus. Motyvuojamoji teismo sprendimo dalis skiriama nuo aprašomosios dalies žodžiu „konstatuoja“, rašomu iš naujos eilutės, paliekant eilutės tarpą iš viršaus ir apačios, išretintai, paliekant tarp raidžių ir dvitaškio tarpus. Teismo sprendimo rezoliucinė dalis pradedama žodžiu „nutaria“ (nutarties, nutarimo) arba „nusprendžia“ (sprendimo), rašomu iš naujos eilutės, paliekant eilutės tarpą iš viršaus ir apačios, išretintai, paliekant tarp raidžių ir dvitaškio tarpus. Žodžiai „nustatė“, „konstatuoja“ ir „nutaria“ („nusprendžia“) rašomi neatitrauktai nuo kairės paraštės krašto.

Pavyzdžiui,

Išplėstinė teisėjų kolegija (Teismas)

n u s t a t ė :

<...>

Išplėstinė teisėjų kolegija (Teismas)

k o n s t a t u o j a :

16. Jei pirmosios instancijos teismo sprendimo aprašomoji dalis baudžiamojoje byloje, motyvuojamoji dalis civilinėje, administracinėje byloje ar administracinio nusižengimo byloje yra ilga, rekomenduojama ją struktūruoti atitinkamai atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 305 straipsnio, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 270 straipsnio 4 dalies, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 87 straipsnio 4 dalies ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 636 straipsnio 4 dalies reikalavimus (pvz., „I. Nusikalstamos veikos aplinkybės“, „II. Įrodymai ir jų vertinimo motyvai“, „III. Nusikalstamos veikos kvalifikavimo motyvai“, „IV. Bausmės skyrimo motyvai“ arba „I. Ieškovo reikalavimai ir jo, taip pat trečiųjų asmenų, dalyvaujančių ieškovo pusėje, argumentai“, „II. Atsakovo ir trečiųjų asmenų, dalyvaujančių atsakovo pusėje, argumentai“).

17. Rekomenduojama aprašomojoje apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalyje atskirti, pavyzdžiui, ginčo esmės aprašymą („I. Ginčo esmė“); pirmosios instancijos teismo sprendimo esmės aprašymą („II. Pirmosios instancijos teismo sprendimo (nutarties, nutarimo) esmė“); apeliacinio (atskirojo) skundo ir atsiliépimo į apeliacinį (atskirąjį) skundą argumentus („III. Apeliacinio skundo ir atsiliépimo į jį argumentai“). Prieš teismo sprendimo papildomas struktūrinės dalis žyminčias antraštes ir po jų turi būti praleidžiama po vieną tuščią eilutę. Papildomas teismo sprendimo struktūrinės dalis žyminčios antraštės rašomos neatitraukus nuo krašto ir lygiuojamos lapo centre. Teismo sprendimo tekstas turi būti išdėstytas taip, kad antraštės būtų tame pačiame puslapyje kartu su žymimos dalies teksto pradžia, t. y. žymimos dalies tekstas neprasidėtų naujame puslapyje atskirai nuo šią dalį žyminčios antraštės.

18. Kai teismo sprendimo aprašomoji dalis yra struktūruota ir atskirta romėniškais skaitmenimis ar antraštėmis, rekomenduojama motyvuojamajai sprendimo daliai atitinkamai taip pat suteikti romėnišką numerį, einantį toliau po aprašomosios dalies numeracijos, arba antraštę (pvz., civilinėje, administracinėje ir administracinio nusižengimo byloje, nagrinėjamoje apeliacine tvarka, – „IV. Apeliacinės instancijos teismo nustatytos bylos aplinkybės, teisiniai argumentai ir išvados“). Jeigu teismo sprendimo motyvuojamajoje dalyje atskirai plačiau analizuojami keli klausimai, motyvuojamoji sprendimo dalis gali būti struktūriškai suskirstyta į dalis, kurios turėtų pavadinimus pagal sprendžiamus klausimus ir (arba) romėniškus numerius, tęsiant pradėtą numeraciją.

Pavyzdžiui,

V. Dėl Mokesčių administravimo įstatymo 159 straipsnio 2 dalies aiškinimo

<...>

VI. Dėl teisės į PVM atskaitą reikšmės, atsiradimo sąlygų, atsiradimo momento

<....>

19. Kai teismo sprendimo aprašomosios ir motyvuojamosios dalies pastraipos numeruojamos, sunumeruotos pastraipos neatitraukiamos nuo krašto, pastraipos atskiriamos 6 pt dydžio tarpu po kiekvienos numeriu pažymėtos pastraipos. Teismų sprendimų pastraipas rekomenduojama numeruoti pagal pavyzdį:

Civilinė byla Nr. 3K-x-xxx-xxx/201x
Teisminio proceso Nr. x-xx-x-xxxxx-xxxx-x
Procesinio sprendimo kategorijos: x; xx

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

201x m. d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Vardaičio Pavardaičio (kolegijos pirmininkas), Vardeniausko Pavardeniausko ir Vardenyčio Pavardenyčio (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo / atsakovo / pareiškėjo / suinteresuoto asmens Vardausko Pavardausko kasacinį skundą dėl [kokio teismo sprendimo] peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal [išdėstomos ginčo šalys ir dėl kokio reikalavimo kyla ginčas].

[vienos eilutės tarpas]

Teisėjų kolegija

[vienos eilutės tarpas]

n u s t a t ė:

[vienos eilutės tarpas]

I. Ginčo esmė

[vienos eilutės tarpas]

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl [nurodoma materialiosios ir (ar) proceso teisės normų taikymo problema] aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė teismo [glaustai išdėstomas ieškinio dalykas ir pagrindas (pagrindas gali būti atskiroje pastraipoje)].
- 3.

[vienos eilutės tarpas]

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

[vienos eilutės tarpas]

4. Vilniaus (Kauno ar kt.) apylinkės (apygardos) teismas 20xx m. xxx xx d. nutartimi ieškinį [išdėstoma teismo sprendimo rezoliucinė dalis].
5. Teismas nurodė, kad [glaustai išdėstomi teismo motyvai].
6. Vilniaus (Kauno ar kt.) apygardos (Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus) teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovo / atsakovo / pareiškėjo / suinteresuoto asmens apeliacinį / atskirąjį skundą, 20xx m. xxx xx d. nutartimi [išdėstoma apeliacinės instancijos teismo nutarties rezoliucinė dalis].
7. Kolegija nurodė, kad [glaustai išdėstomi apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvai dėl bylos esmės].

[vienos eilutės tarpas]

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

[vienos eilutės tarpas]

8. Kasaciniu skundu ieškovas / atsakovas / pareiškėjas / suinteresuotas asmuo prašo [nurodoma, ko prašoma skundu]. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais [išdėstoma kasacinio skundo esmė, argumentai, pavadinimai argumentams ar jų grupėms nerašomi]:
  - 8.1.
  - 8.2.
  - 8.3.
9. Ieškovas / atsakovas / pareiškėjas / suinteresuotas asmuo atsiliepimu į kasacinį skundą prašo [nurodoma, ko prašoma atsiliepimu]. Atsiliepime nurodomi šie argumentai [išdėstomi esminiai atsiliepimo argumentai; jeigu nurodoma tik viena argumentų grupė, jie nenumerojami]:
  - 9.1.
  - 9.2.
  - 9.3.

[vienos eilutės tarpas]

Teisėjų kolegija

[vienos eilutės tarpas]

k o n s t a t u o j a :

[vienos eilutės tarpas]

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

[vienos eilutės tarpas]

Dėl [trumpai nurodoma, koku teisės klausimu bus pasisakoma]

[vienos eilutės tarpas]

10. [Išdėstomos motyvuotos teisėjų kolegijos išvados nurodytu teisės taikymo klausimu]
- 11.
- 12.

13. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad (Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais ir vadovaudamasi CPK 361 straipsnio 4 dalies 2 punktu, formuluoja tokią [teisės aiškinimo / taikymo] taisyklę) *[išdėstoma teisėjų kolegijos išvada (suformuluota taisyklė) išnagrinėtu teisės taikymo klausimu]*.

[vienos eilutės tarpas]

Dėl bylinėjimosi išlaidų

[vienos eilutės tarpas]

14. *[išdėstoma, kaip paskirstomos bylinėjimosi išlaidos]*

[vienos eilutės tarpas]

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies *[priklausomai nuo priimamo sprendimo nurodomas atitinkamas punktas]* punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

[vienos eilutės tarpas]

n u t a r i a :

[vienos eilutės tarpas]

[išdėstomas vadovaujantis CPK 359 straipsnio atitinkamu punktu priimtas teismo sprendimas; kiekviena procesinio sprendimo dalis rašoma iš naujos eilutės]

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Vardaitis Pavardaitis

Vardeniauskas Pavardeniauskas

Vardenytis Pavardenytis

20. Po rezoliucine dalimi iš naujos eilutės, praleidus dvi tuščias eilutes, nurodomi teisėjo (teisėjų kolegijos narių) parašo (parašų) rekvizitai, kurie pradedami žodžiu „Teisėjas“ („Teisėjai“). Žodis „Teisėjas“ („Teisėjai“) rašomas neatitrauktai nuo kairės lapo pusės. Teisėjų kolegijos narių rekvizitai rašomi stulpeliu, teisėjų vardus ir pavardes lygiuojant pagal pirmojo teisėjo vardo įsivaizduojamą kairiąją kraštinę, o ne prie dešiniojo lapo krašto. Tarp teisėjų kolegijos narių vardų ir pavardžių paliekamos dvi tuščios eilutės.

Pavyzdžiui,

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 45 straipsnio 2 dalimi ir 140 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“ apeliacinį skundą atmesti.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2013 m. vasario 26 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Priteisti trečiajam suinteresuotam asmeniui individualiai įmonei „Y“ iš pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „X“ 1 210 Eur (vieną tūkstantį du šimtus dešimt eurų) bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai

Antanina Antanaitienė

Jonas Jonaitis

Petras Petraitis

Pastaba. Teismo sprendimo tekstas turi būti išdėstomas taip, kad į atskirą lapą nebūtų perkeliama vien parašo rekvizitai.

II SKYRIUS TEISMO SPRENDIMO TURINYS

21. Teismo sprendimai rašomi laikantis bendrinės lietuvių kalbos normų ir teisės terminijos, be nereikalingų arba netaisyklingų žodžių, jų junginių, pastabų ir dviprasmybių – taisyklinga, administraciniam stiliui būdinga kalba. Tekstas turi būti tikslus, aiškus, logiškas, o jame išdėstyta informacija teisinga, argumentuota, neprieštaringa, nesikartojanti.

22. Teismo sprendimas turėtų būti rašomas trumpais ir nesudėtingais sakiniais.

23. Nevartotina užgauli, įžeidžianti, banali, buitinė, globėjiška ar perdėtai sudėtinga teisinė kalba.

24. Lotyniški posakiai tekste rašomi pasviruoju šriftu. **Pirmą kartą** Ppavartojus lotynišką posakį (tokius tokį kaip *inter alia*, *mutatis mutandis*, *ultima ratio* ir pan.), šalia skliaustuose turi būti pateiktas šių posakių šio posakio vertimas į lietuvių kalbą.

25. Tekstas užsienio kalba, kai tai būtina, rašomas po jo vertimo į lietuvių kalbą, skliaustuose, pasviruoju šriftu. Prieš tekstą užsienio kalba nurodoma ta užsienio kalba, kuria jis parašytas.

Pavyzdžiui,

Atsižvelgiant į šį reglamentą, asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiama tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę (anglų kalba – *subject to this Regulation, persons domiciled in a Member State shall, whatever their nationality, be sued in the courts of that Member State*).

26. Šio priedo 21–25 punktai tiek, kiek įmanoma, taikomi ir cituojant. Pavyzdžiui, išskyrus atvejus, kai tai neišvengiamai būtina, teismas neturėtų cituoti keiksmažodžių, užgaulaus, įžeidžiančio, įžūlaus ar kito kalbos ar moralės reikalavimų akivaizdžiai neatitinkančio teksto.

27. Pasvirąjį, paryškintą šriftą, pabraukimus teismo sprendimo tekste patartina vartoti tik tais atvejais, kai būtina, saikingai, nuosekliai, neperkraunant teksto įvairiais teksto dalių ryškinimo būdais.

28. Pirmą kartą minint teisės aktą, taip pat įstaigą, kurių pavadinimai ilgi, sudaryti iš kelių žodžių, pavadinimus turėtų būti nurodomas visas pavadinimas (pagal poreikį nurodoma ir institucija, priėmusi teisės aktą, ypač kai tai įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas), o skliaustuose

gali būti nurodoma ir vėliau tekste vartojama pavadinimo santrumpa (pvz., Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (toliau – BK) arba (toliau – ir BK), Valstybinė lietuvių kalbos komisija (toliau – VLKK) arba (toliau – ir Komisija); arba Nusikalstamos veikos imitavimo modelis (toliau – ir NVIM); arba Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) ir pan.) arba sutrumpintas pavadinimas (pvz., pirmą kartą tekste rašoma „Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas“, o toliau tekste rašomas trumpesnis variantas – „Advokatūros įstatymas“).

29. Teismo sprendime patartina vartoti tik paaiškintas santrumpas, pvz., Centrinės kredito unijos įstatymas (toliau – ir CKUI), nevartoti nesuprantamų, nepaaiškintų specifinių sąvokų, simbolių.

30. Rekomenduotina teismo sprendimo tekste datą rašyti mišriuoju būdu, t. y. metai ir diena rašomi skaitmenimis su trumpiniais „m.“ ir „d.“, mėnuo rašomas žodžiu be trumpinio „mėn.“. Datos visame sprendimo tekste turi būti rašomos vienu pasirinktu būdu.

Pavyzdžiui,

1997 m. balandžio 3 d. (ne 1997 m. balandžio mėn. 03 d.).

31. Eilutės pabaigoje negali likti tik asmens vardo raidė (vardas), skaičius atskirai nuo jį apibūdinančių sutrumpinimų (pvz., įstatymo straipsnio (dalies, punkto), datos skaičius) ar sutrumpinimai, kurie yra neatsiejamai susiję su vėlesniu tekstu (pvz., „Nr.“ rašoma vienoje eilutėje, o pats numeris, tarkime, „387“ – kitoje eilutėje).

32. Tūkstantinius skaitmenis rekomenduojama grupuoti naudojant tarpą (pvz., 12 150 000,99 Lt). Dideli skaičiai, pradedant tūkstančiu, gali būti žymimi skaitmenimis ir žodžiais arba jų sutrumpinimais (pvz., „10 tūkstančių“ arba „10 tūkst.“; „5 milijonai“ arba „5 mln.“).

33. Pateikdamas nuorodas į teisės akto struktūrines dalis (straipsnius, dalis, punktus ir kt.), teismas atsižvelgia į Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme ir Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijose, patvirtintose Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298, nurodytus terminus (straipsnio dalis negali būti vadinama punktu, o punktai dalimis ir pan.).

34. Teisės aktų straipsniai, dalys, punktai ir papunkčiai rašomi nesutrumpintai, pvz., BK 63 straipsnio 1 dalis, 5 dalies 1 punktas. ~~Sutrumpinti žodžius „straipsnis“ (str.), „dalis“ (d.), „punktas“ (p.) galima tik juos nurodant skliaustuose.~~

Pavyzdžiui,

~~Teisės aktuose (pvz., CPK 30 str. 1 d.) numatyta, kad <...>.~~

35. Teismo sprendimo įžanginėje ir rezoliucinėje dalyse kitų kalbų vardai ir pavardės rašomi su lietuviškomis galūnėmis, tačiau skliaustuose papildomai nurodoma asmenvardžio forma iš asmens dokumento (~~tik lotyniškais raidėmis~~). Toliau vardas ir pavardė tekste linksniuojami pagal lietuvių kalbos taisykles.

Pavyzdžiui,

Abdulas Abdulazizas (Abdul Abdulaziz); Janas Petrovičius (Jan Petrovič).

36. Teisės normos redakcija nurodoma taip: Lietuvos Respublikos darbo kodekso 288 straipsnio 3 dalis (2014 m. gruodžio 16 d. įstatymo Nr. XII-1435 redakcija). Jei skliaustuose redakcija nenurodoma, tai laikoma, kad nurodyta teismo sprendimo priėmimo metu aktuali (galiojanti) įstatymo redakcija.

37. Teisės akto pakeitimas pakeičia pirminį (keičiamą) teisės aktą, todėl, siekiant pateikti nuorodą į pakeitimu įtvirtintą naują teisės normos redakciją, daroma nuoroda ne į teisės akto pakeitimą, bet į pakeistą pirminį teisės aktą (pvz., ne „vadovaujantis Civilinio proceso kodekso pakeitimo įstatymo XX straipsniu“, bet „vadovaujantis Civilinio proceso kodekso YY straipsniu (2015 m. lapkričio 12 d. įstatymo Nr. XII-2011 redakcija)“).

38. Kai teismo sprendime cituojamas ilgas tekstas, jį reikėtų rašyti atskiroje pastraipoje, kabutėse. Tokia pastraipa turėtų būti labiau atitraukta nuo krašto (pvz., papildomu 1 cm atstumu). Būtina išlaikyti tą patį šriftą ir jo dydį, nereikėtų vartoti kursyvo.

Pavyzdžiui,

15. Teisės doktrinoje teigiama:

„Šių laikų teisininkai į ginčo dėl nedidelių sumų teisminės gynybos poreikį bando žvelgti per proceso ekonomijos principą. <...>.“

39. Praleistoms citatos vietoms žymėti vartojamas daugtaškis kampiniuose skliaustuose (abipus daugtaškio tarpai nerašomi). Citata išskiriama lietuviškomis kabutėmis: „ – citatos pradžioje, “ – citatos pabaigoje (ne “ ir “). Kai cituojant praleidžiama visa pastraipa, daugtaškis kampiniuose skliaustuose rašomas tarp dviejų eilučių.

Pavyzdžiui,

Visuotinai pripažįstama, kad „finansinis poveikis biudžetui <...> būtų labai didelis“.

arba

Reikalavimai apeliaciniam skundui įtvirtinti ABTĮ 130 straipsnyje, kurio 2 dalis numato, kad „skunde nurodoma:

1) teismo, kuriam adresuojamas skundas, pavadinimas;

<...>

7) apelianto prašymas (apeliacinio skundo dalykas);

<...>“.

Pastaba. Teismo sprendimo tekste vengtina vartoti laužtinius skliaustus („[“ ir „]“), išskyrus atvejus, kai į citatą įterpiami papildomi žodžiai, suteikiantys citatai aiškumo (pvz., „<...> [TIPK] leidimas gali būti išduodamas ar atnaujinamas, jei atliktos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūros (atranka dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) poveikio aplinkai vertinimas), kai vadovaujantis [Lietuvos Respublikos] planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu <...>“). Tačiau, kai citatoje keičiama tik viena raidė (pvz., iš didžiosios į mažąją ir atvirkščiai), rašyti ją laužtiniuose skliaustuose nebūtina.

40. Teismo sprendimo tekste su skaitmenimis vartojamas ne simbolis „%“, o žodis „procentas“ arba trumpinys „proc.“. Sprendimo tekste gali būti vartojami ir įprasti sutrumpinimai (pvz., „Lt“, „ct“ ir kt.). Tarp dviejų sutrumpintų žodžių privalo būti tarpas: t. y., š. m., ne t.y., š.m. Negalima žodžių junginių sutrumpinimų skirti pasviruoju brūkšniu: a. k., ne a/k.

41. Nurodant puslapį, trumpinys „p.“ rašomas mažąja raide prieš puslapio numerį, kadangi po skaičiaus parašyto trumpinio „p.“ reikšmė yra ne „puslapis“, o „punktas“.

42. Teismo sprendimo tekste darant nuorodą į bylos medžiagą nurodomi bylos lapai, vartojant sutrumpinimą „b. l.“. Jeigu bylą sudaro keli tomai, prieš bylos lapus

romėniškaisarabiškais skaitmenimis nurodomas bylos tomas trumpiniu „t.“. Jeigu toje pačioje nuorodoje daroma nuoroda į ne paeiliui einančius bylos lapus iš to paties bylos tomo, jie atskiriami kableliais, o jeigu iš skirtingų tomų, – jie atskiriami kabliataškiais.

Pavyzdžiui,

Iš byloje esančios medžiagos (I 1 t., b. l. 9–10, 54–80,102; III 3 t., b. l. 5–7) matyti, kad <...>.

Pastaba. Jeigu daroma nuoroda į prie nagrinėjamos bylos pridėtą kitos bylos medžiagą, būtina papildomai nurodyti šios bylos numerį ar kitus medžiagą, į kurią daroma nuoroda, identifikuojančius duomenis.

Pavyzdžiui,

Minėtoje byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl <...> (administracinė byla Nr. I-579-201-12, b. l. 54).

43. Teismo sprendimo tekste nuorodą į teismo posėdžio garso įrašą rekomenduojama įforminti pagal šį pavyzdį:

Teismo posėdžio metu apklaustas liudytojas patvirtino, kad <...> (2015 m. gegužės 11 d. teismo posėdžio garso įrašas: 16 min. 42 sek. – 17 min. 22 sek.).

Pastaba. Jei remiamasi teismo posėdžio garso įrašu, kuris buvo padarytas ne nagrinėjamoje byloje, bet kitoje byloje, papildomai nurodomas bylos numeris, kurioje buvo padarytas garso įrašas:

<...> (2015 m. gegužės 11 d. teismo posėdžio civilinėje byloje 2-705-705/2014 garso įrašas: 16 min. 42 sek. – 17 min. 22 sek.).

44. Ypatingos reikšmės dokumentų visi pavadinimo žodžiai rašomi didžiosiomis raidėmis.

Pavyzdžiui,

Lietuvos Statutas, Lietuvos Nepriklausomybės Aktas, Lietuvos Respublikos Konstitucija.

45. Nelietuviškos (tarptautinės) santrumpos, sudarytos iš lotyniškų raidžių, lietuviškuose tekstuose rašytinos taip, kaip rašomos originalo kalboje.

Pavyzdžiui,

NATO (North Atlantic Treaty Organization), UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), ICAO (International Civil Aviation Organization), ISO (International Organization for Standardization).

46. Nelotyniško pagrindo rašmenis vartojančių kalbų santrumpos perrašomos lietuviškais rašmenimis.

Pavyzdžiui,

ITAR-TASS (Rusijos informacijos agentūra), GOST (standarto pavadinimas).

47. Jei pavadinimai kitomis kalbomis plačiai vartojami išversti į lietuvių kalbą, raidinės santrumpos daromos iš jų lietuviško varianto.

Pavyzdžiui,

JTO (Jungtinių Tautų Organizacija), NVS (Nepriklausomų Valstybių Sandrauga), ES (Europos Sąjunga).

III SKYRIUS NUORODOS

48. Nurodant Europos Sąjungos teisės aktą tekste pirmą kartą, turi būti eilės tvarka nurodoma:

- 48.1. teisės akto priėmimo data;
- 48.2. teisės aktą priėmusios institucijos ar institucijų pavadinimai;
- 48.3. teisės akto rūšis;
- 48.4. teisės akto numeris;
- 48.5. pilnas teisės akto pavadinimas.

Pavyzdžiui,

1995 m. spalio 6 d. Tarybos direktyva 95/50/EB dėl pavojingų krovinių vežimo keliais vienodų tikrinimo procedūrų.

49. Jei teismo sprendimo tekste nuoroda į tą patį Europos Sąjungos teisės aktą daroma kelis kartus, paminėjus jį pirmą kartą, galima nurodyti, jog toliau jo pavadinimas bus trumpinamas.

Pavyzdžiui,

2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai įvertinimo (toliau – ir Direktyva 2001/42/EB).

Pastaba. Nurodant pilną Europos Sąjungos teisės akto pavadinimą:

- a) institucijų pavadinimai turi būti rašomi didžiąja raide (pvz., Taryba, Parlamentas ir pan.);
- b) teisės akto pavadinimo pirmasis žodis rašomas didžiąja raide (pvz., Tarybos direktyva 2000/101/EB, **Reglamentas (EB) Nr. 3283/94**).

Nurodant sutrumpintą Europos Sąjungos teisės akto pavadinimą, pirmasis žodis rašomas didžiąja raide (pvz., Direktyva 2000/101/EB arba Šeštoji direktyva, Reglamentas (EB) Nr. 3283/94).

Išsamiau žr. „Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovo“ C.7 p. (http://ec.europa.eu/translation/lithuanian/guidelines/documents/interinstitutional_translation_guide_lt.pdf).

50. Tuo atveju, kai yra taikomas Europos Sąjungos teisės aktas, kuris yra pakeistas ar papildytas, ir naujos jo nuostatos taip pat yra taikomos, reikėtų nurodyti visus to Europos Sąjungos teisės akto pakeitimus ar papildymus. Tačiau vienu metu taikant Europos Sąjungos teisės aktą ir visus jo pakeitimus, galima nurodyti tik pirmąjį (pagrindinį) Europos Sąjungos teisės aktą, po jo skliaustuose paskutinį jį keitusį ir (ar) papildžiusį Europos Sąjungos teisės aktą.

Pavyzdžiui,

<...> (su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2002 m. lapkričio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/64/EB).

51. Darant nuorodą į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo priimtus sprendimus, pirmą kartą reikėtų nurodyti:

- 51.1. teismo pavadinimą;
- 51.2. cituojamo sprendimo priėmimo datą;
- 51.3. bylos pavadinimą (bylos šalys) (bylos šalys, išskyrus žodį „prieš“, rašomos **pavadinimas rašomas** pasviruoju šriftu, rekomenduotina bylos šalių pavadinimus rašyti originalo kalba, pvz., *Sytraval*, o ne *Sytravalas*);
- 51.4. bylos numerį.

Pavyzdžiui,

Europos Sąjungos Bendrojo Teismo **teismo** 2005 m. sausio 18 d. sprendimas byloje *Prancūzijos Respublika prieš Europos Bendrijų Komisiją*, T-93/02.

52. Tuo atveju, kai nuoroda į teismo sprendimo tekste jau minėtą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą daroma antrą kartą, pakanka nurodyti, pvz., „Minėtame Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendime byloje *Prancūzija prieš Komisiją* <...>“.

53. Darant nuorodą į Europos Žmogaus Teisių Teismo priimtus sprendimus, pirmą kartą reikėtų nurodyti:

- 53.1. teismo pavadinimą;
- 53.2. cituojamo sprendimo priėmimo datą;
- 53.3. bylos pavadinimą (bylos šalys) (bylos šalys, išskyrus žodį „prieš“, rašomos **pavadinimas rašomas** pasviruoju šriftu, rekomenduotina bylos šalių pavadinimus rašyti originalo kalba, pvz., *Abdulaziz*, ne *Abdulazizas*);
- 53.4. peticijos (pareiškimo) numerį.

Pavyzdžiui,

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2013 m. vasario 12 d. sprendimas byloje *Yefimenko prieš Rusiją* (pareiškimo Nr. 152/04).

54. Darant nuorodą į nacionalinio teismo priimtą procesinį sprendimą turėtų būti nurodomas visas sprendimą priėmusio teismo pavadinimas, procesinio dokumento rūšis ir data bei bylos numeris (darant nuorodą į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo priimtą procesinį sprendimą, pakanka nurodyti teismo pavadinimą ir procesinio sprendimo priėmimo datą). Papildomai gali būti pateikiama nuoroda ir į leidinį, kuriame buvo publikuotas nurodomas teismo procesinis sprendimas.

Pavyzdžiui,

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-525-916/2015; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-498-746/2015; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. rugpjūčio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2564-520/2015; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas.

55. Pateikiant bibliografinę nuorodą į knygą ar brošiūrą, rašoma jos autoriaus pavardė ir po kablelio – vardas arba inicialas, po taško kursyvu išryškinamas knygos ar brošiūros pavadinimas, po taško nurodoma išleidimo vieta (miestas), po dvitaškio – leidėjas ar leidykla (jei ji yra žinoma), po kablelio nurodomi išleidimo metai.

Pavyzdžiui,

Bagdanskis, Tomas. *Materialinė atsakomybė darbo teisėje*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2008.

56. Esant dviem ar trimis knygos ar brošiūros autoriams, būtina nurodyti juos visus, po kiekvieno asmenvardžio dedant kabliataškį, o prieš paskutinį asmenvardį prirašant jungtuką „ir“.

Pavyzdžiui,

Dapšys, A.; Misiūnas, J.; ir Čaplinksas, A. *Bausmės individualizavimo teisinės problemos. Baudžiamojo įstatymo normų ir jų taikymo teismų praktikoje sisteminė analizė*. Vilnius: Teisės institutas, 2008.

57. Esant daugiau kaip trimis knygos ar brošiūros autoriams, nurodomas tik pirmasis, po kablelio kursyvu prirašant „et al ir kiti.“.

Pavyzdžiui,

Andrulis, V., et al *ir kiti*. *Lietuvos teisės istorija*. Vilnius: Justitia, 2002.

58. Esant kolektyviniam knygos ar brošiūros autoriui (institucijai), mažosiomis raidėmis rašomas to kolektyvo (institucijos) oficialus pavadinimas.

Pavyzdžiui,

Lietuvių kalbos institutas. *Lietuvių kalbos žodynas* [interaktyvus]. <<http://www.lkz.lt/startas.htm>>.

59. Pateikiant bibliografinę nuorodą į straipsnį, paskelbtą žurnale ar kitame periodiniame ar tęstiniame leidinyje, po straipsnio pavadinimo dedamas taškas, po kurio kursyvu rašomas to žurnalo ar leidinio pavadinimas, po kablelio nurodomi išleidimo metai, po kablelio – tomas arba numeris, po kablelio – puslapiai.

Pavyzdžiui,

Fedosiuk, O. Baudžiamoji atsakomybė kaip kraštutinė priemonė (*ultima ratio*): teorija ir realybė. *Jurisprudencija*, 2012, t. 19, Nr. 2, p. 715–738.

60. Pateikiant bibliografinę nuorodą į straipsnį, paskelbtą vienkartiname leidinyje (rinkinyje, konferencijos medžiagoje ir pan.), po straipsnio pavadinimo dedamas taškas ir prirašomas prielinksnis „Iš“, po kurio kursyvu išryškinamas leidinio pavadinimas, po taško nurodomi sudarytojai, jei yra žinomi, po taško – išleidimo vieta (miestas), po dvitaškio – leidėjas ar leidykla (jei ji yra žinoma), po kablelio nurodomi išleidimo metai, po kablelio – puslapiai.

Pavyzdžiui,

Kūris, E. Atskiroji nuomonė Konstituciniame Teisme. Pirmosios patirtys. Iš Nepriklausomos Lietuvos teisė: praeitis, dabartis ir ateitis: recenzuotų mokslinių straipsnių rinkinys Liber Amicorum profesoriui Jonui Prapiesčiui. Vilnius: Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Alumni draugija, 2012, p. 163–182.

61. Pateikiant bibliografinę nuorodą į disertaciją ar jos santrauką, po pavadinimo dedamas dvitaškis, daroma nuoroda į šaltinio rūšį (daktaro disertacija, santrauka ir pan.), dedamas taškas, nurodoma mokslo sritis ir kryptis, dedamas taškas, nurodoma išleidimo vieta (miestas), po dvitaškio – leidėjas ar leidykla (jei ji yra žinoma), po kablelio nurodomi išleidimo metai.

Pavyzdžiui,

Griškevič, L. *Autentiškos teismų sistemos sukūrimas Lietuvoje: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S)*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2013.

62. Pateikiant bibliografinę nuorodą į elektroninį šaltinį (pirminį ar antrinį), būtina laikytis anksčiau išdėstytų bendrų taisyklių, papildomai po pavadinimo nurodoma mažąja raide laužtiniuose skliaustuose laikmenos rūšis – [interaktyvus], [CD-ROM] ir pan., o internetiniams šaltiniams po išleidimo vietos, leidyklos ir išleidimo metų (jei šie yra žinomi), dedamas taškas ir pateikiamas suskliaustas „<...>“ tikslus šaltinio adresas.

Pavyzdžiui,

Sakalauskas, Gintautas. *Lygtinio paleidimo sistema ir korupcijos rizika* [interaktyvus]. Vilnius: Teisės institutas, 2010. <<http://teise.org/data/1lygtinio-paleidimo.pdf>>.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. *Pranešimas spaudai Nr. 122/12* [interaktyvus]. <http://europa.eu/rapid/press-release_CJE-12-122_lt.htm?locale=FR>.

63. Pateikiant bibliografinę nuorodą į institucijos dokumentą, mažosiomis raidėmis rašomas institucijos pavadinimas (prireikus – ir padalinys), dedamas taškas ir kursyvu pateikiama dokumento rūšis ir numeris (prireikus – ir kiti duomenys, reikalingi dokumentui identifikuoti).

Pavyzdžiui,

Nacionalinė teismų administracija. *Nuomonė Nr. 6 (2004) dėl teisingo teismo proceso per įmanomai trumpiausią laiką ir teisėjo vaidmens teismo procese atsižvelgiant į alternatyvius ginčų sprendimo būdus* [interaktyvus]. <<http://www.teismai.lt/lt/tarpt-bendr/tarpt-org-dok/ccje-dokumentai/>>.

64. Nuorodos į šaltinius, paskelbtus užsienio kalbomis lotynišku raidynu, teikiamos originalo kalba, laikantis anksčiau išdėstytų taisyklių. Bibliografinės nuorodos į šaltinius,

paskelbtus kitais raidynais (**graikų, kinų**), transliteruojamos (lotyninamos), išskyrus kirilicą. ~~Transliteruoti duomenys pakeičia vartotus originaliame šaltinyje.~~

Pavyzdžiui,

Zajdało, J. *Fascynujące ścieżki filozofii prawa*. Warszawa, 2008.

Von Bogdandy, A. Pluralism, direct effect, and the ultimate say: On the relationship between international and domestic law. *International Journal of Constitutional Law*, 2008, Vol. 6, Number 3 & 4, p. 397-413.

Жалинский, А. *Современное немецкое уголовное право*. Москва: Проспект, 2004.

65. **Nuorodos rašomos teismo procesinio sprendimo tekste. Išnašos teismo procesiniame sprendime nevartojamos.**

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

66. Kai teisės aktai nustato teismo sprendimų formas, šios rekomendacijos taikomos tiek, kiek neprieštarauja teisės aktu patvirtintai dokumento formai.

TEISMŲ PROCESINIŲ SPRENDIMŲ KOKYBĖS STANDARTŲ PROJEKTO DERINIMO LENTELĖ

2016 m. gegužės 18 d.
Vilnius

Šioje lentelėje nurodytos teismų, atsakiusių į Nacionalinės teismų administracijos (toliau – Administracija) 2016 m. kovo 3 d. raštą Nr. 4R-635-(6.13) „Dėl teismų procesinių sprendimų kokybės standartų derinimo“, bei Teisėjų tarybos teisės aktų projektų vertinimo komiteto ir Teismų administravimo komiteto narių pateiktos pastabos, siūlymai Teismų procesinių sprendimų kokybės standartų projektui ir jų vertinimas.

Nr.	Teismo pavadinimas	Standartų punktas	Teismo nurodyti sunkumai, gauti siūlymai	Pastabų siūlymų vertinimas
1.	Klaipėdos apygardos administracinis teismas	1.7 3.4	Siūloma papildomai pasisakyti dėl teisminės praktikos citavimo, t. y. kai teismas remiasi teismine praktika, būtina nurodyti teismo pavadinimą, konkrečią atitinkamo procesinio sprendimo datą ir bylos numerį. Manytina, kad teismo apsvaistymas dėl kitokio sprendimo (už ar prieš) gali įnešti neaiškumo ir tapti proceso šalių argumentais apskundžiant priimtus teismų procesinius sprendimus.	Atsižvelgta. Neatsižvelgta. Šia nuostata siekiama išsklaidyti mitą, kad kiekvienoje byloje yra tik vienas galimas sprendimas ir prisidėti prie sprendimų skaidrumo. Ši nuostata atspindi tai, kad teismo veikla nėra tik mechaninis, dedukcinis teisės taikymas, o dažnai yra diskursinio pobūdžio. Be to, alternatyvų apsvaistymas rodo, kad šalis buvo išgirsta. Ši taisyklė iš esmės yra atspindys reikalavimo, kad teismas turi pakomentuoti, kodėl atmata pralaimėjusios šalies siūlomą sprendimo variantą. Galiausiai, ši taisyklė taikytina tik tada „jei teismas rimtai svarstė“,

		6.6	Siūlytina atsisakyti pastraipų numeracijos arba palikti jas aukštesnės instancijos teismų priimtiems procesiniams sprendimams. Teksto pastraipų numeravimas neįneša daugiau aiškumo, priešingai – dažnai pasitaiko atvejų, kai siekiant teismo sprendimo nuoseklumo, pastraipų, išplaukiančių vienai iš kitos, sunumeravus jas, gaunasi minčių šuolių.	vadinasi, tik pavieniais atvejais, kai teismas manys tai esant būtina, nes teismo sprendimu iš tiesų paprastai neturėtų būti sėjama abejonė.
		6.7.	Neturėtų būti nuorodų dėl pastraipų ilgumo. Pastraipose analizuojamos atskiros problemos, aptariami atskiri klausimai, todėl logiška, kad po vieno klausimo aptarimo atskiroje pastraipoje dėstomas kitas.	Atsižvelgta. Įtvirtinama, kad apeliacinės ir kasacinės instancijos teismo sprendimo pastraipos numeruojamos. Neatsižvelgta. Siekiant teismo sprendimo aiškumo, teismo motyvai turi būti struktūruojami - paprastai turėtų būti dėstomi ne per ilgomis, t. y. pakankamai glaustomis, viena iš kitos sekančiomis pastraipomis.
2.	Lietuvos apeliacinis teismas (A. Kruopys)	4.6	Siūlytina išbraukti antrąjį punkto sakinį: BPK 320 str. 3 d. numato, kad apeliacinės instancijos teismas bylą patikrina tiek, kiek to prašoma apeliaciniuose skunduose, ir tik dėl tų asmenų, kurie padavė apeliacinius skundus ar dėl kurių tokie skundai buvo paduoti. Atsižvelgiant į tai, kad baudžiamosios bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme ribas apibrėžia apeliacinio skundo argumentai, abejotina, ar šio punkto antrasis sakinyss yra tikslingas. Pakanka pirmojo sakinio, kuris tinka visiems teismo sprendimams.	Neatsižvelgta. Teismo sprendimų motyvų pakankamumą lemia bylos specifiika ir ne visais atvejais teismo procesiniame sprendime būtina plačiai aprašyti (ne ypatingai reikšmingus) klausimus bylai išspręsti.
		6.1	Tipografija tarptautinių žodžių žodyne apibrėžiama kaip poligrafijos įmonė (spaustuvė), kurioje spausdinama iškiliaspaude. Atsižvelgiant į tai, kad teismų sprendimai paprastai spausdinami kompiuteriu, žodžio vartojimas yra netinkamas. Siūlytina žodį “tipografijos” keisti į “rašybos”.	Atsižvelgta.

		6.6	Atsižvelgiant į rekomendacinį Standartų pobūdį, siūlytina nustatyti, kad teismo sprendimų pastraipos <i>gali būti</i> numeruojamos.	Atsižvelgta iš dalies. Numatyta, kad numeruojamos apeliacinės ir kasacinės instancijos teismo sprendimų pastraipos.
		7.4	Šis punktas yra neaiškus, sunkiai įgyvendinamas ir prieštarauja Projekto logikai- pirmosios instancijos teismo sprendimai turėtų būti motyvuoti, tinkamos kokybės, juos surašant neturi būti preziumuojama, kad pirmosios instancijos teismo sprendimo trūkumai bus ištaisyti apeliacinės instancijos teisme. Siūlytina šį punktą išbraukti.	Atsižvelgta.
		42	Neaišku, kodėl bylos tomas reikia nurodyti romėniškais, bet ne arabiškais skaitmenimis. Tai nėra patogu, ypač tais atvejais, kai bylą sudaro daug tomų. Siūlytina pakeisti, jog bylos tomas būtų nurodomas arabiškais skaitmenimis.	Atsižvelgta. Pakeista į „tomas nurodomas arabiškais skaitmenimis“. (pakeistas ir pavyzdys – Projekto priedo 42 punktas).
3.	Vilniaus apygardos teismas	2.5	Projekto 2.5 punkte numatyta: „Teismo sprendimas turi didžiausią tikimybę neįtikinti tų, kuriems jis yra nepalankus, todėl teismo sprendimo motyvuojamojoje dalyje skiriamas pakankamas dėmesys bylą pralaimėjusios šalies argumentų įvertinimui. Iš teismo sprendimo turi būti aišku, kodėl bylą pralaimėjusios šalies argumentų ar pozicijos palaikymas prieštarautų teisės normoms ar byloje esantiems įrodymams“. Ar tai nėra priešprieša CPK 12 straipsnyje įtvirtintam imperatyvui? Kita vertus, kodėl vėl atsižvelgiama ne į auką, o į pažeidėją, pernelyg sureikšminant jo interesus. Gal kaip tik tuomet didesnę dėmesį, kaip vieną iš satisfakcijos priemonių, reikėtų skirti teisingam ir visuomenei naudingam ginančiojo savo teisės interesui? Suprantama, kad įtikinamas teismo sprendimas turėtų paskatinti pralaimėjusią šalį jį vykdyti. Bet žinant statistiką ir įvertinat valstybėje objektyviai egzistuojančias aplinkybes sprendimo įvykdymui, 2.5 punktas yra abejotinas.	Neatsižvelgta. Projekto 2.5 punkto nuostatos, pagal kurias „teismo sprendimo motyvuojamojoje dalyje skiriamas pakankamas dėmesys bylą pralaimėjusios šalies argumentų įvertinimui“ nenuneigia CPK 12 straipsnyje įtvirtinto rungimosi principo: Projekto 2.3, 2.4 punktuose įtvirtinama, kad teismas, sprendamas faktinių aplinkybių nustatymo ar teisinio kvalifikavimo, teisės taikymo

		2.7	Projekto 2.7 punktą siūlytina papildyti žodžiu „asmeninių“. Peržvelgus priedą „Rekomendacijos dėl teismų sprendimų formos, turinio ir struktūros“ iškyla jo teisinio santykio klausimas su Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. V-117 „Dėl Dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“. Kita vertus, projekto Priede siūlomas teismo sprendimo įvadinės dalies išdėstymas neatitinka minėto teisės akto. Taip pat teismo sprendimo pastraipų numeracija, įgaunanti sakinio išraiškos formą, tekste yra sunkiai pagrindžiama teksto dėstymo taisyklėmis. Primintina, pati siūloma tvarka nukreipia į bendrinę kalbą ir tipinę sakinio konstrukciją. Tokiu atveju išlieka klausimas, kodėl turėtų būti numeruojamas, pavyzdžiui, CPK 270 straipsnio 4 dalies 3 punktas kone pagal sakinius (tai atskleidžia naujausios kasacinio teismo nutartys).	klausimus, nurodo, kodėl tam tikrus įrodymus ar šalių argumentus atmeta. Projekto 2.5 punktu siekiama, kad argumentavimas pakankamai įtikintų šalį, kuriai priimtas teismo sprendimas nėra palankus. Atsižvelgta. Neatsižvelgta. Projekte išdėstytos nuostatos dėl teismo sprendimo formos, turinio ir struktūros atspindi šiuo metu rengiamų teismų sprendimų formą, turinio, struktūros dėstymą (pvz., teismo sprendime nenurodomas adresatas ar įstaigos duomenys). Be to, Projektas buvo teiktas derinti per TAIS, pastabų iš Lietuvos vyriausiojo archyvaro nebuvo gauta.
4.	Mažeikių rajono apylinkės teismas	8.	Neaišku, kuriuos sprendimus rašyti „Lietuvos Respublikos vardu“. Jei baigiamuosiuose sprendimuose – kodėl nerašoma teismo įsakymuose, kurių forma patvirtinta Teisingumo ministro įsakymu.	Neatsižvelgta. Teismo įsakymo forma yra patvirtinta Teisingumo ministro įsakymu. Projekto priedo 65 punkte numatyta, kad „kai teisės aktai nustato teismo sprendimų formas, šios rekomendacijos taikomos tiek, kiek neprieštarauja teisės aktu patvirtintai dokumento formai“.

		6.6	Jei pastraipos numeruojamos, ar jos turėtų būti numeruojamos ir rezoliucinėje dalyje?	Atsižvelgta. Papildytas Projekto 6.6 punktas: numeruojamos aprašomoji ir motyvuojamoji teismo sprendimo dalys.
		41.	Ar garso įrašo nuoroda būtina su laiko nuoroda?	Neatsižvelgta. Rekomenduojama nurodyti reikšmingų aplinkybių garso įrašo laiką: tai palengvina aukštesnės instancijos teismo darbą. Jei teismas abstrakčiai sako, kad teismo posėdžio metu ieškovas patvirtino kažką, tokios nuorodos nereikia.
		6.	Apygardos teismas kartais į sprendimus įkelia spalvotus herbus – ar tokie tinka?	Neatsižvelgta. Teismo sprendime gali būti naudojami ir spalvotas herbas, nes Lietuvos Respublikos valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad Lietuvos valstybės herbas institucijų <...> dokumentų blankuose <...> turi atitikti šio įstatymo 2 priede pateiktus Lietuvos valstybės herbo etalono adaptuotus pavyzdžius (piešinius). Taigi imperatyvaus reikalavimo naudoti tik nespalvotus herbus nėra

		2., 19.	Trūksta aiškumo dėl pastraipų atskyrimo, kuomet jos numeruojamos: būna, kad yra intervalas taro pastraipų, būna, kad nėra. Kaip turėtų būti? Sunumeruotų pastraipų išdėstymas kraštinės atžvilgiu – ar sunumeruotos pastraipos turi būti atitraukiamos nuo krašto?	Atsižvelgta. Projekto Priedo 19 punktas patikslintas pagal pateiktą Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties pavyzdį: Kai teismo sprendimo aprašomosios ir motyvuojamosios dalies pastraipos numeruojamos, sunumeruotos pastraipos neatitraukiamos nuo krašto, viena nuo kitos pastraipos atskiriamos vienos eilutės tarpu.
5.	Rokiškio rajono apylinkės teismas	3.4	Vykdant šio punkto reikalavimą aptarti teismo sprendimo motyvuose alternatyvius sprendimo variantus, būtų pažeisti glaustumo, aiškumo, nedviprasmiškumo, konkretumo principai, numatyti Projekto 3.3 punkte ir teismo sprendimas taptų perteklinis ir neįtikinamas (Projekto 2 p.), parodytų teismo dvejone pasirinktu sprendimo variantu.	Neatsižvelgta. (žr. Klaipėdos apygardos administracinio teismo pastabos dėl Projekto 3.4 punkto komentarą).
		6.6	Nedidelės apimties teismo sprendimuose pastraipų numeravimas nėra tikslingas ir būtinas, kadangi jis aiškumo ir suprantamumo sprendimui nesuteiks, priešingai – mažos apimties teismo sprendimas, kurio pastraipos nėra ilgos ar perkrautos informacija, taps per daug struktūriškas ir suskaidytas.	Atsižvelgta iš dalies. Ištvirtinta, kad apeliacinės ir kasacinės instancijos teismo sprendimo pastraipos numeruojamos. (Jei pritarsite paliktam komentarui, čia reikėtų įrašyti, kad gali būti numeruojamos ir pirmosios instancijos teismo sprendimų pastraipos).
		6.7.	Šis punktas pernelyg apriboja teismo diskrecijos teisę pasirinkti pastraipų ilgį kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgiant į byloje nagrinėjamų problemų sudėtingumą, pobūdį, reikšmingumą. Tam tikrais atvejais, nagrinėjant	Neatsižvelgta. Siekiant teismo sprendimo aiškumo, teismo motyvai turi būti

		7.4 41.	sudėtingus klausimus ar analizuojant ir vertinant bylos šalių pateiktus argumentus, norint vienoje pastraipoje aptarti savarankišką mintį, pastraipos ilgis gali būti ir ilgesnis nei 0,5 psl. Nėra aišku, kas konkrečiai teismo sprendime turėtų būti (ar ko turėtų nebūti), kad proceso dalyviai turėtų galimybę veiksmingai pasinaudoti apeliacijos teise. Manome, kad teismo sprendime pateikiant nuorodas į teismo posėdžio garso įrašą, nurodant minutes ir sekundes, būtų nepagrįstai apsunkintas teismo sprendimą rašančių teisėjų (ar projektus rengiančių teisėjų padėjėjų) darbas. Mūsų turima informacija, esant teisme sumontuotai ir veikiančiai stacionariai garso įrašymo sistemai, informacinėje pažymoje yra nurodomas kiekvieno pasisakančiojo dalyvaujančio byloje asmens tikslus laikas, todėl visi dalyvaujantys byloje asmenys, jų atstovai, turi galimybę, ginčydami teismo sprendime nurodytas, jų manymu, netiksliai sprendime nurodytas aplinkybes, turi teisę susipažinę su garso įrašu nurodyti ir tikslų pasisakymo laiką. Dalyvaujantiems asmenims neginčijant teismo sprendime nurodytų faktinių aplinkybių, o ginčijant tik jų teisinį vertinimą, nuoroda nurodyti tikslų teismo posėdžio garso įrašo laiką, nurodant minutes ir sekundes, yra perteklinė. Teisėjai, nagrinėdami bylą, kai daromas tik teismo posėdžio garso įrašas, faktiškai ir taip yra priversti pasižymėti reikšmingas faktines aplinkybes, kad jas tinkamai galėtų nurodyti teismo sprendime. Sutiktina, kad tais atvejais, kai bylos nagrinėjimas atidedamas, skelbiamos pertraukos ir dalyvaujantys asmenys, liudytojai yra apklausiami skirtingomis teismo posėdžių dienomis, reikalinga nurodyti teismo posėdžio datą (metus, mėnesį, dieną), kada minėtas asmuo buvo apklaustas. Tokios nuostatos teisėjai laikosi ir šiuo metu surašydami sprendimus, ir manytina, kad to visiškai pakanka.	struktūruojami - paprastai turėtų būti dėstomi ne per ilgomis, t. y. pakankamai glaustomis, viena iš kitos sekančiomis pastraipomis. Atsižvelgta. 7.4 punktas išbrauktas. Neatsižvelgta. Kaip teismo procesiniame sprendime nurodomas konkretus bylos lapas, turėtų būti nurodoma ir konkreti nuoroda į garso įrašą, tačiau ši nuoroda būtina ne abstrakčiai nurodant proceso dalyvio paaiškinimus, bet kai proceso dalyvio paaiškinimų garso įrašė užfiksuojamos ypatingos reikšmės aplinkybės.
6.	Kauno apygardos teismas		Svarstyta dėl Projekto tikslingumo. Tiek proceso įstatymai, tiek Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinėse nutartyse, Senato nutarimuose formuojama praktika, tiek ir teisės doktrina nemažai dėmesio skiria teismo procesinių dokumentų turinio ir formos reikalavimams, šie reikalavimai gana detalai ne	Neatsižvelgta. Projektas buvo parengtas atsižvelgiant į Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės

		kartą patarti, todėl tikslingiau būtų apibrėžti priemones, taikytinas teisėjams, kurie, surašydami procesinius dokumentus šių nuostatų nesilaiko arba daro tai nenuosekliai. Standartai formuluojami pakankamai sudėtingai, pasigestina paprastumo ir aiškumo, todėl tikėtina, kad teisėjai, kurie dėl kvalifikacijos ir įgūdžių stokos susiduria su sunkumais parengiant formos ir turinio reikalavimus atitinkančius procesinius sprendimus, sunkiai suvoks ir šiuos standartus ir vargu, ar laikysis jų praktikoje.	(GRECO) 2014 m. gruodžio 12 d. Strasbūre (Prancūzija) 66-ame GRECO plenariniame posėdyje priimtos ketvirtojo vertinimo etapo Lietuvos Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencijos ataskaitoje pateiktą rekomendaciją toliau dėti pastangas užtikrinant tinkamą mokymą gerinant profesinius teismo sprendimo rengimo įgūdžius. Patvirtinus Standartus bus parengti metodinės medžiagos ir teisės aktų, apibrėžiančių Standartų taikymo įvertinimą, projektus.
		Kritiškai vertintinas universalus rekomendacijų pobūdis: bylų kategorija ir atitinkamai baudžiamojo, civilinio, administracinio proceso ypatumai lemia ir šių procesų tvarką nagrinėjamų bylų specifiką, todėl abejonių kelia pats galimumas nustatyti unifikuotus ir visų kategorijų bylose priimamiems procesiniams sprendimams taikomus standartinius reikalavimus. Be to, skaitant atskiras Projekto nuostatas, susidaro įspūdis, kad jos nėra universalios, o veikiau skirtos tam tikros konkrečios kategorijos bylose, pavyzdžiui, civilinėse priimamiems teismo procesiniams sprendimams. Pavyzdžiui, Projekto 2.5, 3.2, 5.5 punktuose, vartojamos išimtinai civiliniam procesui būdingos sąvokos kaip „šalis“, „pralaimėjusi šalis“, „įrodinėjimo našta“. Manome, kad būtų racionaliau ir tikslingiau standartinius reikalavimus diferencijuoti pagal bylos kategoriją.	Neatsižvelgta. Pateikiamos bendros teismų procesinių sprendimų rengimo rekomendacijos. Kaip nurodoma Įžanginėje Standartų dalyje, jie skirti baigiamiesiems teismo aktams, nepriklausomai nuo bylos pobūdžio, jei kitaip nenustatyta pačiuose Standartuose ar įstatymuose. Kitiems teismų procesiniams sprendimas jie taikytini tiek, kiek tinka.
	7.5	Atskiros projekto nuostatos iš esmės atkartoja kodeksų, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimų turinį, todėl laikytinos perteklinėmis. Pavyzdžiui, Projekto 7.5 punktas atkartoja BPK 331 str. nuostatas.	Neatsižvelgta. Punktas reikšmingas aptariant reikalavimus surašant apeliacinės

		2.1	Kai kurios projekto nuostatos yra veikiau deklaratyvaus pobūdžio. Pavyzdžiui, 2.1 punkto nuostata, jog teismo sprendimas turi įtikinti suinteresuotus asmenis, kad jis yra teisėtas ir pagrįstas. Tai labai subjektyvu, kadangi proceso dalyvio nuomonė apie teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą gali būti nulemta daugybės nuo teismo visiškai nepriklausančių aplinkybių (tokių kaip teisinės srities žinių stoka, menkas bendras suvokimas ir kt.).	instancijos teismo sprendimą.
		6.6., 6.7.	Netikslingi reikalavimai, susiję su pastraipų procesiniame dokumente numeravimu (tai reikalauja papildomo laiko sąnaudų, dėmesio, o nauda abejotina), pastraipos apimtimi (ne daugiau nei 0,5 psl.), nes bylos labai skirtingos savo apimtimi, sudėtingumu, todėl teisėjui atsirastų papildoma pareiga sutalpinti savo motyvus į atitinkamą žodžių kiekį arba dirbtinai sudarinėti naujas pastraipas.	Neatsižvelgta. Tai yra bendro pobūdžio reikalavimas aiškiam argumentavimui. Iš dalies atsižvelgta. Numatoma įtvirtinti, kad numeruojamos apeliacinės ir kasacinės instancijos teismo sprendimų (aprašomosios ir motyvuojamosios dalies) pastraipos. Pažymėtina, kad pastraipų numeravimas tarnauja ir kaip rašantįjį drausminanti priemonė (dėl teksto apimties), taip pat – kaip priemonė cituoti (pvz., rašant skundą). Atsisakyta nurodyti motyvuojamosios dalies pastraipos dydį.
		13	Tas pats pasakytina apie siūlymą pirmos instancijos teismo sprendimo įžanginėje dalyje kiekvieną proceso dalyvį rašyti naujoje eilutėje – tai ne tik nereikalinga, bet ir proceso ekonomiškumo principui prieštaraujanti nuostata. Jei proceso dalyvių yra daug, atitinkamai padidės sprendimo lapų skaičius, o tuo pačiu ir teismo techninės ir pašto išlaidos.	Neatsižvelgta. Rekomenduojama dėl aiškaus proceso dalyvių nurodymo.
		3.2, 5.5	Svarstyti, ar nuostatos, kad teismo nustatytos faktinės aplinkybės chronologine tvarka nurodomos atskiroje procesinio sprendimo dalyje ir	Neatsižvelgta. Standartų įžanginėje dalyje

			atskiriamos nuo jas pagrindžiančių įrodymų, byloje dalyvaujančių asmenų paaiškinimų, vertinimų, nėra taikytinos tik priimant nuosprendį pirmosios instancijos teisme, kadangi apeliacinės instancijos teismo priimame procesiniame sprendime byloje ištirti įrodymai nedestomi ir dėstant motyvus netikslinga atskirti įrodymus nuo faktinių aplinkybių, kurias jie pagrindžia.	numatyta, kad Standartai yra rekomendacinio pobūdžio, išskyrus tuos reikalavimus, kurie išplaukia iš įstatymų ir suformuotos teismų praktikos.
		3.2, 2.3	Svarstytinas 3.2 ir 2.3 punktų suderinamumas, kadangi pastarasis įpareigoja teismą sprendžiant faktų nustatymo klausimus nurodyti, kodėl tam tikrus įrodymus teismas atmeta.	Neatsižvelgta. Teismo nustatytos faktinės aplinkybės turi būti nurodomos atskirai nuo jas pagrindžiančių įrodymų ar byloje dalyvaujančių asmenų versijų, įvardijant kaip teismo nustatytas. Tačiau teismas privalo nurodyti, kodėl kai kuriuos įrodymus atmeta. Tai yra turi būti pateikiamas ir atmetamų įrodymų ar šalių argumentų vertinimas.
		3.4	3.4 punkto nuostata tuo atveju, jei teismas svarstė kelis alternatyvius sprendimo variantus, atskleisti juos teismo sprendimo motyvuose, kelia abejonių vertinant ją sistemiškai su Projekto 3.3, 7.1 punktų nuostatomis, kad teismo procesiniai sprendimai turi būti aiškūs, lakoniški ir suprantami proceso dalyviams. Vargu, ar tikslinga aptarinėti tokį sprendimą, kurio teismas nepasirinko.	Neatsižvelgta. (žr. Klaipėdos apygardos administracinio teismo pastabos dėl Projekto 3.4 punkto komentarą).
		6.4	Kelia abejonių dėl iki šiol formuotos teismų praktikos, kurioje laikytasi nuomonės, jog teismų procesiniuose sprendimuose sakiniai neformuluotini kaip klausimai.	Neatsižvelgta. Projekto 6.4 punkte minimi klausimai reikalauja atsakymo ir yra ne emociniai, o struktūriniai, t.y. yra skirti sprendimui struktūrinti.
		5.3	Svarstyтина, ar Projekto 5.3 punkte nustačius, kad teismo motyvams esant	Neatsižvelgta.

		didelės apimties, po kiekvieno išspręsto klausimo yra pateikiamos apibendrinančios išvados (argumentų reziumė), tikslinga projekto 6.5 punkte įtvirtinti nuostatą dėl turinio ir/ar santraukos pateikimo po įžanginės procesinio sprendimo dalies. Teismo procesinių sprendimų struktūrą reglamentuojantys atitinkami proceso įstatymai, kuriuose aiškiai išvardijamos struktūrinės procesinių dokumentų dalys, tokio dalyko nenumato. Projekto preambulėje yra įtvirtinta, kad Standartai yra rekomendacinio pobūdžio, todėl manytina, kad pavadinime vietoje žodžio „standartai“ tikslingiau vartoti žodį „gairės“, nes „standartai“ daugiau reiškia privalomumą.	Nors proceso įstatymai nenumato reikalavimo po kiekvieno išspręsto klausimo (kai motyvuojamoji dalis didelės apimties) pateikti apibendrinančias išvadas (argumentų reziumė), tai rekomenduotina atlikti dėl teismo procesinio sprendimo aiškumo. Atsižvelgta iš dalies. Teisėjų taryba 2015 m. gegužės 29 d. vykusiame posėdyje svarstė ir iš esmės pritarė darbo grupės parengtam priemonių planui dėl teismų sprendimų rengimo įgūdžių gerinimo projekto, kuriame viena iš priemonių buvo numatyta parengti Teismų procesinių sprendimų kokybės standartus. Pažymėtina, kad Teisėjų tarybos svarstytuose Darbo grupės priemonių plano dėl teismo sprendimų rengimo įgūdžių gerinimo projektui pasiūlymuose buvo numatyta, kad „Standartai turėtų būti rekomendacinio, siekiamo tikslo pobūdžio“. Siekiant praktinio Standartų nuostatų taikymo rengiant teismo procesinius dokumentus, siūlytina palikti esamą pavadinimą.

			Pagal teisėjų veiklos vertinimo tvarkos aprašu patvirtintą Išvados apie teisėjo profesinę veiklą bei asmenines savybes formą atliekant teisėjų veiklos vertinimą turi būti vertinama ir teisėjų surašytų teismo procesinių sprendimų kokybė, todėl standartams esant rekomendacinio pobūdžio, galimai kils neaiškumų vertinant teismo procesinių sprendimų atitikimą jų reikalavimams.	Standartų rekomendacinio pobūdžio nuostatomis numatoma siektina, skatintina praktika naudoti vienodus reikalavimus atitinkančias dokumentų formas. Abejotina ar gairės, labiau suvokiamos kaip rodyklė, nuo kurių galima lengvai nukrypti, turėtų tokį patį praktinį poveikį kaip standartai (nepaisant to, kad abiem atvejais dokumentai būtų rekomendacinio pobūdžio). Taip pat kiltų klausimas dėl vėliau turimo atlikti monitoringo veiksmingumo. Pakoreguota Standartų įžanginė dalis, kurioje apibrėžiamas Standartų rekomendacinis pobūdis ir reikalavimų teismų sprendimams, kylančių iš įstatymų ir nusistovėjusios teismų praktikos, santykis. Atsižvelgta. Teisėjų Taryba 2015 m. gegužės 29 d. vykusiam posėdyje iš esmės pritarė darbo grupės pateiktiems siūlymams dėl priemonių plano dėl teismų sprendimų rengimo įgūdžių gerinimo. Numatyta, kad darbo grupė ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo Standartų

				patvirtinimo parengs Metodinės medžiagos dėl būdų ir priemonių Standartų taikymui įvertinti projektą; ir teisės aktų, apibrėžiančių Standartų taikymo įvertinimą, projektus. Atsižvelgta iš dalies. Numatyta, kad numeruojamos apeliacinės ir kasacinės instancijos teismo sprendimo pastraipos. Neatsižvelgta. (žr. Klaipėdos apygardos administracinio teismo pastabos dėl Projekto 3.4 punkto komentarą). Neatsižvelgta. Apibendrintas akivaizdžiai nepagrįstų ar nereikšmingų argumentų aptarimas būtų vertinamas kaip neišsami motyvacija. Neatsižvelgta. Projekto 1.4 punktas kalba apie teisės šaltinio nurodymą, 5.4 punktas – apie teisės aktų citavimą.
		6.6	Pagal projekto 6.6 punktą, teismo sprendimų pastraipos numeruojamos. Kiekviena sprendimo pastraipa turi nusakyti savarankišką (naują) mintį (idėją) ar kitą susijusią informaciją. Manytina, kad ne visais atvejais teismo sprendimui suteiks daugiau suprantamumo, nuoseklumo ir aiškumo, todėl siūlytina įtvirtinti, jog teismo sprendimų pastraipos būtų numeruojamos tais atvejais, jeigu teisėjas nusprendžia, kad pagal bylos pobūdį, apimtį ar kitas aplinkybes toks numeravimas yra tikslingas.	
		3.4	Manytina, kad jei teismo sprendimo motyvuose bus nurodomi teismo svarstyti sprendimo variantai ir jų argumentai, tokiu atveju iš esmės būtų pateikiami motyvai skundų surašymui, be to, tai mažintų teismo sprendimo patikimumą. Atsižvelgiant į tai, kad teismo sprendimas rašomas tada, kai teismas jau yra apsisprendęs, siūlytina minėtą nuostatą išbraukti.	
		4.2, 4.7	Sistemiškai aiškinant 4.2, 4.7 punktus, seka išvada, kad motyvacija yra būtina dėl kiekvieno argumento, tik dėl akivaizdžiai nereikšmingų, nepagrįstų argumentų ji neturėtų būti išsami. Tai nėra logiška ar priimtina, nes neretai būna daug visai nepagrįstų ar nereikšmingų argumentų, kurie aptariamais tik apibendrintai.	
		1.4, 5.4	Svarstyтина, ar tikslinga iš esmės tapačias nuostatas Projekte kartoti keletą kartų (pvz., 1.4, 5.4 punktuose kalbama apie tai, kad tiksliai turi būti nurodomas teisės akto straipsnis, jo dalis ar punktas, kuriais remiantis priimtas sprendimas).	

		7.4	Projekto 7.4 punkte numatyta, kad pirmosios instancijos teismo sprendimai turi būti tokie, jog byloje dalyvaujantys asmenys (proceso dalyviai) turėtų galimybę veiksmingai pasinaudoti apeliacijos teise. Nėra aiškus šio punkto tikslas ir tai, kokius reikalavimus turi atitikti teismo sprendimas, jog atitiktų minėtame punkte įtvirtintos nuostatos reikalavimą.	Atsižvelgta.
		7.1	Kritikuotina projekto 7.1 punkto nuostata, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismo sprendimai pirmiausiai turi būti aiškūs ir suprantami bylos šalims, todėl juos rengiant atsižvelgiama į tai, kas yra bylos šalys, į jų galimybes suprasti konkrečių teismo sprendimo motyvų turinį, ar joms teikiama profesionali teisinė pagalba ir pan. – ne visuomet teismas gali įvertinti asmens gebėjimus suprasti teismo sprendimo motyvus, be to, teismo sprendimas negali būti parašytas itin paprasta buitine kalba, juolab, kad ir pagal imperatyvius teismo sprendimui keliamus reikalavimus jo motyvuojamojoje dalyje turi būti nurodyti įstatymai ir kiti teisės aktai, kuriais teismas vadovavosi, bei kiti teisiniai argumentai (CPK 270 str. 4 d. 4 p.).	Neatsižvelgta. Projekto 5.1 punkte nurodoma, kad „teismo sprendimas rašomas lengvai suprantama, įprasta bendrine lietuvių kalba. <...> Specifinė terminija vartojama kiek įmanoma rečiau arba ji paaiškinama“. Projekto 7.1 punkte apie teismo sprendimo kalbos aiškumą ir paprastumą kalbama aptariant skirtingų instancijų teismų specifiką. Aiškus, suprantamas teismo sprendimo dėstymas svarbus proceso dalyvių pasitikėjimo teismu, o tuo pačiu ir tolesnio bylos proceso aspektu.
		1.2, 1.3	Teismo sprendimo civilinėje byloje turiniui keliami imperatyvūs reikalavimai įtvirtinti CPK 370 straipsnyje, todėl svarstytina, ar tikslinga šiame rekomendacinio pobūdžio teisės akte kartoti iš esmės tuos pačius reikalavimus (pavyzdžiui, Projekto 1.2, 1.3 punktai) Siūlytina svarstyti galimybę projekte išskirti reikalavimų ypatumus teismo procesiniams sprendimams pagal teisės šakas.	Neatsižvelgta. Projekto 1 skyriuje dėstomi bendrieji teisingo ir teisėto teismo sprendimo principai. Specifiniai reikalavimai pateikiami atskiruose procesinės teisės aktuose.

		1.1 Projekto 1.1 punkte nurodyta, kad teismo sprendimo teisingumas ir teisėtumas turi būti matomas iš priimto teismo sprendimo. Tikslinga šią nuostatą patikslinti nurodant, kaip tas matomumas turi atsispindėti. 1.7 Projekto 1.7 punkte nustatyta, kad teismo sprendime teismų praktikos pateikiama tik tiek, kiek jos reikia. Siūlytina svarstyti dėl šios nuostatos patikslinimo, nes įtvirtintas kriterijus yra vertinamojo pobūdžio ir kas konkrečiu atveju vienam atrodys pakankama, kitam galimai nepakankama. 3.2 Pagal projekto 3.2 punktą teismo nustatytos faktinės aplinkybės nurodomos atskiroje teismo sprendimo dalyje. Teismo sprendimo civiliniame procese dalys įtvirtintos CPK 270, 291 straipsniuose, todėl manytina, kad minėta nuostata tikslintina nurodant, jos atitinkamos teismo sprendimo dalies struktūrinėje dalyje. Praktikoje rašant teismo sprendimo motyvus sunkumų kyla, kai yra labai sudėtingos šalys, jų reikalavimai sunkiai suprantami, o pateikto procesinio dokumento turinys visiškai neaiškus, todėl siūlytina svarstyti galimybę į Projektą įtraukti nuostatą, palengvinsiančią teismo sprendimų tokio pobūdžio bylose rašymą – pavyzdžiui, teismo sprendime turėtų būti nurodyta, ar teismas nustatė žmogaus teisių pažeidimą pagal pateiktus argumentus. 9. Projekto priedo 9 punkte nustatyta, kad baigiamuosiuose teisės aktuose teismo sprendimo antraštės nerašomos, - nurodyta sąvoką „teismo sprendimo antraštė“ nėra aiški, todėl siūlytina ją apibrėžti. 4. Siūlytina sutikslinti projekto priedo 4 punktą aiškiai nurodant, ar visose bylose pakanka nurodyti „Byla Nr.“, ar atitinkamai civilinėje byloje turėtų būti rašoma „Civilinė byla Nr.“	Atsižvelgta iš dalies. Neatsižvelgta. Neįmanoma nustatyti, kiek maksimaliai sakinių, pastraipų ar sprendimų (nutarčių) galėtų būti cituojama teismo sprendime. Neatsižvelgta. Siekiant išlaikyti Projekto sistemiškumą, netikslinga perkelti CPK nuostatų, apibrėžiančių teismo sprendimo dalių turinį. Neatsižvelgta. Čia yra teisinio pobūdžio – ne Standartų reguliavimo dalykas. Atsižvelgta. Atsižvelgta. Projekto priedo 10 punkto pavyzdyje, kuris yra skirtas įvairių teisenų byloms, prie bylos numerio nurodoma įrašyti teiseną: „(Teisena) byla Nr.“.

			Projekte tikslinga išskirti ir rekomendacijas teismo procesinių sprendimų rezoliucinės dalies reikalavimams, pavyzdžiui kai ieškinyje (priešieškinyje) reikalavimai nurodomi netiksliai, nekeisdamas reikalavimų esmės teismas turėtų savarankiškai suformuluoti aiškią ir vykdytiną teismo sprendimo rezoliucinę dalį, o ne perkopijuoti ieškinio (priešieškinio) reikalavimus. Teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje turėtų būti nepamirštama išspręsti visų pareiktų reikalavimų. Priimant sprendimą, kuriuo atsakovas įpareigojamas atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, būtina nurodyti konkrečius veiksmus. Manytina, daugiau aiškumo teisinio išsilavinimo neturintiems žmonėms suteiktų, jeigu apeliacinės instancijos teismo priimamuose procesiniuose sprendimuose būtų nurodoma, kad nutartis/sprendimas įsiteisėja nuo jų priėmimo dienos (nors to įstatymas nereikalauja (CPK 331 straipsnio 5 dalis). Pastebėta, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas priimamose nutartyse nurodo, kad ji yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos, nors įstatymas tokio reikalavimo kasacinės instancijos teismui taip pat nenustato (CPK 361 straipsnio 5 dalis), o kasacinio teismo nutarties įsiteisėjimas ir privalomumas yra numatytas įstatyme (CPK 362 straipsnis).	Atsižvelgta. Projekto 5.11 punktas, patikslintas R. Norkaus siūlymu Atsižvelgta. Projekto 5.12 punktas. Atsižvelgta. Projekto 5.13 punktas. Atsižvelgta. Projekto 5.14 punktas.
7.	Šiaulių apylinkės teismas	2.5	Standartų 2.5. papunkčio formuluotė - „Iš teismo sprendimų turi būti aišku, kodėl bylą pralaimėjusios šalies argumentų ar pozicijos palaikymas prieštarautų teisės normoms ar byloje esantiems įrodymams“ - sunkiai suderinama su įstatyme suformuluotomis ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijoje išplėtotomis įrodymų vertinimo taisyklėmis, t. y. kad įrodymų pakankamumo taisyklė civiliniame procese grindžiama tikimybių pusiausvyros principu. Civiliniame procese įrodinėjimas turi savo specifiką – nenustatyta, kad teismas gali daryti išvadą apie tam tikrų aplinkybių buvimą tik tada, kai dėl jų nėra absoliučiai jokių abejonių. Išvadą apie faktų buvimą teismas civiliniame procese gali daryti ir tada, kai tam tikrų abejonių dėl fakto buvimo lieka, tačiau byloje esančių įrodymų visuma leidžia manyti esant labiau tikėtina atitinkamą	Neatsižvelgta. Projekto 3.2. punkte numatyta, kad teismo sprendime turi būti nurodyta, kokias aplinkybes nustatė teismas, ir pateikiamas vertinimas, kodėl tam tikras aplinkybes teismas laiko nustatytomis ar nenustatytomis.

			faktą buvus, nei jo nebuvus.	
		3.3, 4.7	Svarstyti, ar Standartų 3.3. papunkčio reikalavimas, jog „teismo sprendimo motyvai turi būti <...> ne tendencingi“, realiai gali būti įgyvendintas. Kiekvienas teisėjas priimdamas teismo sprendimą ir jį motyvuodamas jau yra susidaręs asmeninę objektyvią nuomonę dėl nagrinėjamo ginčo bei bylos baigties, todėl abejotina, kaip realiai teisėjas galėtų motyvuoti teismo sprendimą be pasirinktos krypties. Pažymėtina, kad šis papunktis galimai prieštarauja Standartų 4.7. papunkčiui – “<...> teismas turi poziciją dėl visų priimtų įrodymų <...>”.	Neatsižvelgta. Teismo motyvai turi būti objektyvūs ir ne tendencingi, t. y. sistemiškai aiškinant Projekto nuostatas, teismo sprendime turi būti nurodomos visos teismo nustatytos faktinės aplinkybės, turinčios reikšmę atitinkamam sprendimui, pateikiamas nagrinėjamų reikalavimų, įrodymų ir argumentų vertinimas. Tai neprieštarauja Projekto 4.7 punktui, kad teismas turi pateikti poziciją dėl visų priimtų įrodymų.
		3.4, 4.7	Svarstyti, ar standartų 3.4. papunktis atitinka teismo sprendimo įtikinamumo, nuoseklumo, motyvų pakankamumo, aiškumo ir suprantamumo kriterijus. Kokią poziciją dėl įrodymų bei byloje kylančių klausimų gali turėti teismas, jeigu teismo sprendime svarsto galimas sprendimo alternatyvas. Bei kiek toks teismo sprendimas įtikins suinteresuotus asmenis, jog jis yra teisingas ir teisėtas. Vėl gi išvelgiame prieštaravimus su 4.7. papunkčiu.	Neatsižvelgta. (žr. Klaipėdos apygardos administracinio teismo pastabos dėl Projekto 3.4 punkto komentarą).
		6.4	Svarstyti, ar Standartų 6.4. papunktyje numatytas leidimas dalies pavadinimą formuluoti kaip klausimą, yra suderinamas su Standartų 2.7. papunktyje numatytu vienu iš teismo sprendimo įtikinamumo reikalavimų, jog teismo sprendimas turėtų būti be retorinių klausimų.	Neatsižvelgta. Retorinių klausimų sprendime neturėtų būti. Šių klausimų nereikia maišyti su 6.4 punkte minimais klausimais, kurie yra naudojami kaip sprendimo dalies pavadinimas. Retoriniai klausimai (2.7 p.) pagal savo pobūdį nereikalauja atsakymų ir išreiškia emociją,

			Atsižvelgiant į Standartų 6.5. papunktį, pasiūlytina į Standartų priedą „Rekomendacijos dėl teismų sprendimų formos, turinio ir struktūros“ (toliau – standartų priedas) <i>įtraukti pavyzdį, kaip teismo sprendime po įžanginės dalies turėtų būti pateikiamas jo turinys ir (ar) santrauka, tuo atveju, jeigu teismo sprendimas yra itin ilgas.</i> Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 270 straipsnio 3 dalis numato, jog aprašomojoje sprendimo dalyje turi būti šalių reikalavimų ir atsikirtimų santrauka. Tačiau dažnu atveju pirmosios instancijos teismų teisėjai priimamų teismo sprendimų aprašomosiose dalyse aprašo ne tik šalių reikalavimus ir atsikirtimus, tačiau išsamiai aprašo ir šalių motyvus, teisme duotus paaiškinimus bei liudytojų teisme duotus parodymus. Dėl šios priežasties, pirmosios instancijos teismuose priimami teismo sprendimai tampa itin didelės apimties, teismo sprendimų aprašomoji dalis – itin gremėzdiška. Dažnu atveju tokiuose teismo sprendimuose didžiąją teismo sprendimo dalį sudaro aprašomojoje dalyje aprašomi šalių ir liudytojų parodymai, tačiau ne teismo motyvai dėl ginčo dalyko. Atsižvelgiant į įstatymo reikalavimą, norėtume pasiūlyti, jog į Standartus būtų įtraukta <i>rekomendacija, jog pirmosios instancijos teismo sprendimų aprašomosiose dalyse turi būti aprašoma tik šalių reikalavimų ir atsikirtimų santrauka. Liudytojų parodymai teismo sprendimo aprašomojoje dalyje neturi būti aprašomi.</i>	jausmą. 6.4 punkte minimi klausimai reikalauja atsakymo ir yra ne emociniai, o struktūriniai, t.y. yra skirti sprendimui struktūrinti. Neatsižvelgta. Pitarus siūlymui, Projektas grąžintinas papildyti Projektą rengusiai darbo grupei. Atsižvelgta. Projekto 7.2 punktas.
8.	Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas		Įvertinę parengto Projekto pavadinimą ir susipažinę su jo įžanginės dalies, apibrėžiančiomis teikiamo derinti dokumento paskirtį, ir kitomis nuostatomis, manome, kad jame nėra pakankamai nuosekliai atskleidžiamas dokumento rekomendacinis pobūdis. Pirma, pavadinime vartojamo žodžio <i>standartai</i> konotacinė reikšmė siejama su privalomai taikytinu teisės aktu. Manome, kad	Atsižvelgta iš dalies. Teisėjų taryba 2015 m. gegužės 29 d. vykusiame posėdyje svarstė ir iš esmės pritarė darbo grupės parengtam priemonių planui dėl

		parengto dokumento nuostatų kontekste tinkamesnis būtų terminų <i>rekomendacijos</i> ar <i>gairės</i> vartojimas. Antra, tam tikrą prieštaringumą tekste savaime suponuoja projekto įžanginės dalies nuostata „Standartai yra rekomendacinio pobūdžio, išskyrus tuos reikalavimus, kurie išplaukia iš įstatymų ar suformuluotos teismų praktikos“. Atsižvelgus į tai, siūlytina projekto įžanginę dalį koreguoti, pavyzdžiui, įtvirtinant, jog parengtas dokumentas nustato rekomendacijas baigiamiesiems teismo aktams bei tam tikriems kitiems procesiniams sprendimams, jis nepakeičia įstatymuose ir nusistovėjusioje teismų praktikoje nustatytų reikalavimų teismo sprendimo turiniui ir formai. Trečia, nuosekliai rekomendacinį nuostatų pobūdį įtvirtinti kliudo projekte imperatyviai formuluojamos gairės teismų sprendimų turiniui ir formai.	teismų sprendimų rengimo įgūdžių gerinimo projekto, kuriame viena iš priemonių buvo numatyta parengti Teismų procesinių sprendimų kokybės standartus. Pažymėtina, kad Teisėjų tarybos svarstytuose Darbo grupės priemonių plano dėl teismo sprendimų rengimo įgūdžių gerinimo projektui pasiūlymuose buvo numatyta, kad „Standartai turėtų būti rekomendacinio, siekiamo tikslo pobūdžio“. Siekiant praktinio Standartų (nors ir rekomendacinio pobūdžio) nuostatų taikymo rengiant teismo procesinius dokumentus, siūlytina palikti esamą pavadinimą. Standartų rekomendacinio pobūdžio nuostatomis numatoma siektina, skatintina praktika naudoti vienodus reikalavimus atitinkančias dokumentų formas. Abejotina ar gairės, labiau suvokiamos kaip rodyklė, nuo kurių galima lengvai nukrypti, turėtų tokį patį praktinį poveikį kaip standartai (nepaisant to, kad abiem atvejais dokumentai būtų rekomendacinio pobūdžio). Taip pat kiltų klausimas dėl vėliau turimo atlikti monitoringo

			Pažymėtina, kad Teisėjų tarybos nutarimo projekto preambulėje pažymima teismų nepriklausomumo principo svarba. Turint tai omenyje, nuoseklesnis parengtų gairių rekomendacinio pobūdžio įtvirtinimas galėtų geriau atspindėti bendrą teismų sutarimą. Juolab, atsižvelgus į tai, kad ilgainiui teismuose nusistovėjo savitos ir pagrįstos teismų sprendimų rengimo tradicijos, į kurias reikėtų deramai atsižvelgti. Manome, jog ypač svarbu nuosekliai akcentuoti, kad parengtos teismo sprendimo turinio ir formos rekomendacijos teismų imperatyviai nesaisto.	veiksmingumo. Pakoreguota Standartų įžanginė dalis, kurioje apibrėžiamas Standartų rekomendacinis pobūdis ir reikalavimų teismų sprendimams, kylančių iš įstatymų ir nusistovėjusios teismų praktikos, santykis.
	3.4	Siekiant užtikrinti teismo sprendimo skaidrumą, projekto 3.4 punktu siūloma įtvirtinti, kad jei teismas rimtai svarstė keletą alternatyvių sprendimo variantų, jie atskleidžiami teismo sprendimo motyvuose, aptariant jų „už“ ir „prieš“. Manytina, kad ši rekomendacija praktikoje galėtų suponuoti priešingą rezultatą nei tas, kurio siekiama. Alternatyvių sprendimų aptarimas galėtų reikšti prieštarinę, nenuoseklų, painų ir perteklinį motyvavimą ir tokiu būdu mažintų pasitikėjimą teismo priimtu sprendimu, skatintų tolimesnį teisminį bylinėjimąsi instancine tvarka. Įvertinę galimą apžvelgiamos nuostatos taikymo riziką, siūlome minėtos rekomendacijos atsisakyti.	Neatsižvelgta. Standartų įžanginėje dalyje numatyta, kad Standartai yra rekomendacinio pobūdžio, išskyrus tuos reikalavimus, kurie išplaukia iš įstatymų ir suformuotos teismų praktikos. Neatsižvelgta. Šia nuostata siekiama išsklaidyti mitą, kad kiekvienoje byloje yra tik vienas galimas sprendimas ir prisidėti prie sprendimų skaidrumo. Ši nuostata atspindi tai, kad teismo veikla nėra tik mechaninis, dedukcinis teisės taikymas, o dažnai yra diskursinio pobūdžio. Be to, alternatyvų apsvaistymas rodo, kad šalis buvo išgirsta. Ši taisyklė iš esmės yra atspindys reikalavimo, kad teismas turi pakomentuoti, kodėl atmeta pralaimėjusios šalies	

		3.1, 3.3, 3.4, 3.5, 4.4, 4.6, 4.7	Visuminis projekto nuostatų skaitymas sudaro įspūdį apie neviseiškai nuoseklią poziciją dėl teismo motyvų pakankamumo. Viena vertus, rekomenduojama išdėstyti „visus motyvus, kuriais remiantis teismas priėmė sprendimą <...>“ (3.1 p., taip pat žr. 3.4, 3.5 p.). Antra vertus, teigiama, jog „teismo sprendimų motyvų pakankamumas pirmiausiai reiškia, kad turi būti aiškiai atsakyta į <i>esminius</i> bylos klausimus“ (4.4 p.), rekomendacijose taip pat numatomi atvejai, kuomet teismas gali pateikti mažiau motyvų (4.6 p.), rekomendacijų 4.7 punktas įvardina oficialiojoje konstitucinėje jurisprudencijoje suformuluotą nuostatą, jog teismo pareiga pateikti savo sprendimų motyvus negali būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną argumentą. Šiomis aplinkybėmis siūlytina įvertinti, ar rekomendacijų nuostatų dėstymas negalėtų būti aiškesnis, glaustesnis ir darnesnis. Juolab atsižvelgus į tai, kad tam tikros nuostatos, susijusios su teismo sprendimo aiškumu, kalba ir dėstymu, yra	siūlomą sprendimo variantą. Galiausiai, ši taisyklė taikytina tik tada „jei teismas rimtai svarstė“, vadinasi, tik pavieniais atvejais, kai teismas manys tai esant būtina, nes teismo sprendimu iš tiesų paprastai neturėtų būti sėjama abejonė. Numatyta taisyklė aptarti alternatyvius sprendimo variantus taikytina sudėtingoms byloms. Šalims žinant pasirinktą teismo sprendimo variantą konkrečiu klausimu bei kitus sprendimo variantus, kuriuos teismas apsvaistė ir argumentuotai nepasirinko, galima mažesnė teikimo peržiūrėti teismo sprendimą tikimybė. Neatsižvelgta. Motyvavimas susijęs ir su teismo sprendimo aiškumu, suprantamumu, skaidrumu, todėl atitinkamos nuostatos dėstomos atskiruose Projekto skyrių punktuose. Projekto priede pateikiamos techninės teismo sprendimo formos, turinio dėstymo rekomendacijos.

		1.10-1.12	įtvirtinamos ir rekomendacijų pagrindiniame tekste, ir jo priede.	
		1.6	Siūlytina koreguoti projekto nuostatas, kuriose vartojama sąvoka negriežtosios teisės priemonės (angl. <i>soft law</i>), pakeičiant ją nacionalinei teisei priimtinesniu terminu privalomosios teisinės galios neturintys teisės aktai ar priemonės, neįpareigojanti teisė ar kt.	Atsižvelgta.
		1.9.	Siūlytina koreguoti 1.6 punkto nuostatą, patikslinant Žmogaus teisių ir (ne ar) pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos pavadinimą.	Atsižvelgta.
		1.9.	Siekį pateikti tam tikros rekomendacijos taikymo pavyzdžius geriau įgyvendintų vienodą teismų praktiką formuojančių teismų motyvai konkrečiose bylose (žr. 1.9 punktą).	Neatsižvelgta. Darbo grupės pateiktas pavyzdys yra pakankamai aiškus.
9.	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas		Siūlytina Projekte rengiant procesinių sprendimų kokybės standartus orientuotis ne į tai, kas turi būti išdėstyta teismo sprendime, bet į tai, kaip įstatymų reikalavimai turėtų būti įgyvendinti. Standartuose turėtų būti sprendžiami tik sprendimo formos, struktūros, stiliaus, logikos ir pan. klausimai.	Neatsižvelgta. Projekte pateikiamos reikšmingos rekomendacijos, susijusios ir su teismų sprendimų turiniu, pvz., dėl pakankamo motyvavimo ar atliktų skaičiavimų nurodymo teismo sprendime.
		1.1	Siūlytina išbraukti Projekto 1.1 punktą, nes jis yra labiau deklaratyvaus pobūdžio ir iš esmės pakartoja 1 punkte išdėstytą teiginį.	Atsižvelgta.
		1.8	Projekto 1.8 punkte siūlytina pasisakyti ne tik dėl nukrypimo nuo vyraujančios teismų praktikos pagrindų ir tinkamo motyvavimo, bet ir dėl rekomenduotinos procesinės formos, t.y. kad suformuluota, vyraujanti teismų praktika turėtų būti koreguojama aukštesnio lygmens teisėjų kolegijos, pvz., trijų teisėjų kolegijų suformuotos praktikos negalima keisti kitos trijų teisėjų kolegijos nutartimi, o tik išplėstinės septynių teisėjų kolegijos, ir pan., žinoma, jeigu praktikos keitimas nesusijęs su objektyviomis priežastimis, pvz., pasikeitusiu reglamentavimu.	Neatsižvelgta. Teismų precedentų klausimus narinėja Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 14 d. nutarimas, kuriame įtvirtinta, kad „nors pagal Konstituciją žemesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismai, priimdami

				sprendimus atitinkamų kategorijų bylose, apskritai yra saistomi aukštesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismų sprendimų – precedentų tų kategorijų bylose, <...> pagal Konstituciją teismų praktika formuojama tik teismams patiems sprendžiant bylas“. Teismų įstatymo 33 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad Teismų praktika atitinkamų kategorijų bylose turi būti keičiama ir naujos teisės aiškinimo taisyklės analogiškose ar iš esmės panašiose bylose gali būti kuriamos tik tais atvejais, kai tai yra neišvengiama ar objektyviai būtina.
		1.10	Projekto 1.10 punkte siūlytina išsamiau atskleisti, ką reiškia <i>soft law</i> tiesioginio taikymo teisinis pagrindas, galbūt pateikiant pavyzdžių.	Atsižvelgta iš dalies. Sąvoka „negriežtosios teisės priemonės“ pakeista į „privalomosios teisinės galios neturintys teisės aktai“ (angl. <i>soft law</i>). Dėl aiškumo yra nurodomi pavyzdžiai: Europos sutarčių ar deliktų teisės principai, Bendrųjų principų sistemos projektas ir pan.
		1.11	Iš Projekto 1.11 punkto nėra aišku, kas laikoma teisės doktrina: ar apskritai visos (net ir pavienės) publikacijos teisės mokslo srityje, ar pripažintas, susiformavęs doktrininis teisės aiškinimas.	Neatsižvelgta. Teisės doktriną kaip antrinį teisės šaltinį apibrėžia teisės teorija.

		2.1	Projekto 2.1 punkte siūlytina formuluoti mintį ne kaip imperatyvą, nes kalbama apie subjektyvaus pobūdžio teismo sprendimo savybes, kurios negali būti absoliučios, bet kaip siekiamybę, vartojant veiksmažodį „turėtų“.	Atsižvelgta.
		3	Siūlytina svarstyti, ar Projekto 3 punkte pagrįstai išskirtas teismo sprendimo skaidrumas kaip savarankiška jo savybė, nes tokio reikalavimo įstatyme nėra, be to iš esmės visi šio punkto papunkčiuose išdėstyti teiginiai yra susiję su tinkamo teismo sprendimo motyvavimo problemineis aspektais.	Neatsižvelgta. Tinkamas, aiškus, korektiškas motyvavimas lemia, kaip teismo sprendimą skaitantis proceso dalyvis vertins teismo sprendimo priėmimą, kiek pasitikės sprendimą priėmusiu teismu, ar bylos nagrinėjimą vertins kaip objektyvų ir skaidrų.
			Siūlytina papildyti Projektą (galbūt 3 punktą, jei jis liktų, ar kitoje vietoje) nurodant, kad teismo sprendimas negali būti grindžiamas siurpizininiais motyvais, t.y. tokiais, dėl kurių proceso dalyviai neturėjo galimybės pateikti savo argumentų; taip pat kad teismas, ketindamas ex officio peržengti ginčo ribas, turi apie tai informuoti byloje dalyvaujančius asmenis ir pasiūlyti jiems pateikti savo argumentus.	Atsižvelgta. Projekto 3.4 punktas.
		4.7	Iš Projekto 4.7 punkto nėra aišku, ar teismas turėtų atsakyti (bent trumai) į tuos šalių argumentus, kurie, išsamiai atsakius į kitus byloje kilusius klausimus, nebetenka teisinės reikšmės, ar pakanka tik tai nurodyti (kad nebeturi reikšmės).	Neatsižvelgta. Projekto 4.7 punkte numatyta, kad teismas turi pateikti savo poziciją dėl visų byloje kylančių klausimų. Kaip teismas pateiks poziciją dėl akivaizdžiai nereikšmingų, nepagrįstų argumentų, turi spręsti teismas, įvertindamas, ar pateikiama motyvacija (nors ir neišsami) bus aiški ir suprantama.

		6.4-6.7	Svarstyti, ar Projekto 6.4-6.7 punktuose nurodyti standartai nėra per aukšti pirmosios instancijos teismams.	Atsižvelgta iš dalies.
		6.7	Projekto 6.7 punkte galbūt netiksliai pavartotas žodžių junginys „kelių sakinių“, nes keli yra netikslu. Be to, tai nebūtinai 2, bet gali būti ir 3, ir 4, ir net 5. Paprastai tiek sakinių sudaro vieną pastraipą. Siūlytina tikslinti formuluotę.	Neatsižvelgta. Žodžio „keli“ reikšmė – nedidelis kiekis, keletas, todėl „keli sakiniai“ gali reikšti 2, 5 ar 9 sakinius. Nebūtų tikslinga nurodyti konkretų sakinių skaičių.
		7.4	Svarstyti, ar Projekto 7.4 punktas nėra pernelyg abstraktus ir dėl to neinformatyvus. Projekto priedo 5 punkte reglamentuojant procesinių kategorijų išdėstymą, nenurodyta, kaip jos turėtų būti išdėstomos – stulpeliu ar eilute vėliaviniu būdu. Siūlytina teismų procesinių sprendimų formos vienodumo dėlei ir kad dėl to nekiltų klausimų įtvirtinti, kaip konkrečiai turi būti nurodomos procesinės kategorijos. Ekonomiškumo požiūriu procesines kategorijas siūlytina dėti eilute vėliaviniu būdu (dabar neretai procesiniuose sprendimuose, ypač baudžiamųjų bylų, jos dėstomos stulpeliu, kas užima labai daug vietos, ypač jei byla sudėtingesnė ir didesnė). Atsižvelgiant į tai, kad Projekto priedo 7 punkte nurodytas 14 dydžio šriftas, norime atkreipti dėmesį, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyse teismo pavadinimas ir žodis „nutartis“ rašomi 16 šriftu ir tokia praktika susiformavusi jau pakankamai seniai. Svarstyti, ar yra poreikis tai keisti. Nevisiškai aišku, ką reiškia Projekto priedo 9 punkte vartojama sąvoka „teismo sprendimo antraštės“. Siūlytina teismo sprendimų antraščių apskritai atsisakyti.	Atsižvelgta. Atsižvelgta. Atsižvelgta. Neatsižvelgta. Įtvirtinama, kad teismo sprendimų antraštės nėra šios baigiamuosiuose teismo aktuose.

		Projekto priedo 13 punkte nurodyta, kad Teismo posėdžių sekretorius (-ė) ir proceso dalyviai įžanginėje dalyje kiekvienas nurodomi iš naujos eilutės neatitraukiant nuo krašto. Tuo tarpu pateiktame pavyzdyje įžanginėje dalyje nurodant, kas atvyko į teismo posėdį, nuteistojo (išteisintojo) gynėjas nurodytas ne iš naujos eilutės, o toje pačioje eilutėje, iškart to nuteistojo vardo pavardės. Siūlytina taisyti ir nurodyti iš naujos eilutės. Siūlytina atsisakyti Projekto priedo 18 punkte numatytos galimybės tęsti motyvuojamąsios dalies numeraciją taip, kad pati motyvuojamoji dalis būtų pažymėta, pvz., skaičiumi IV, o paskui atskiros jos dalys skaičiais V, VI ir t.t., nes tokia numeracija iškreiptų teismo sprendimo struktūrą. Iš Projekto priedo 19 punkte pateikto teismų sprendimų pastraipų numeravimo pavyzdžio nėra aišku, ar ši numeravimo tvarka yra taikoma visų rūšių bylose, ar tik civilinėse bylose priimamiems teismo procesiniams sprendimams. Siūlytina pavyzdį pakeisti nenurodant konkrečios bylos rūšies arba nurodyti atskirus pavyzdžius pagal bylų rūšis. Projekto priedo 24 punkte nurodyta, kad pavartojus lotyniškus posakius, šalia skliaustuose turi būti pateiktas jų vertimas į lietuvių kalbą. Iš šios nuostatos išplaukia, kad kiekvieną kartą vartojant tą patį posakį, jį reikėtų versti skliaustuose į lietuvių kalbą, taip bereikalingai apkraunant procesinio sprendimo tekstą. Siūlytina įtvirtinti nuostatą, kad tik pirmą kartą pavartojus lotynišką posakį jis turi būti išverstas į lietuvių kalbą. Projekto priedo 34 punkte nurodyta, kad teisės aktų straipsniai, dalys, punktai ir papunkčiai rašomi nesutrumpintai, pvz., BK 63 straipsnio 1 dalis, 5 dalies 1 punktas. Sutrumpinti žodžius „straipsnis“ (str.), „dalis“ (d.), „punktas“ (p.) galima tik juos nurodant skliaustuose (pvz., Teisės aktuose (pvz., CPK 30 str. 1	Atsižvelgta iš dalies. Nurodyta, kad proceso dalyvio atstovas nurodomas su atstovaujamuoju – vienoje eilutėje. Neatsižvelgta. Priedo 18 punktas siūlomas nuoseklus teismo sprendimo aprašomosios ir motyvuojamąsios dalies skirstymas struktūrinėmis dalimis patikslina Projekto 6 punkto nuostatą dėl aiškios teismo sprendimo struktūros. Neatsižvelgta. Pastraipų numeravimui pademonstruoti nėra tikslinga pateikti teismo sprendimų pagal atskiras bylų rūšis pavyzdžių. Atsižvelgta. Atsižvelgta.

		d.) numatyta, kad <...>). Siūlytina laikytis nuoseklumo ir vienodumo principo ir, jei jau laikomasi principo netrumpinti, tai ir netrumpinti niekur, priešingu atveju tekstas atrodys netvarkingas. Neaišku, ar Projekto priedo 35 punkte tiksliai pavartoti žodžiai „lotyniškais raidėmis“, t.y. ar turimas minty tik lotyniškas šriftas, ar lotyniško pagrindo rašmenys. Be to, šis punktas derintinas su Projekto priedo 64 punktu, kuriame taip pat vartojami žodžiai „lotynišku raidynu“, o pavyzdyje pateikti užsienio kalba nurodyti šaltiniai vartojant ne tik lotyniško raidyno raides, bet ir kitokias, kurias apimtų sąvoka „lotyniško pagrindo rašmenys“). Projekto priedo 36 punkte nurodyta, kad teisės normos redakcija nurodoma taip: Lietuvos Respublikos darbo kodekso 288 straipsnio 3 dalis (2014 m. gruodžio 16 d. įstatymo Nr. XII-1435 redakcija), o 37 punkte – kad teisės akto pakeitimas pakeičia pirminį (keičiamą) teisės aktą, todėl, siekiant pateikti nuorodą į pakeitimu įtvirtintą naują teisės normos redakciją, daroma nuoroda ne į teisės akto pakeitimą, bet į pakeistą pirminį teisės aktą (pvz., ne „vadovaujantis Civilinio proceso kodekso pakeitimo įstatymo XX straipsniu“, bet „vadovaujantis Civilinio proceso kodekso YY straipsniu (2015 m. lapkričio 12 d. įstatymo Nr. XII-2011 redakcija)“). Siūlytina nurodyti tik įstatymo redakcijos datą be numerio, kad sprendimų tekstas nebūtų apkrautas pertekline informacija – numeris nėra informatyvus, pakanka datos. Svarstytina, ar Projekto priedo 51.2, 51.4 ir kt. punktuose dėl nuorodų į ESTT ir EŽTT sprendimus rašymo pagrindai reikalaujama, nurodant šalis pasviruoju šriftu, tarp jų esantį žodį „prieš“ rašyti ne pasviruoju šriftu. Toks reikalavimas reikštų perteklinį darbo pasunkinimą, be to pastebėtina, kad EŽTT sprendimuose šalys ir jų jungiamasis žodis rašomi pasviruoju šriftu. Projekto priede nurodant pavyzdžius bendrosios kompetencijos teismams, jei išskiriami atskirai pagal nagrinėjamų bylų rūšį nurodant, kokiai – baudžiamajai ar civilinei – bylai jis skirtas, taip pat atskirai pateikiami pavyzdžiai administraciniais teismams, tačiau Projekto priede nepateikiama pavyzdžių,	Atsižvelgta iš dalies. Suderinta su Nacionalinės teismų administracijos kalbos redaktore Aurelija Dvylyte. Atsižvelgta. Atsižvelgta. Neatsižvelgti. Priede pateikti pavyzdžiai pagal analogiją taikytini ir administracinių teisės pažeidimų

			skirtų bendrosios kompetencijos teismams, nagrinėjantiems administracinių teisės pažeidimų bylas. Siūlytina tokius pavyzdžius analogiškai parengti ir nurodyti. Siūlytina apsvarstyti poreikį pasisakyti dėl išnašų teismo sprendimuose vartojimo. Kadangi neretais atvejais teismų sprendimuose išnašos pasitaiko, gal būtų pravartu nurodyti, kad jos nevartotinos.	byloms. Atsižvelgta. Projekto priedo 64 punktas.
10.	R. Norkus	2.7. 3.4.	Retorinių klausimų sprendime neturėtų būti. Šių klausimų nereikia maišyti su 6.4 punkte minimais klausimais, kurie yra naudojami kaip sprendimo dalies pavadinimas. Retoriniai klausimai (2.7 punktas) pagal savo pobūdį nereikalauja atsakymų ir išreiškia emociją, jausmą. 6.4 punkte minimi klausimai reikalauja atsakymo ir yra ne emociniai, o struktūriniai, t.y. yra skirti sprendimui struktūruoti. Idėja sveikintina, bet diskutuotina dėl savo neapibrėžtumo. Be to, ar tikrai ši taisyklė tinka standartuose, nes reguliuoja ir procesinę veiklą: formuoja taisyklę – informuok, jei ketini daryti siurprizą. Be to, pateikiama formuluotė nėra tinkama, nes suponuoja, kad teismas turėtų iš anksto pranešti apie savo motyvus. Apsisprendus, kad reikia tokios nuostatos, gal geriau būtų: “Teismo sprendimas gali būti grindžiamas tokiu bylos aspektu, kurio bylos dalyviai akivaizdžiai nepastebėjo, laikė nereikšmingu, dėl kurio sutarė, arba dėl kurio teismas turi įgaliojimus spręsti <i>ex officio</i>, paprastai tik jei teismas informavo proceso dalyvius apie šį aspektą ir suteikė galimybę dėl jo pasisakyti” Dėl punkto apie svarstytus alternatyvius motyvus: Šia nuostata siekiama išsklaidyti mitą, kad kiekvienoje byloje yra tik vienas galimas sprendimas ir prisidėti prie sprendimų skaidrumo. Ši nuostata atspindi tai, kad teismo veikla nėra tik mechaninis, dedukcinis teisės taikymas, o dažnai yra diskursinio pobūdžio. Be to, alternatyvų apsvarstymas rodo, kad šalis buvo išgirsta. Ši taisyklė iš esmės yra atspindys reikalavimo, kad teismas turi pakomentuoti, kodėl atmeta pralaimėjusios šalies siūlomą sprendimo variantą. Galiausiai, ši taisyklė taikytina tik tada „jei teismas rimtai svarstė“, vadinasi, tik pavieniais	Atsižvelgta. Atsižvelgta. Atsižvelgta.

		atvejais, kai teismas manys tai esant būtina, nes teismo sprendimu iš tiesų paprastai neturėtų būti sėjama abejonė. Argumentas, kad tai padidintų apeliacijų skaičių, neatrodo labai įtikinamas. Skaidrumo trūkumas kaip tik gali būti apeliacijos pagrindas. Apeliacija sudėtingose bylose, kurioms ši taisyklė ir taikoma, dažnai atsiranda dėl situacijos sudėtingumo, o ne dėl to, kad teismas pripažįsta, kad byla sudėtinga ir galimi keli sprendimo variantai, ir vieną iš jų teismas privalo argumentuotai pasirinkti. Beje, siūloma taisyklė perimta iš Suomijos.	
	4.6.	Tai racionali taisyklė, skatinanti nedaugžodžiauti ten, kur to nelabai reikia dėl bylos specifikos.	Atsižvelgta.
	5.11.	Jei proceso dalyvio reikalavimai neaiškūs – turi būti nustatomas terminas trūkumams pašalinti, imamasi priemonių neaiškumams ir tikriesiems asmenims ketinimams išsiaiškinti. Todėl siūlyčiau keisti formuluotę: „Teismo sprendimo rezoliucinė dalis turi būti suformuluota aiškiai. Kai sprendimas gali būti vykdomas priverstinai, rezoliucinė jo dalis suformuluojama taip, kad būtų aišku kaip turės būti įvykdytas sprendimas. Teismas turi priimti tokį sprendimą, kurį būtų galima realiai įvykdyti. Teismo nurodymas, išdėstytas teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje, neturi sudaryti galimybių skirtingai aiškinti teismo sprendimo turinį, kaip konkrečiai ir kokia apimtimi jis turėtų būti vykdomas“.	Atsižvelgta.
	6.7.	Išbrauktoje nuostatoje nurodoma, kad pastraipa paprastai turėtų būti ne daugiau kaip 0,5 psl. Jei norima išbraukti šią nuostatą, reiškia pastraipos nuolat yra rašomos ilgesnės nei 0,5 psl. Bet tai yra per daug ir reikėtų to vengti.	Atsižvelgta.
	19.	Vienos eilutės tarpu atskiriamos atskiros dalys, o ne pastraipos. Pastraipos atskiriamos 6 pt dydžio tarpeliu po kiekvienos numerio pažymėtos pastraipos.	Atsižvelgta.
	41.	Vėlgi šiuo atveju sprendžiamas techninis klausimas – jei teismas daro nuorodą į garso įrašą, jis turėtų pasakyti konkretų laiką. Jei teismas abstrakčiai sako, kad teismo posėdžio metu ieškovas patvirtino kažką, tokios nuorodos nereikia. Taigi teismų nuogastavimai, kad reikės nuolat nurodyti garso įrašo minutes, yra	Atsižvelgta.

			šiek tiek perdėti.	
11.	V. Zelianka		Viena pastaba trimis punktais: Teismo sprendimo turinį reglamentuoja LR BPK ir LAT praktika, kuri suformuota pavyzdžiui Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2003 m. birželio 20 d. nutarimu Nr. 40 „Dėl teismų praktikos taikant Baudžiamojo proceso kodekso normas, reglamentuojančias nuosprendžio surašymą“ ir nors sena, bet toliau plėtota daugybėje vėlesnių LAT nutarčių. Tai man kyla klausimas kaip dabar čia bus? Reiks vadovautis šia instrukcija ar LAT nutartimis? Instrukcijoje yra banalių sąvokų ir klišių „skaidrus“, „teisingas“ ir t.t. Pvz. pavadinime. „Teismo sprendimas turi būti teisingas ir teisėtas“. Kas tai yra „teisingas“. BPK kalbant apie sprendimo kokybę kalbama apie jo teisėtumą (atitikimą įstatymams) ir pagrįstumą (įtikinamumas, skaidrumas, pakankama motyvacija ir faktų analizė ir pan.). Sutinku, kad reikia reikalauti atsisakyti tų copy-paste citatų. Bet ar tam reikia atskiros instrukcijos, jei viskas telpa į sąvokų „teisėtumas“ ir „pagrįstumas“ turinį. O atsisakyti tuščio citavimo galima tiesiog liepus padėjėjui.	Neatsižvelgta. Projekte pateikiamos bendros teismų procesinių sprendimų rengimo rekomendacijos. Kaip nurodoma Įžanginėje Standartų dalyje, jie yra rekomendacinio pobūdžio ir nepakeičia įstatymuose ar nusistovėjusioje teismų praktikoje teismo sprendimams nustatytų reikalavimų. „Teisėtumas“, „skaidrumas“, „įtikinamumas“ ir kt. yra teisėto ir pagrįsto teismo sprendimo sudedamosios, kurių turinys ir reikalavimai atskleidžiami Projekte per rekomendacijas kokybiškam teismo sprendimui. Projektas buvo parengtas atsižvelgiant į Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) 2014 m. gruodžio 12 d. Strasbūre (Prancūzija) 66-ame GRECO plenariniame posėdyje priimtos ketvirtojo vertinimo etapo Lietuvos Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencijos ataskaitoje pateiktą rekomendaciją toliau dėti

				pastangas užtikrinant tinkamą mokymą gerinant profesinius teismo sprendimo rengimo įgūdžius.

TEISĖJŲ TARYBA

Protokolinis sprendimas

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

Pratęsti Teismų procesinių sprendimų kokybės standartų projektą rengusios darbo grupės veiklą ir pavesti jai ne vėliau kaip per 3 mėnesius parengti ir pateikti Teisėjų tarybai metodinės medžiagos dėl būdų ir priemonių Standartų taikymui įvertinti bei teisės aktų, apibrėžiančių Standartų taikymo įvertinimą, projektus.